

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення обласної ради
від 23 грудня 2023 року № 726- VIII
(XX сесія VIII скликання)**

із змінами,

*внесеними розпорядженнями голови ХОВА
та рішеннями ХОР:*

від 01 лютого 2024 року № 48 В;
від 13 лютого 2024 року № 70 В;
від 21 лютого 2024 року № 86 В;
від 22 лютого 2024 року № 89 В;
від 06 березня 2024 року № 129 В;
від 12 березня 2024 року № 144 В;
від 26 березня 2024 року № 190 В;
від 23 квітня 2024 року № 271 В;
від 30 квітня 2024 року № 289 В;
від 09 травня 2024 року № 305 В;
від 20 травня 2024 року № 319 В;
від 28 травня 2024 року № 352 В;
від 07 червня 2024 року № 380 В;
від 27 червня 2024 року № 859-VIII;
від 23 липня 2024 року № 484 В;
від 23 липня 2024 року № 485 В;
від 31 липня 2024 року № 524 В;
від 15 серпня 2024 року № 563 В;
від 23 серпня 2024 року № 583 В;
від 26 серпня 2024 року № 587 В;
від 29 серпня 2024 року № 596 В;
від 29 серпня 2024 року № 597 В;
від 11 вересня 2024 року № 629 В;
від 18 вересня 2024 року № 656 В;
від 20 вересня 2024 року № 670 В;
від 26 вересня 2024 року № 684 В;
від 01 жовтня 2024 року № 690 В;
від 08 жовтня 2024 року № 719 В;
від 11 жовтня 2024 року № 731 В;
від 12 листопада 2024 року № 806 В;
від 19 листопада 2024 року № 828 В

ПРОГРАМА ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2024 РІК

**м. Харків
2023**

**Структура
Програми економічного і соціального розвитку
Харківської області на 2024 рік**

	стор.
Вступ	4
Частина I.	
Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2024 рік	6
1.1. Розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення	6
1.1.1. Агропромисловий комплекс	6
1.1.2. Промисловий комплекс	12
1.1.3. Енергозабезпечення	14
1.1.4. Транспортний комплекс та поштовий зв'язок	17
1.1.5. Житлово-комунальне господарство	24
1.1.6. Охорона навколишнього природного середовища	25
1.1.7. Розвиток будівельної галузі та забезпечення населення житлом	34
1.1.8. Розвиток споживчого ринку	36
1.2. Забезпечення умов для стійкого економічного розвитку	37
1.2.1. Іноземні інвестиції та зовнішньоекономічна діяльність	37
1.2.2. Розвиток малого та середнього бізнесу	50
1.2.3. Реформування системи надання адміністративних послуг	55
1.2.4. Податково-бюджетна діяльність	59
1.3. Підвищення стандартів життя	60
1.3.1. Стан справ щодо соціально-правового захисту дітей	60
1.3.2. Зайнятність населення та ринок праці	63
1.3.3. Соціальний захист населення	66
1.3.4. Охорона праці	69
1.3.5. Охорона здоров'я	70
1.3.6. Фізична культура і спорт	73
1.3.7. Освіта	77
1.3.8. Культура і туризм	84
Частина II.	
Заходи Програми щодо реалізації пріоритетних завдань у 2024 році	89

Частина III.

Прогнозна сума видатків на фінансування окремих заходів на 2024 рік	118
--	------------

Частина IV.

Перелік інвестиційних проєктів, які планується реалізувати у 2024 році	121
---	------------

Частина V.

Перелік проєктів стосовно відновлення та модернізації об'єктів, що постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України, у 2024 році	164
--	------------

ВСТУП

В умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України та введення в Україні воєнного стану (Указ Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні») Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2024 рік (далі – Програма) розроблена виходячи з реальних можливостей, наявних даних щодо показників розвитку області за попередній період та програм і проєктів на наступний рік.

Негативний вплив воєнних дій на території України та кардинальна зміна умов функціонування економіки призвели до того, що прогноз макроекономічних показників, зроблений до початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України, повністю втратив свою актуальність, зокрема Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022 – 2024 роки, схвалений постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 № 586.

Програму розроблено Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації спільно з іншими структурними підрозділами Харківської обласної державної (військової) адміністрації, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, з урахуванням пропозицій районних державних (військових) адміністрацій, військових адміністрацій населених пунктів, органів місцевого самоврядування Харківської області, відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами).

Проте, дотримання встановленої постановою № 621 типової структури ускладнюється відсутністю повної необхідної поточної статистичної інформації у 2023 році, оскільки згідно з положеннями Закону України від 03.03.2022 № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення органи державної статистики призупиняють оприлюднення статистичної інформації, за деяким винятком.

Окреслена ситуація ускладнює проведення об'єктивного аналізу й оцінки поточної соціально-економічної ситуації в адміністративно-територіальних одиницях та формування прогнозних показників на 2024 рік.

Програма визначає цілі, пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку Харківської області на 2024 рік, а також містить заходи щодо реалізації державної політики, спрямованої на підвищення якості життя громадян.

Програму було розроблено з урахуванням:

норм проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік»;

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695;

Стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки та Плану заходів на 2021 – 2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки, схвалених рішенням Харківської обласної ради від 27 лютого 2020 року № 1196-VII.

У Програмі визначено заходи щодо розвитку провідних галузей виробничої та соціальної сфери у 2024 році відповідно до завдань, передбачених актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями Харківської обласної ради, розпорядженнями та дорученнями керівництва Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Структуру Програми побудовано відповідно до вказаних пріоритетних напрямів розвитку.

У частині I «Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2024 рік» Програми визначено поточну ситуацію, пріоритетні завдання на 2024 рік щодо вирішення проблемних питань, наведено обласні та державні галузеві програми, що реалізуються в області у відповідних галузях економіки і соціальної сфери.

Частина II Програми містить конкретні заходи щодо реалізації пріоритетних завдань у відповідній сфері, заплановані на 2024 рік, та очікувані результати виконання цих заходів.

У частині III «Прогнозна сума видатків на фінансування окремих заходів на 2024 рік» Програми наведено заходи, які не включено до чинних обласних та державних галузевих програм і фінансування яких буде здійснюватися з обласного бюджету в рамках реалізації Програми економічного і соціального розвитку Харківської області на 2024 рік.

У частині IV «Перелік інвестиційних проектів регіонального розвитку, які планується реалізувати у 2024 році» Програми наведено перелік об'єктів, будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт яких передбачено здійснювати в області протягом 2024 року. Вказані об'єкти будуть фінансуватися за рахунок різних джерел, не заборонених законодавством.

Частина V Програми містить перелік проектів стосовно відновлення та модернізації об'єктів, що постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України у 2024 році.

Координацію реалізації Програми здійснює Харківська обласна державна (військова) адміністрація, її структурні підрозділи спільно з територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які розробили відповідні розділи Програми.

Частина I. Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2024 рік

1.1. Розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення

1.1.1. Агропромисловий комплекс

Стислий опис ситуації в галузі:

Аграрний сектор навіть в умовах воєнного стану залишається ключовою галуззю економіки, базовою складовою якого є сільське господарство. Цей сектор формує основу продовольчої і значною мірою економічної та екологічної безпеки, а також формує соціально-економічне підґрунтя розвитку сільських територій.

Харківщина – один із найпотужніших агропромислових регіонів України, що має площу сільськогосподарських угідь 2,4 млн га (76,7% від загальної території області), – 3 місце по Україні.

У структурі валового виробництва сільського господарства області рослинництво займало 89%, тваринництво – 11%.

Від самого початку повномасштабного вторгнення військ російської федерації до України Харківська область є зоною активних бойових дій, внаслідок чого суб'єкти господарювання агропромислового комплексу області зазнають великих втрат.

У галузі рослинництва в поточному році по всіх категоріях господарств області посівна площа сільськогосподарських культур під урожай 2023 року склала 1178,0 тис. га, що на 12,5% більше ніж у 2022 році.

Незважаючи на важкі сьогоденні умови та можливість оброблювати орієнтовно лише 65% сільськогосподарських земель Харківської області, станом на 01.09.2023 аграрії зібрали зернові та зернобобові культури на площі 318,1 тис. га, намолочено 1259,6 тис. тонн, що майже на рівні показника відповідної дати 2022 року, середня урожайність склала 39,6 ц/га (у 2022 році – 37,5 ц/га). У тому числі по культурах:

пшеницю (озима та яра) зібрано на площі 211,7 тис. га, намолочено 935,5 тис. тонн (на 7,3% менше порівняно з відповідною датою 2022 року), урожайність 44,2 ц/га (у 2022 році – 38,8 ц/га);

ячмінь (озимий та ярий) зібрано на площі 78,9 тис. га, намолочено 254,5 тис. тонн (на 18,4% більше), урожайність 32,3 ц/га (у 2022 році – 35,3 ц/га);

жито зібрано на площі 0,9 тис. га, намолочено 2,7 тис. тонн (на 22,7% більше), урожайність 31,8 ц/га (у 2022 році – 27,9 ц/га);

гречку обмолочено на площі 1,8 тис. га, намолочено – 2,6 тис. тонн (у 2,4 раза більше), урожайність – 14,4 ц/га (у 2022 році – 11,1 ц/га);

овес обмолочено на площі 3,5 тис. га, намолочено – 10,9 тис. тонн, урожайність – 31,2 ц/га (у 2022 році – 30,8 ц/га);

просо обмолочено на площі 3,2 тис. га, намолочено – 9,4 тис. тонн, урожайність – 29,4 ц/га (у 2022 році – 28,1 ц/га);

гороху з площі 16,0 тис. га зібрано 41,5 тис. тонн, урожайність – 26,0 ц/га (у 2022 році – 24,8 ц/га).

За прогнозними підрахунками на 2023/2024 маркетинговий рік (у розрахунку на чисельність області 1,9 млн осіб) внутрішнє споживання області в зернових та зернобобових культурах складає 722,8 тис. тонн, харчова потреба – 302,2 тис. тонн. При цьому прогнозний обсяг виробництва цих культур очікується близько 2,4 млн тонн зерна (на рівні 2022 року). Цих обсягів вистачить для забезпечення потреб області, частково інших регіонів країни та експорту.

Зібрано технічні культури: соняшнику обмолочено на площі 3,5 тис. га, намолочено – 7,4 тис. тонн, урожайність – 21,0 ц/га (у 2022 році – 23,2 ц/га); сою обмолочено 0,6 тис. га, намолочено 1,5 тис. тонн, урожайність – 27,1 ц/га (у 2022 році – 21,0 ц/га).

Валовий збір овочевих культур на 01.09.2023 склав 206,3 тис. тонн, картоплі – 535,5 тис. тонн та культур плодово-ягідних – 15,9 тис. тонн.

Більшість аграріїв на деокупованих територіях та територіях, де відбувалися бойові дії, зазнали значних руйнувань, пошкоджень земельних угідь, знищення та розкрадання майна, техніки.

Так, за оперативними даними, від агресії російської федерації постраждало понад 630 підприємств, що займаються рослинництвом, та пошкоджено і зруйновано понад 1079 одиниць техніки та обладнання.

Також, унаслідок постійних обстрілів відбувається пошкодження родючого шару ґрунту (воронки від артилерійських обстрілів та ракетних ударів, пошкодження ґрунту гусеницями танків або іншою військовою технікою, будівництво фортифікаційних споруд). Через такі пошкодження необхідне відновлення земель, включаючи рекультивацию та вирівнювання поверхні.

Основні проблемні питання галузі рослинництва:

велика кількість замінованих полів на деокупованих територіях та тих, які зазнають значних обстрілів;

руйнування та розкрадання товарно-матеріальних цінностей;

пошкодження сільськогосподарських земель;

значна нестача у аграріїв фінансових та інших ресурсів для відновлення господарської діяльності.

Галузь тваринництва зазнає суттєвих втрат через повномасштабну воєнну агресію російської федерації.

Усього в Харківській області до повномасштабної агресії російської федерації функціонувало 158 сільськогосподарських підприємств усіх форм власності, які займалися тваринництвом. 107 господарств утримували велику рогату худобу, 50 – свиней, 29 – овець та 13 – птицю.

В окупації перебували та були деокуповані 43 тваринницькі господарства (27% від загальної кількості), зокрема, 34 підприємства молочного скотарства, 9 свинарських підприємств, 6 вівчарських та 4 птахівничих. Саме на цих територіях знаходиться більшість сучасних високотехнологічних підприємств

галузі молочного скотарства, свинарства та м'ясного птахівництва. Ці підприємства утримували більше 40% поголів'я великої рогатої худоби, 61% свиней, 46% овець та 48% птиці.

На тимчасово окупованих територіях на сьогодні ще залишається 3 потужні молочні господарства Куп'янського району.

Багато підприємств пошкоджено або частково зруйновано, пошкоджене та знищене технологічне обладнання, загинули тисячі голів великої рогатої худоби та десятки тисяч голів свиней.

Збитки лише по декількох підприємствах, які розпочали підраховувати втрати, складають вже сотні мільйонів гривень.

Яєчне птахівництво області не зазнало суттєвих втрат, найбільші яєчні птахофабрики функціонували на підконтрольній Україні території та не зупиняли виробничу діяльність.

Деякі підприємства на деокупованих територіях поступово починають відновлювати виробничу діяльність, частина ж з них не планують відновлення.

Станом на 01.09.2023, маємо такі показники. В цілому по області вироблено 134,8 тис. тонн молока, що на 0,8% менше, порівняно з аналогічним періодом 2022 року. Сільськогосподарськими підприємствами вироблено 89,4 тис. тонн молока, що на 27,2% більше, порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

Продуктивність корів збільшилася у 2,2 раза та склала 4868 кг.

Реалізовано худоби та птиці на забій (у живій вазі) усіма категоріями господарств 31,4 тис. тонн, що на 4,0% більше, порівняно з січнем–серпнем 2022 року. Сільськогосподарськими підприємствами реалізовано 12,8 тис. тонн, що у 1,66 раза більше, порівняно з аналогічним періодом 2022 року.

Обсяги вирощування худоби та птиці в живій вазі збільшилися у сільськогосподарських підприємствах за цей період на 76,0%, зокрема вирощування ВРХ – на 42,1%, свиней – на 4,5%.

Відновлено виробничу діяльність єдиного підприємства з виробництва м'яса птиці – ТОВ «Птахокомплекс «НОВА» Ізюмського району, на якому вже вирощено птиці в живій вазі – 4,0 тис. тонн.

Яєць вироблено усіма категоріями господарств 149,1 млн штук, що на 35,6% менше минулорічного показника, сільськогосподарськими підприємствами вироблено 67,7 млн штук – на 31,9% менше.

Поголів'я станом на 01.09.2023 в усіх категоріях господарств склало:

великої рогатої худоби – 80,3 тис. голів (на 7,9% більше ніж було на 01.09.2022), у сільськогосподарських підприємствах – 49,8 тис. голів (на 18,6% більше). Зокрема, поголів'я корів збільшилося відповідно на 14,5% та 26,5% та склало 40,2 та 20,5 тис. голів;

свиней – 66,9 тис. голів (на 15,5% більше ніж було на 01.09.2022), у сільськогосподарських підприємствах – 41,5 тис. голів (на 31,3% більше);

овець та кіз – 24,6 тис. голів (на рівні минулого року), у сільськогосподарських підприємствах – 3,1 тис. голів (на 47,6% більше);

птиці – 4688,5 тис. голів (на 35,6% більше), у сільськогосподарських підприємствах – 1182,4 тис. голів (у 2,5 раза більше).

Слід зазначити, що зростання у поточному році багатьох показників порівняно з минулим роком у сільськогосподарських підприємствах пов'язано не зі стабілізацією ситуації в галузі тваринництва, а з відсутністю цих господарств у минулому році через припинення звітування ними перед органами статистики.

У поточному році деякі з цих господарств відновили звітність перед органами статистики, обумовивши збільшення показників у статистичному звіті.

Ураховуючи зазначене, порівнюючи показники стану галузі тваринництва з довоєнним періодом, маємо таку динаміку.

Так, чисельність великої рогатої худоби, порівняно з 01.02.2022, по усіх категоріях господарств та сільськогосподарських підприємствах зменшилась, відповідно, на 40,1% та 40,3% (зокрема, корів – на 37,5% та 37,7%), свиней – на 56,6% та 65,6%, овець та кіз – на 44,2% та 50,0%, птиці – на 17,8% та 6,5%.

Обсяги виробництва тваринницької продукції за січень-серпень 2023 року, порівняно з аналогічним періодом довоєнного 2021 року, зменшилися в усіх категоріях господарств та сільськогосподарських підприємствах відповідно:

реалізація худоби та птиці на забій у живій вазі – на 54,6% та 62,6%;

виробництво молока – на 55,6% та 46,5%;

виробництво яєць – на 56,2% та 14,8%.

Зокрема, у сільськогосподарських підприємствах обсяги реалізації на забій сільськогосподарських тварин і птиці за видами зменшилися: великої рогатої худоби – на 22,2%; свиней – на 73,6%; птиці – на 67,1%.

Основні проблемні питання галузі тваринництва:

нестача кормів, ветеринарних препаратів та пального на підприємствах, що знаходяться на деокупованих територіях;

руйнування та пошкодження тваринницьких об'єктів;

загибель сільськогосподарських тварин;

відсутність фінансових та інших ресурсів у суб'єктів господарювання галузі тваринництва на відновлення діяльності.

На цей час на виробничу діяльність аграріїв області значний вплив має можливість скористатися міжнародною допомогою. Так, у поточному році агровиробники Харківської області:

- від Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) отримали: гуманітарного насіння ячменю, гороху, кукурудзи та соняшнику (870 господарств); посівного матеріалу картоплі (5000 домогосподарств); насіння овочевих культур (2195 домогосподарств); кормів для свиней (4631 домогосподарств) та для курей (13000 домогосподарств); курей (2450 домогосподарств). Допомогу отримували ФОП, сімейні фермерські господарства, фермерські господарства та ТОВ, у яких площа земельних ділянок складала до 500 га;

- за Програмою USAID з аграрного та сільського розвитку (АГРО) 477 сільськогосподарських підприємств отримали: добрива для ярих і озимих культур (355 аграріїв) та насіння соняшнику і кукурудзи (122 аграрія);

- Асоціація SAFE за сприяння Благодійної організації «Благодійний фонд «Комітет медичної допомоги в Закарпатті» передали Харківським аграріям насіння овочевих культур французької селекції від компанії Graines Voltz в кількості 35 тонн.

У харчовій та переробній галузі внаслідок бойових дій та ворожих обстрілів зазнали руйнувань орієнтовно 28 підприємств (за оперативною інформацією), а саме: пошкоджено будівлі та споруди, виробниче обладнання, склади готової продукції, виробничий та технологічний транспорт тощо.

Крім того, через воєнну агресію російської федерації деякі підприємства галузі у минулому році призупинили виробничу діяльність або значно зменшили обсяги виробництва. Часткове відновлення виробничої діяльності по окремих суб'єктах господарювання почалось із липня 2022 року.

У поточному році маємо такі показники. За січень-червень 2023 року порівняно з аналогічним періодом минулого року (без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії) виробництво продукції склало:

17020,3 тонн виробів ковбасних та продуктів подібних з м'яса, субпродуктів м'ясних, крові чи комах їстівних та вироби подібні й продукти харчові на їхній основі (крім виробів ковбасних з печінки та страв готових), що на 43,5 % більше порівняно з аналогічним періодом 2022 року;

1143,7 тонн масла вершкового жирністю не більше 85%, що на 36,8% більше;

3931,1 тонн сиру свіжого неферментованого (недозрілого й невитриманого, включаючи сир із молочної сироватки та кисломолочний сир), що на 15,1% більше;

1806,9 тонн печива солодкого, вафель та вафельних облаток, частково чи повністю покритих шоколадом або іншими сумішами, що містять какао, що на 83,4% більше;

3160,6 тонн вафель та вафельних облаток (включаючи солоні, крім частково чи повністю покритих шоколадом або іншими сумішами, що містять какао), на 17,3% більше;

3314,7 тонн молока та вершків незгущених і без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1%, але не більше 6%, у первинних пакуваннях об'ємом нетто не більше 2 л, що на 11,0% менше;

59166,5 тонн борошна пшеничного чи пшенично-житнього на 12,3 % менше;

1576,5 тонн соусів і продуктів для приготування соусів; приправ та прянощів змішаних інших (крім соєвого соусу, кетчупу і соусів томатних інших, борошна та порошку гірчичних, гірчиці готової), що на 46,0% менше;

14340,8 тонн кормів готових (крім преміксів) для годівлі сільськогосподарських тварин (для великої рогатої худоби), що на 13,9% менше.

Основні проблемні питання харчової та переробної галузі:

- пошкодження товарно-матеріальних цінностей;
- значна нестача фінансових та інших ресурсів для здійснення у повному обсязі господарської діяльності:

підсумовуючи, слід зазначити, що, крім вищезазначених, до основних проблемних питань, які виникають у кожній із галузей агропромислового комплексу, маємо віднести значний обсяг необхідної фіксації пошкоджень суб'єктів господарювання та підрахунок збитків.

На цей час профільними міністерствами вже розроблено та затверджено відповідні методики визначення шкоди та збитків, завданих підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності та особистим селянським господарствам унаслідок збройної агресії російської федерації, а також визначення упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності.

Крім того, з метою фіксації завданої шкоди земельному фонду Харківської області та підрахунку необхідного фінансування на його відновлення районними військовими адміністраціями та територіальними громадами області продовжується створення комісій із визначення збитків власникам землі та землекористувачам (на сьогодні утворено 22 комісії).

За попередніми розрахунками, керівники сільськогосподарських підприємств оцінюють шкоду, завдану майну господарств, у тому числі земельним ресурсам, орієнтовно у 18,1 млрд грн.

Враховуючи те, що область знаходиться під постійними обстрілами, значна територія замінована, наявні тимчасово окуповані території, а власники не перебувають на території своїх господарств, на багатьох підприємствах (усіх форм власності), неможливо здійснити не лише підрахунок збитків, але й визначити перелік та балансову вартість знищеного чи пошкодженого майна.

Повноцінний підрахунок усіх збитків можливо буде здійснити тільки після припинення воєнного стану в країні;

- блокування логістичних маршрутів експортних поставок сільськогосподарської продукції:

головною проблемою експорту вітчизняної сільгосппродукції є блокування портів. Ця проблема розірвала традиційні логістичні маршрути експортних поставок сільськогосподарської продукції. Український агропромисловий комплекс виробляє продукції у рази більше ніж її внутрішнє споживання. Таким чином, Україна вже багато років бере участь у забезпеченні продовольчої безпеки світу, експортуючи більшу частину врожаю зернових до країн Європи, Азії та Африки. Розблокування портів – ключовий фактор у відновленні української промисловості, адже розширює можливості експорту сировини.

Довідково: у поточному році експорт сільськогосподарської продукції склав 227,4 млн дол. США (53,5% до загального обсягу експортованої продукції), в тому числі:

продуктів рослинного походження – 139,5 млн дол. США,

готових харчових продуктів – 42,4 млн дол. США,

жирів та олії (тваринного або рослинного походження) – 42,6 млн дол. США,

продуктів тваринного походження – 2,9 млн дол. США;

- неможливість повноцінного відновлення діяльності, у зв'язку з продовженням активних бойових дій на території області.

Пріоритетні завдання на 2024 рік для забезпечення продовольчої безпеки області:

1. Першочерговими заходами в усіх сферах агропромислового комплексу є:

- фіксація завданих збитків по всіх галузях;

- підрахунок упущеної вигоди суб'єктів господарювання, які знаходились на деокупованих територіях;

- фіксація завданої шкоди земельному фонду області та підрахунок необхідного фінансування на його відновлення.

2. Поступове налагодження та/або відновлення діяльності суб'єктами господарювання, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації, за рахунок (у разі виділення фінансування): державної підтримки; обласного бюджету; залучення інвестицій, впровадження інвестиційних проєктів; міжнародної допомоги; інших джерел, не заборонених законами України.

3. Нарощування обсягів виробництва продукції по всіх сферах агропромислового комплексу для покриття потреб області та можливості реалізації за межі області, у тому числі на експорт.

4. Сприяння оновленню та впровадженню новітніх технологій з виробництва сільськогосподарської продукції і покращення її якості.

5. Здійснення роз'яснювальної роботи щодо змін у нормативно-правових актах та/або прийняття Урядом нових (у разі наявності), інших документах, які стосуються безпосередньої діяльності підприємств агропромислового комплексу.

Водночас, слід зазначити, що повноцінна реалізація пріоритетних завдань на 2024 рік можлива тільки після закінчення воєнного стану в країні.

1.1.2. Промисловий комплекс

Стислий опис ситуації в галузі:

З початку повномасштабної воєнної російської агресії Харківщина зазнала величезних руйнувань. У ході війни на території області пошкоджено та знищено орієнтовно 30 тисяч об'єктів. Найбільші пошкодження зазнали: філія Управління з переробки газу та газового конденсату ПАТ «Укргазвидобування» (Шебелинське відділення з переробки газового конденсату і нафти),

ПАТ «Харківський підшипниковий завод», ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе», АТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря», АТ «Українські енергетичні машини», ДП «Завод імені В.О. Малишева», Науково-виробниче підприємство ХАРТРОН-ПЛАНТ ЛТД (ТОВ), Державне науково-виробниче підприємство «Комунар», Харківське державне авіаційне виробниче підприємство, ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД», ДП «Харківський бронетанковий завод» та інші.

З початку повномасштабного вторгнення рф майже вся промисловість області зазнала критичного падіння обсягів виробництва. З причин безпекової ситуації (постійні обстріли окупантами цивільної і виробничої інфраструктури), труднощів із логістикою та браком обігових коштів, у перші місяці війни понад 80% підприємств були змушені призупиняти виробництво, тисячі людей втратили робочі місця.

Разом із тим, починаючи з травня 2022 року, економічна ситуація в області почала стабілізуватися. Зафіксовано поступове збільшення обсягів промислового виробництва з місяця в місяць. За розрахунковими даними, у 2022 році обсяг реалізованої промислової продукції склав дві третини від обсягів реалізації 2021 року і 6% обсягу реалізованої промислової продукції України. Позитивна динаміка зберігається протягом 2023 року.

У структурі реалізації продукції орієнтовно 35% обсягу припадає на підприємства добувної промисловості, 42% обсягу – підприємства переробної промисловості, решта – на підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря.

У переробній промисловості три чверті обсягів реалізованої продукції належать галузям: виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (12,9%); машинобудування, крім ремонту й монтажу машин і устаткування (9,6%); виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (4,9%); виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (4,2%).

З метою відновлення економіки держави запроваджено програму релокації підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, у більш безпечні регіони України.

За даними Міністерства економіки України, станом на кінець жовтня 2023 року 236 суб'єктів господарювання Харківської області скористалися урядовою Програмою переміщення бізнесу. Переїхали на нове місце та завершили релокацію у безпечні регіони країни 230 підприємств, у т.ч. 7 суб'єктів господарювання частково здійснили переміщення своїх потужностей, проводять монтаж приладів та підключають комунікації.

6 суб'єктів господарювання (2,5%) повернулись до Харківської області. 47% релокованих підприємств відновили роботу на новій локації.

Майже третина (28%) релокованих підприємств - фізичні особи-підприємці.

Разом з тим, певна кількість підприємств, які входять до переліку топ 10 великих платників податків, після проведених Харківською обласною державною (військовою)

адміністрацією перемовин, змінили плани та вирішили залишатись у Харківській області й надалі працювати.

Ускладнює повернення релокованих та відновлення роботи підприємств, що залишилися на території Харківської області, нарахування податку на землю, орендна плата за землю та інші обов'язкові платежі у тому ж обсязі, що були до введення воєнного стану в Україні. Крім того, банківський сектор здебільшого відмовляє в кредитуванні підприємствам Харківської області та м. Харкова у зв'язку зі значними ризиками, пов'язаними з розташуванням суб'єктів господарювання в зоні активних та можливих бойових дій.

Запорукою економічного відновлення економіки області у післявоєнний час стане ефективна співпраця влади, бізнесу і міжнародних інвесторів; розробка та впровадження програм кредитування реального сектору економіки; підтримка розвитку переробних галузей промисловості, а також індустріально-інноваційних секторів, запровадження програм енергоефективності.

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2024 рік:

підтримка державних промислових підприємств та підприємств інших форм власності шляхом проведення постійної роботи з органами державної влади та місцевого самоврядування щодо зниження обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів;

сприяння випуску конкурентоспроможної продукції на підприємствах оборонно-промислового комплексу області;

сприяння залученню інвестицій;

активізація інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств;

сприяння імпортозаміщенню різних груп товарів;

зростання енергоефективності виробництва, економія енергоресурсів в умовах високої вартості енергоносіїв.

1.1.3. Енергозабезпечення

Стислий опис ситуації в галузі:

ФІЛІЯ ГАЗОПРОМИСЛОВЕ УПРАВЛІННЯ «ШЕБЕЛИНКАГАЗВИДОБУВАННЯ» АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ» (далі – Філія) є базовою багатопрофільною виробничою структурною одиницею АТ «Укргазвидобування», яке забезпечує понад 37% загального видобутку природного газу в Україні (7307 млн м³), з яких 88,87% видобутку газу по Харківській області (6464 млн м³). Філія здійснює розробку 47 нафтогазоконденсатних та нафтових родовищ із експлуатаційним фондом 1612 свердловин, які розташовані на території Харківської, Дніпропетровської, Полтавської областей. Загальна кількість виробничих об'єктів (УКПГ, УПГ, ДКС, ГРС) – 87 одиниць. Поточні запаси газу складають 276 млрд м³.

Видобуток природного газу Філією у 2022 році склав 6,8 млрд м³, 83 тис. тонн газового конденсату та 9 тис. тонн нафти. У січні-вересні 2023 року видобуто 5,630 млрд м³ природного газу, що на 5,4 % більше ніж у відповідному періоді 2022 року.

Як структурний підрозділ АТ «Укргазвидобування» Філія працює згідно з планами основного підприємства у межах чинного законодавства.

Філією здійснювалися такі заходи щодо нарощування ресурсної бази та видобування паливно-енергетичних копалин:

1. Встановлення МДКС типу Gas Jack в кількості 6КУ на УКПГ №1 Юліївського НГКР – виконано в січні 2023 року, отримано додатковий

видобуток газу станом на 01.10.2023 року 5,27 млн м³. У липні 2023 року на УКПГ1 ЮНГКР встановлено додатково МДКС типу Gas Jack в кількості 1 КУ.

2. Встановлення МДКС типу Gas Jack в кількості 4КУ на УКПГ Східного блоку свердловин Юліївського НГКР – виконано в квітні 2023 року, отримано додатковий видобуток газу станом на 01.10.2023 року 3,53 млн м³. Виконано заміну МДКС типу Gas Jack в кількості 4КУ на одну КУ типу Ariel (більшої потужності).

3. Встановлення МДКС типу Gas Jack в кількості 4КУ на УКПГ-5 Шебелинського ГКР – виконано в квітні 2023 року, отримано додатковий видобуток газу станом на 01.10.2023 року 2,68 млн м³. Згідно з ТЕР зменшено кількість КУ типу Gas Jack до 3-ох.

4. Встановлення ДКС на УКПГ-1 Скворцівського НГКР: Qпер=180 тис. м³/добу – закупівля КУ за донорські кошти на розгляді в UNDP, термін впровадження перенесено на січень 2025 рік.

5. Встановлення 0 ступені ДКС на УКПГ-1 Юліївського НГКР: Qпер=500 тис. м³/добу - наразі в процесі укладання договору на закупівлю компресорної установки за рахунок коштів донорів через програму United Nations Development Programme. Термін виконання перенесено на серпень 2024 року.

6. Встановлення орендних МКУ на УКПГ-1 Скворцівського НГКР - виконано в травні 2023 року, отримано додатковий видобуток газу станом на 01.10.2023 року 2,51 млн м³.

Серед найбільших виробників електричної енергії в Харківській області залишається Зміївська ТЕС ПАТ «Центренерго».

У зв'язку з тим, що протягом вересня – жовтня 2022 року Зміївська ТЕС ПАТ «Центренерго» неодноразово перебувала під ракетними обстрілами з боку РФ, сталося пошкодження енергетичного обладнання. У 2023 році Зміївська ТЕС ПАТ «Центренерго» працювала з мінімальним навантаженням, використовувала для роботи природний газ та вугілля. Протягом опалювального періоду 2022/2023 року Зміївською ТЕС ПАТ «Центренерго» забезпечено теплопостачання смт Слобожанське Чугуївського району Харківської області.

Також, найбільшим виробником електричної та теплової енергії є ПрАТ «Харківська ТЕЦ-5». В опалювальний період ТЕЦ покриває майже третину сукупної потреби м. Харкова у тепловій енергії та повністю потреби прилеглих до неї населених пунктів Харківської області. Крім того, ПрАТ «Харківська ТЕЦ-5» надає усі види допоміжних послуг для підтримки частоти та активної потужності ОЕС України.

Через пошкодження обладнання у 2023 році ПрАТ «Харківська ТЕЦ-5» також працювала з мінімальним навантаженням, використовуючи природний газ та мазут, забезпечувала генерацію електричної енергії та відпуск теплової енергії КП «Харківські теплові мережі».

Унаслідок ракетних атак на об'єкти енергетичної інфраструктури мали місце зупинки роботи як Зміївської ТЕС ПАТ «Центренерго», так і ПрАТ

«Харківська ТЕЦ-5», що негативно вплинуло на обсяги виробництва електричної та теплової енергії.

З 01.04.2022 не працює філія «Теплоелектроцентрально» ТОВ «ДВ Нафтогазовидобувна компанія».

Пошкодження будівель та споруд ТЕЦ під час бойових дій у районі розташування підприємства призвело до пошкодження загальностанційного устаткування, що унеможливило його роботу увесь цей час. З липня 2023 року філією «Теплоелектроцентрально» ТОВ «ДВ Нафтогазовидобувна компанія» проводяться аварійно-відновлювальні роботи енергетичного обладнання та мереж, планується його запуск до початку осінньо-зимового періоду 2023/2024 року.

Внаслідок бойових дій значних пошкоджень та руйнувань зазнали об'єкти та мережі оператора системи передачі – НЕК «Укренерго» та оператора системи розподілу – АТ «Харківобленерго».

На сьогодні підприємствами паливно-енергетичного комплексу області продовжується виконання аварійно-відновлювальних робіт для забезпечення сталого енерго- та газопостачання споживачів.

Незважаючи на воєнний стан, в області продовжено реалізацію заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження.

Станом на 01.09.2023 на території Харківської області знаходилися такі об'єкти відновлювальної енергетики:

- 20 промислових СЕС загальною потужністю 26,57 МВт та 972 СЕС фізичних осіб загальною потужністю 24,14 МВт, обсяг виробництва електроенергії з початку року склав 12,88 тис МВт*год та 18,0 тис МВт*год відповідно;

- установка на біогазі потужністю 1,908 МВт встановлена на полігоні ТОВ «КліарЕнерджі», якою вироблено за 8 місяців 2023 року 5,37 тис МВт*год електричної енергії;

- ТЕС на біомасі потужністю 7,0 МВт ТОВ «ЕЙДЖИЕЛ ЕНЕРДЖИ».

У 2023 році в Харківській області впроваджено потужності з виробництва теплової енергії з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, а саме 15 твердопаливних котелень загальною потужністю 3,142 МВт, тепловий насос потужністю 0,061 МВт.

Для забезпечення енергетичної незалежності комунальними підприємствами області, установами та закладами соціальної сфери реалізовувалися проєкти зі встановлення сонячних електростанцій.

Основні проблемні питання:

зупинка генеруючих підприємств унаслідок пошкоджень обладнання та мереж, отриманих у результаті ракетних обстрілів, та зменшення генерації електричної енергії та відпуску теплової енергії в умовах воєнного стану;

наявність у підприємств фінансових проблем для проведення відновлювальних робіт;

зростання цін на природний газ та встановлення частки газу за фіксованою ціною (для населення) при комбінованому виробництві електричної та теплової енергії призводить до дисбалансу у використанні

тепло-, енергогенеруючого обладнання та участі в роботі ринку електричної енергії в рамках інтеграції до Європейської енергосистеми;

складність у накопиченні вугілля для забезпечення роботи підприємств;

погашення підприємствами кредиторської заборгованості за використаний природний газ через наявні борги дебіторів за поставлені електричну та теплову енергію перед генеруючими підприємствами.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

відновлення пошкоджених об'єктів та електричних мереж, які постраждали внаслідок бойових дій, для забезпечення стабільного енергопостачання споживачів області;

стабілізація фінансового стану підприємств галузі;

впровадження комплексу заходів для забезпечення стабілізації та нарощування об'ємів видобутку вуглеводневої сировини;

розвиток енергозберігаючих та енергоефективних технологій.

1.1.4. Транспортний комплекс та поштовий зв'язок

Стислий опис ситуації в галузі:

Харків є одним із найбільших транспортних центрів в Україні. Місто пов'язане з чисельними містами світу повітряним, залізничним та автомобільним транспортом. Через місто проходить певна кількість європейських транспортних коридорів.

У Харкові є усі види транспорту: залізниця, міжнародний аеропорт, маршрутний автотранспорт, тролейбуси, трамваї, метрополітен.

Транспорт і зв'язок – це найважливіші складові виробничої та соціальної інфраструктури Харківської області. У галузі пасажирських перевезень головним завданням вважається оптимізація існуючої транспортної мережі, пріоритетність розвитку міського електротранспорту, приведення обсягів роботи пасажирського автомобільного транспорту у відповідність із потребами населення.

Залізничний транспорт – одна з важливих складових транспортної мережі Харківської області, що здійснює перевезення вантажів і пасажирів залізницею. Він є важливою галуззю сучасного господарства, невід'ємною частиною транспортної системи. РЕГІОНАЛЬНА ФІЛІЯ «ПІВДЕННА ЗАЛІЗНИЦЯ» АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ» (далі – Регіональна філія) міцно утримує позиції провідного підприємства з перевезення пасажирів та вантажів у регіоні.

За 9 місяців 2023 року Регіональною філією відправлено 12675,6 тис. тонн вантажів, пасажирів – 6258,5 тис. осіб (у тому числі: пряме сполучення – 1192,3 тис. осіб, місцеве сполучення – 206,0 тис. осіб, міжнародне сполучення – 39,5 тис. осіб, приміське сполучення – 4820,7 тис. осіб).

Очікувана сума сплати податків до бюджетів різних рівнів та державних цільових фондів – 1 млрд 267 млн 617 тис. грн (у тому числі до Державного бюджету буде спрямовано 154 835 тис. грн, до місцевих бюджетів – 560 063 тис. грн, до державних цільових фондів – 552 719 тис. грн).

Із загальної суми сплачених коштів сплата окремих податків становитиме:
рентна плата – 80 тис. грн;
податок з доходів фізичних осіб – 459 816 тис. грн;
військовий збір – 38 811 тис. грн;
екологічний податок – 1 190 тис. грн;
податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, – 22 179 тис. грн;
плата за землю – 192 613 тис. грн.

З метою розвитку Регіональної філії, а також відновлення пошкодженої інфраструктури внаслідок збройної агресії російської федерації, у 2023 році в межах Харківської області за рахунок власних коштів Регіональною філією виконано такі роботи:

середній ремонт колії протяжністю 26,9 км на суму 20 795 тис. грн;
середній ремонт стрілочних переговорів у кількості 43 комплектів на суму 13 461 тис. грн;
ремонт штучних споруд та земельного полотна на суму 10 041 тис. грн;
капітальний ремонт мосту на 374 км перегону Циганська – Ізюм на суму 1 333 тис. грн;
капітальний ремонт залізобетонного мосту на 763 км ПК 1 парна, непарна колії дільниці Харків - Козача Лопань на суму 10 288 тис. грн;
капітальний ремонт залізничного мосту на 764 км ПК 1 парна, непарна колії дільниці Харків - Козача Лопань на суму 8 446 тис. грн;
капітальний ремонт залізничного мосту на 55 км ПК 2 перегону Чугуїв-Козача Лопань на суму 634 тис. грн;
оперативне відновлення пошкодженої інфраструктури на суму 6 199 тис. грн;
відновлення роботи пристрою введення та відображення інформації для систем централізації стрілок і сигналів на станції Ізюм загальною вартістю 2 336 тис. грн;
модернізація пристроїв СЦБ загальною вартістю 3 206 тис. грн, а саме: заміна електроприладів на станціях Харків-Пасажирський, Люботин-Західний, Дергачі, Нова Баварія, Бірки, Власівка, Водолага, Краснопавлівка, Харків-Сортувальний, роз'їзд 10 км у кількості 23 од.; заміна 2 автошлагбаумів на перегоні Ков'яги-Водяне та на перегоні Нова Баварія-Люботин; заміна дросель-трансформаторів на перегонах Шурине-Бірки-Мерефа-Безпалівка у кількості 8 одиниць;
відновлення роботи 3 радіостанцій на станції Ізюм на суму 290 тис. грн;
капітальний ремонт трьох електропоїздів в умовах ПрАТ «Київський електровагоноремонтний завод» ЕР9М № 398, № 506, № 507 на суму 284 519 тис. грн;
розроблення проектно-кошторисної документації стадії П по об'єкту «Реконструкція тягової підстанції Мерефа Регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» у Харківській області м. Мерефа вул. Конституції, 62 В». На цей час триває процедура оцінки пропозиції

єдиного учасника з подальшим укладанням договору на виконання будівельно-монтажних робіт;

відновлення електрифікації непарної колії перегону Дергачі-Слатине;
відновлення електрифікації на дільниці Занки-Гракове.

З урахуванням високої соціальної значимості приміських пасажирських перевезень регіональною філією у межах Харківської області забезпечено курсування приміських поїздів на території Харківської області на дільницях Харків-Лозова-Гаврилівка-Краматорськ, Харків-Золочів, Харків-Мерчик, Харків-Огульці, Красноград-Лозова, Харків-Красноград:

з 23.04.2023 призначено пару швидкісних приміських поїздів № 7023/7024 Харків-Пасажирський-Лозова-Харків-Пасажирський;

з 24.04.2023 призначено пару приміських поїздів № 6683/6686 Мерефа-Красноград-Харків-Пасажирський;

з 03.05.2023 призначено пару приміських поїздів № 6407/6432 Харків-Пасажирський-Шебелинка-Харків-Пасажирський;

з 01.07.2023 призначено приміський поїзд № 6506 Лихачове-Харків-Пасажирський;

з 12.07.2023 призначено пару приміських поїздів № 6145/6146 Харків-Пасажирський – Золочів та № 6159/6160 Золочів – Харків-Пасажирський;

з 24.08.2023 змінено графік руху приміських поїздів на дільниці Харків-Пасажирський – Слатине – Нова Козача: 6 пар складом електропоїзда у сполученні Харків-Пасажирський – Слатине, 2 пари складом електропоїздів у сполученні Харків-Пасажирський – Дергачі, 3 пари у сполученні Нова Козача – Слатине та 1 пара Харків-Пасажирський – Нова Козача складом дизель-поїзда;

з 28.08.2023 змінено графік руху приміських поїздів: пара складом електропоїзда у сполученні Харків-Пасажирський – Гракове – Харків-Пасажирський та приміські поїзди № 6601 Занки – Осинове, № 6604 Осинове – Гракове, № 6607 Гракове – Осинове, № 6608 Осинове – Харків-Пасажирський здвоєним складом рейкового автобуса;

з 15.09.2023 призначено пару приміських поїздів № 6662/6663 Красноград – Кегичівка -Красноград;

з 02.10.2023 та 03.10.2023 складом регіональної філії «Донецька залізниця» АТ «Укрзалізниця» буде призначено у щоденному курсуванні приміські поїзди № 6812/6822 Краматорськ – Лозова – Харків-Пасажирський, № 6823/6813 Харків-Пасажирський – Краматорськ, № 6808 Лозова – Слов'янськ, № 6809 Слов'янськ – Лозова, № 6816/6826 Слов'янськ – Лозова – Харків-Пасажирський та № 6825/6815 Харків-Пасажирський – Лозова – Слов'янськ.

Автомобільний транспорт є однією з важливих галузей господарства, забезпечує, поряд з іншими видами транспорту, перевезення пасажирів та вантажів, відіграє надзвичайно важливу роль у економічному і суспільному житті Харківської області. Вантажний автомобільний транспорт здійснює доставку продукції у містах, підвезення-вивезення вантажів у транспортних вузлах залізничного транспорту, перевезення вантажів на малі та середні

відстані у роздрібній торгівлі, промисловості, транспортному забезпеченні малого бізнесу, обслуговуванні аграрного комплексу і будівництва.

З метою організації здійснення контролю за виконанням умов договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування при Управлінні транспорту Харківської обласної державної (військової) адміністрації утворено робочу групу з контролю за виконанням умов договорів про організацію перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, склад якої затверджений наказом Управління транспорту Харківської обласної державної адміністрації від 15.02.2022 № 01-08/07 (зі змінами).

Авіаційний транспорт Харківської області представлений Міжнародним аеропортом (ТОВ «НЬЮ СИСТЕМС АМ» Міжнародний аеропорт «Харків»), який здійснює відправлення та приймання пасажирів, вантажів, пошти. Аеропорт забезпечує виконання польотів і обслуговування повітряних суден як вітчизняних, так і іноземних авіакомпаній.

Міжнародний аеропорт «Харків» – один із ключових інфраструктурних об'єктів регіону та є найбільшим аеропортом у Східній Україні, входить до переліку лідерів серед українських аеропортів за інтенсивністю обслуговування злетів-посадок повітряних суден та кількістю обслуговуваних туристів на внутрішніх і міжнародних авіаперельотах.

На сьогоднішній день через бойові дії на території Харківської області та введення воєнного стану повітряний простір Міжнародного аеропорту «Харків» закритий, а сам аеропорт не працює.

Харківський метрополітен – швидкісна позавулична транспортна система Харкова. Він посідає перше місце в обсязі пасажирських перевезень міста. Розміщення станцій метрополітену біля залізничних і автобусних станцій забезпечує єдність Харківської транспортної системи.

З 24 лютого по 24 травня 2022 року, у зв'язку з початком активних бойових дій, рух метрополітену тимчасово не здійснювався, а станції використовувалися як бомбосховища. Зараз метрополітен працює в штатному режимі.

З метою відновлення безперебійної роботи метрополітену з безумовним забезпеченням руху поїздів, культури та якості обслуговування пасажирів з 20.05.2022 проводиться додатковий огляд технічного стану споруд та обладнання, приведення приміщень станцій метрополітену у належний санітарний стан.

З 24.05.2022 відновлено перевезення пасажирів лініями метрополітену з режимом щоденної роботи для обслуговування пасажирів.

Станом на 02.09.2023 підприємством здійснюється випуск 32 потягів (160 вагонів) на 3 лініях метрополітену.

На сьогоднішній день інфраструктура (підземний транспорт) Харківського метрополітену це три самостійні лінії експлуатаційною довжиною 38,7 км, на яких розміщено 30 станцій з трьома пересадочними вузлами.

Також, на балансі підприємства знаходяться 2 електродепо з парком рухомого складу 326 вагонів, тунельні споруди довжиною 101,54 км, ескалатори 47 од. та інше технологічне обладнання для забезпечення

функціонування метрополітену як у звичайних, так і в надзвичайних умовах експлуатації.

Усі вестибюлі та платформи станцій обладнано системами відеонагляду для контролю та оперативного реагування на зміну пасажиропотоку.

Рухом поїздів, роботою ескалаторів, пристроїв електропостачання, основної вентиляції, системи водопостачання та каналізації управляє оперативний персонал за допомогою автоматизованої системи диспетчерського керування на базі персональних комп'ютерів.

На станціях «Холодна гора», «Олексіївська» і «Перемога» експлуатуються мікропроцесорні системи централізації, що забезпечують високу надійність роботи пристроїв СЦБ та безпеку руху поїздів.

Харківський метрополітен є основою транспортного комплексу міста та належить до найважливіших систем його життєзабезпечення.

Крім того, на підставі рішення виконавчого комітету Харківської міської ради від 16.02.2023 № 67 «Про передачу комунального майна», розпоряджень Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна від 28.02.2023 №32 та № 33 та Додаткової угоди від 28.02.2023 до Договору про передачу майна в господарське відання № 1499 від 30.03.2011 майнові активи КП «Міськелектротранссервіс» вилучено та передано на баланс КП «Харківський метрополітен».

У складі інфраструктури наземного електротранспорту – трамвайні колії довжиною 217,207 км, контактні мережі протяжністю 743,56 км (трамвай – 216,72 км, тролейбус – 526,84 км), протяжність високовольтних кабельних ліній (6-10 кВ) – 300,9 км, кабельних ліній постійного струму (600 В) – 344,8 км.

Енергозабезпечення підприємств міського наземного електротранспорту здійснюють 59 тягових підстанцій. Також на балансі знаходиться 972 од. зупиночних пунктів.

Функціонування КП «Харківський метрополітен» протягом 2023 року здійснюється в умовах подовження воєнного стану та зі змінами в структурі підприємства.

У 2023 році очікується перевезення 67 294,0 тис. пас.

Згідно з рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 08.06.2022 №163 з 24.05.2022 року перевезення пасажирів здійснюється на безоплатній основі.

Фінансування діяльності підприємства протягом 2023 року, в основному, відбувається з бюджету Харківської міської територіальної громади.

Загальна очікувана сума доходів підприємства за 2023 рік складе 922 482,0 тис. грн, витрати за усіма видами діяльності підприємства очікуються в сумі 2 407 966,0 тис. грн. Чистий фінансовий результат - очікувані збитки у сумі 1 485 484,0 тис. грн.

Технічний стан підприємства характеризується показником зносу основних засобів на рівні 86-88%.

Для приведення основних технічних засобів інфраструктури наземного та підземного транспорту у відповідність із вимогами безпечної експлуатації

в умовах гострої нестачі коштів протягом 2023 року очікується виконання робіт з ремонту:

вагонів метрополітену;

кабельних ліній живлення підстанцій, металевих кабельних конструкцій, розподільчої мережі освітлення, кремнієвих випрямлячів та швидкодіючих вимикачів, щитів освітлення змінного струму, іншого електрообладнання, заміна світильників і ламп люмінесцентних та розжарювання на світлодіодні у тунелях та на станціях метрополітену;

систем основної вентиляції, основного провітрювання, водопостачання, насосного, електромеханічного обладнання, силових агрегатів, електродвигунів;

тунельного водогону;

обладнання сигналізації, зв'язку, гучномовного сповіщення, системи часофікації, кабельних ліній, блоків та модулів мікропроцесорної централізації, генераторів, обладнання системи аварійного електроживлення пристроїв зв'язку, локальної обчислювальної мережі;

пошкоджених приміщень будівлі електродепо, ремонт покрівлі будівель підстанції, ділянки ремонту електрообладнання, заміна скла на павільйонах пішохідних переходів;

суцільна заміна рейок;

послуги з заміни шафи керування, шафи автоматичного вводу ескалаторів.

У разі пошкодження в наявності є резервні джерела електропостачання, водопостачання. Роботу осіб, відповідальних за ці господарства, забезпечено.

Електричний транспорт – складова частина єдиної транспортної системи, призначена для перевезення громадян тролейбусами та трамваями.

Міський електричний транспорт займає особливе місце в загальній структурі пасажирського транспорту і є складовою частиною єдиної транспортної системи.

У 2023 році підприємствами міського пасажирського електричного транспорту планується перевезти 143,3 млн пасажирів, в т.ч.: наземний електротранспорт – 76,0 млн пасажирів; метрополітен – 67,3 млн пасажирів.

З метою ефективного управління комунальною власністю у сфері міського пасажирського транспорту та транспортної інфраструктури, подальшого розвитку матеріально-технічної бази зазначених сфер, якісного надання гарантованих послуг жителям міста Харкова забезпечуються відповідними ресурсами (у тому числі фінансовими) спеціально створені комунальні підприємства: «Салтівське трамвайне депо»; «Тролейбусне депо № 2»; «Тролейбусне депо № 3»; «Жовтневе трамвайне депо». Фінансування діяльності підприємств протягом 2023 року, в основному, відбувається з бюджету Харківської міської територіальної громади.

КП «Салтівське трамвайне депо»

На сьогодні КП «Салтівське трамвайне депо» здійснює перевезення наземним транспортом пасажирів на 4 трамвайних, 10 тролейбусних маршрутах.

Загальний обсяг перевезень 2023 року електротранспортом складе 23 564,0 тис. пас.

Всього доходи підприємства у 2023 році складуть 359 510,2 тис. грн, витрати – 645 179,2 тис. грн, збиток – 285 669,0 тис. грн.

КП «Тролейбусне депо № 2»

На сьогодні КП «Тролейбусне депо № 2» здійснює перевезення наземним транспортом пасажирів на 10 тролейбусних маршрутах.

За 2023 рік підприємством планується перевезти 26 378,0 тис. пасажирів.

Загальні доходи підприємства від господарської діяльності за 2023 рік очікуються на рівні 124 863,5 тис. грн, витрати - на рівні 159 658,6 тис. грн. Очікуваний результат фінансово-господарської діяльності підприємства – збиток у сумі 34 795,1 тис. грн.

КП «Тролейбусне депо № 3»

На сьогодні КП «Тролейбусне депо № 3» здійснює перевезення наземним електротранспортом пасажирів на 9 тролейбусних маршрутах.

Загальний обсяг перевезень на 2023 рік складе 10 500 тис. пас.

Усього доходи підприємства у 2023 році складуть 62 628 тис. грн, витрати – 100 000 тис. грн, збиток – 37 372 тис. грн.

КП «Жовтневе трамвайне депо»

Загальний обсяг перевезень 2023 році складе 15 600 тис. пасажирів.

Усього доходи підприємства складуть 95 804,4 тис. грн, витрати – 110 764,4 тис. грн, збиток – 14 960,0 тис. грн.

Поштовий зв'язок

У Харківській області оператором поштового зв'язку є АТ «Укрпошта», метою якого є надання послуг поштового зв'язку, перетворення підприємства в високоефективну компанію, впровадження в обслуговування світових стандартів якості. Досягнення поставленої мети значною мірою визначається рівнем техніко-технологічної інфраструктури.

Після початку збройної агресії російської федерації більшість операторів поштового зв'язку зазнали суттєвих збитків через значні руйнування об'єктів поштового зв'язку та поштової інфраструктури в зонах, де велися активні бойові дії.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 305 «Про особливості роботи Акціонерного товариства «Укрпошта» в умовах воєнного стану» АТ «Укрпошта» внесено до переліку суб'єктів господарювання, щодо яких є висока суспільна потреба та на яких покладено виконання завдань, а саме:

забезпечення доставки пенсій і грошової допомоги громадянам, які отримують пенсії та грошову допомогу;

здійснення доставки ліків, гуманітарної допомоги, поштових відправлень та періодичних друкованих видань;

здійснення безоплатного перевезення майна вітчизняних суб'єктів господарювання згідно з переліком, який формується Міністерством економіки

України і передається до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України;

здійснення безоплатного перевезення продовольчих товарів і пакувальних товарів для їхнього фасування для безоплатної видачі населенню згідно з переліком, який формується Міністерством економіки України відповідно до порядку, який встановлюється АТ «Укрпошта»;

здійснення разових виплат готівкових коштів особам, які евакуюються із населених пунктів, розташованих в районах проведення воєнних (бойових) дій (можливих бойових дій), у безпечні райони;

здійснення виплат авіаперевізникам за перевезення вантажів гуманітарної допомоги, інших вантажів повітряними суднами;

здійснення разових виплат готівкових коштів від недержавних благодійних організацій особам, які проживають в населених пунктах, розташованих в районах проведення воєнних (бойових) дій, та в деокупованих населених пунктах.

Основні завдання на 2024 рік:

в умовах воєнного стану поліпшення якості надання послуг, безпеки перевезення пасажирів та покращення якості надання транспортних послуг пасажирським транспортом, у тому числі для осіб з обмеженими можливостями.

1.1.5. Житлово-комунальне господарство

Стислий опис ситуації в галузі:

Фінансово-економічний стан підприємств житлово-комунального господарства області значно погіршився через понесені внаслідок воєнних дій витрати та втрати (витрати на ремонт пошкоджених виробничих потужностей, втрати від зменшення кількості абонентів та/або обсягу наданих послуг, втрати від зниження рівня розрахунків тощо).

Загальна сума дебіторської заборгованості за надані підприємствами галузі послуги станом на 01.09.2023 склала 13 408,6 млн грн, з неї: за житлово-комунальні послуги, надані населенню, – 10 067,0 млн грн, або 75,1% від загальної заборгованості. Заборгованість бюджетних установ, які фінансуються з державного бюджету, склала 54,7 млн грн; бюджетних установ, які фінансуються з місцевих бюджетів, – 160,1 млн грн; інших споживачів – 3 126,8 млн грн.

Кредиторська заборгованість підприємств житлово-комунального господарства області на 01.09.2023 становила 33 340,1 млн грн. Заборгованість за енергоносії в загальній сумі кредиторської заборгованості склала 29 400,3 млн грн, або 88,2%.

При підготовці об'єктів водопостачання та водовідведення області до роботи в осінньо-зимовий період 2023/2024 років виконано ремонт або заміну 80,5 км водопровідних мереж (100 % від плану) та 20,4 км каналізаційних мереж (100 % від плану).

У тепловому господарстві станом на 03.10.2023 здійснено підготовку та випробування 1 886,4 км із запланованих 1 919,2 км теплових мереж (98,3%), проведено заміну 116,9 км із запланованих 118,0 км аварійних теплових мереж (99,0%), капітально відремонтовано або реконструйовано 41 із запланованих 42 котелень (97,6%), проведено заміну 57 котлів із 58 запланованих до заміни (98,3%), проведено підготовку 220 із запланованих 224 центральних теплових пунктів (98,2%).

На підготовку водопровідно-каналізаційного та теплового господарства до осінньо-зимового періоду 2023/2024 років витрачено 1 161,6 млн грн.

На виконання доручення Кабінету Міністрів України Департаментом житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу Харківської обласної державної (військової) адміністрації разом із органами місцевого самоврядування здійснюється аналіз обсягів та характеру пошкоджень об'єктів критичної інфраструктури в населених пунктах області, які постраждали внаслідок бойових дій. Станом на 01.10.2023 пошкоджено:

246 об'єктів теплопостачання та 63,1 км теплових мереж;

116 об'єктів водопостачання та 244,1 км водопровідних мереж;

58 об'єктів водовідведення та 100,2 км каналізаційних мереж.

На цей час відновлено 158 об'єктів теплопостачання і 28 об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства. Але через постійні обстріли кількість пошкоджених та відновлених об'єктів змінюється.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

відновлення пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури області, які постраждали внаслідок бойових дій;

скорочення споживання підприємствами галузі енергетичних та матеріальних ресурсів для виробництва комунальних послуг, проведення модернізації та переоснащення житлово-комунального господарства;

упровадження енергозберігаючих заходів у житлово-комунальному господарстві;

підвищення рівня благоустрою у населених пунктах області;

скорочення понаднормативних втрат води та теплової енергії в мережах;

безумовне освоєння коштів, виділених з бюджетів усіх рівнів; залучення інвестицій;

зменшення питомого споживання енергоресурсів на одиницю реалізації послуг;

стабілізація фінансового стану підприємств галузі.

1.1.6. Охорона навколишнього природного середовища

Стислий опис ситуації в галузі:

З початку агресії російської федерації проти України і дотепер Харківська область щодня потерпає від ворожих обстрілів.

Внаслідок бойових дій в першу чергу потерпають земельні ресурси від забруднення та засмічення, атмосферне повітря – від щоденних викидів

внаслідок вибухів, водні об'єкти, лісові ресурси, тваринний світ, природно-заповідний фонд – від ворожої техніки та навмисного знищення.

Стан справ в галузі охорони атмосферного повітря

На стан атмосферного повітря Харківської області впливають викиди забруднюючих речовин від пересувних та стаціонарних джерел забруднення.

Переважну більшість викидів від пересувних джерел в Харківській області дає автомобільний транспорт, значно менше – виробничий транспорт.

Разом із тим, із початку повномасштабного вторгнення російської федерації Харківська область щодня перебуває під ворожими обстрілами. Ведення активних бойових дій на території регіону серйозно погіршує якість повітря внаслідок щоденних викидів забруднюючих речовин через вибухи та пожежі.

За інформацією Головного управління статистики у Харківській області (попередні дані), викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел у 2022 році становлять 23,2 тис. т, що на 50,9 тис. т менше ніж у 2021 році.

Динаміку обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за 2022 рік та два попередніх роки наведено у таблиці 1.

Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Таблиця 1

Показники	2020 рік	2021 рік (попередні дані станом на 20.07.2023)	2022 рік (попередні дані станом на 20.07.2023)
Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, тис.т	94,1	74,1	23,2
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	3,0	*	*
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	35,6	*	*

* Головне управління статистики у Харківській області повідомило, що у зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, згідно з положенням пункту 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» фізичні особи, фізичні особи – підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Частина респондентів скористалася цим правом і не подали протягом 2022, 2023 років статистичну звітність, зокрема і щодо стану навколишнього природного середовища.

Із загальної кількості викидів забруднюючих речовин найбільшу частину становлять діоксид та інші сполуки сірки – 31,72%, речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (мікрочастинки та волокна) – 27,22%, оксид вуглецю (13,9%), діоксид азоту – 13,76%. Крім того, від стаціонарних джерел забруднення у 2022 році в атмосферу надійшло 3,108 млн т діоксиду вуглецю.

Основними стаціонарними забруднювачами атмосферного повітря у Харківській області є Зміївська ТЕС ПАТ «Центренерго», ПрАТ «Харківська

ТЕЦ-5», об'єкти філії Газопромислового управління «Шебелинкагазвидобування» АТ «Укргазвидобування». У зв'язку з агресією рф об'єктивним є зменшення обсягів викидів через скорочення виробництва внаслідок знищення виробничих потужностей та неможливості здійснення діяльності через активні бойові дії. Крім того, за інформацією Міністерства економіки України, більше 200 підприємств з Харкова й області скористалися програмою релокації та виїхали з регіону.

Переважна частина викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря у 2022 році надійшла від підприємств з водопостачання, каналізації, поводження з відходами (54,9%), процесів спалювання в енергетиці (14,5%), технологічних процесів добувної промисловості і розроблення кар'єрів (14,3%), а також переробної промисловості (5,4%).

Концентрація забруднюючих речовин в атмосферному повітрі залежить від загального обсягу викидів забруднюючих речовин, місцезнаходження і висоти джерел забруднення, рельєфу місцевості та метеорологічних умов. Спостереження за забрудненням атмосферного повітря міста Харкова проводяться Харківським регіональним центром з гідрометеорології на 10 стаціонарних пунктах спостереження (ПСЗ), обладнаних комплектними лабораторіями «ПОСТ-1» та «ПОСТ-2».

У зв'язку з загальною ситуацією на території України та у Харківському регіоні, зокрема внаслідок збройної агресії рф, комплексна лабораторія спостережень за забрудненням природного середовища Харківського регіонального центру з гідрометеорології з 24.02.2022 до 01.11.2022 призупинила свою роботу. Протягом 2022 року лабораторією проаналізовано 9728 проб повітря, що складає 21,33% від плану, а визначення специфічних забруднювальних речовин складають 32,23% від загальної кількості відібраних та проаналізованих проб повітря. Маршрутні та підфакельні спостереження не планувались.

У регіоні на сьогодні діє розроблена Департаментом захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної (військової) адміністрації Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021-2025 роки для зони «Харківська», погоджена Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та затверджена рішенням Харківської обласної ради від 25 листопада 2021 року № 279-VIII (далі – Програма).

На першому етапі реалізації Програми заплановано придбання, введення в експлуатацію пересувного пункту на базі мобільної лабораторії, орієнтовно витрати склали 18,0 млн грн. Департамент підготував Запит на фінансування робіт з реалізації природоохоронного заходу за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, але через початок бойових дій зазначений захід реалізовано не було.

З метою створення єдиної державної системи моніторингу довкілля в області, зокрема системи моніторингу атмосферного повітря, попередження його забруднення в подальшому, взято участь у конкурсі заявок у рамках

Програми дій з охорони навколишнього середовища та зміни клімату (LIFE) на гранти дій ЄС у галузі природи та біорізноманіття.

У ході бойових дій на території області пошкоджено значну кількість обладнання екологічно небезпечних промислових об'єктів.

За забруднення атмосферного повітря Держекоінспекцією у Харківській області нараховано майже 9277,6 млн грн збитків, спричинених внаслідок бойових дій. Ця робота ще триває.

Стан справ в галузі поводження з відходами

Відходи є одним із найбільш вагомих факторів забруднення навколишнього природного середовища і негативного впливу на всі компоненти.

На території Харківської області обліковується 79 місць видалення твердих побутових відходів. Зазначені об'єкти експлуатуються з численними порушеннями природоохоронного законодавства. Документи, що посвідчують право користування земельною ділянкою, отримано на 14 об'єктів поводження з відходами (18%). Проектно-кошторисну документацію розроблено на 25 місць видалення відходів (32%) та отримано 18 позитивних висновків державної екологічної експертизи або висновків з оцінки впливу на довкілля (23%). У більшості випадків під час експлуатації місць видалення відходів проєктні рішення не дотримуються. Також, в області обліковується 7 полігонів промислових відходів, на яких здійснюється розміщення відходів III та IV класів небезпеки. Розміщення небезпечних промислових відходів I і II класів небезпеки на полігонах не дозволяється.

У зв'язку із воєнною агресією російської федерації проти України, згідно з пунктом 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» фізичні особи, фізичні особи – підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Частина респондентів скористалась цим правом і не подала протягом 2022 та 2023 років статистичну звітність.

За попередніми даними Головного управління статистики у Харківській області протягом 2022 року в області утворилося 142,057 тис. т відходів I–IV класів небезпеки. Утилізовано 23,359 тис. т відходів, або 16,44% від загальної кількості утворених відходів, спалено 13,875 тис. т відходів, у т.ч. з метою теплового перероблення – 1,188 т. Обсяг видалених твердих побутових відходів за 2022 рік по Харківській області складає 27,868 тис. т.

З квітня по травень 2023 року в області організовано та проведено щорічну акцію «За чисте довкілля» з дотриманням заходів безпеки в умовах воєнного стану. Під час акції там, де це дозволяла безпекова ситуація, вживалося відповідних заходів щодо приведення території області у належний санітарно-екологічний стан. Всього протягом акції в області ліквідовано 667 несанкціонованих сміттєзвалищ загальним обсягом 11,623 тис. м³. Висаджено 5,250 тис. дерев, 5,556 тис. кущів, 27,224 тис. м² квітників, приведено в належний стан 1291,48 тис. м² газонів. Прибрано прибудинкових

територій площею 12,699 млн м², приведено у належний стан 338 парків та скверів, впорядковано 756 кладовищ, 416 братських могил, меморіальних комплексів та місць почесних поховань. Акцію проведено у 680 населених пунктах області, в заходах якої брали участь понад 31 тис. осіб.

Крім того, одним з основних напрямів роботи у сфері поводження з відходами залишається вирішення питання забезпечення повного збирання небезпечних відходів з метою передачі для подальшої утилізації, обробки (переробки) на спеціалізовані підприємства.

З початку агресії російської федерації проти України протягом 2022 року і по цей час Харківська область перебуває під ворожими обстрілами. Під час здійснення бойових дій утворюється велика кількість відходів руйнувань. Зазначені відходи містять певну кількість небезпечних відходів, які не підлягають захороненню в місцях видалення відходів. Разом із тим, така система відбору небезпечних відходів у складі відходів руйнації відсутня.

В області діє мережа підприємств, які здійснюють відповідні операції у сфері поводження з небезпечними відходами.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному вебсайті Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, на території Харківської області обліковуються такі суб'єкти господарювання, що мають право на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами: ТОВ «ХАДО-ТЕХНОЛОГІЯ», ТОВ «ЕКОТЕК», ТОВ «ХАРКІВ-ЕКО», ТОВ НВП «КОР-МЕТ», ТОВ «ЮПТЕР ЕКО», ТОВ «ПК «ЕКОСФЕРА», ТОВ НВП «НОВІНТЕХ», ПП «НВО ЕКОТЕХНОЛОГІЇ».

Серед зазначених суб'єктів господарювання утилізацію певних видів небезпечних відходів забезпечують лише ТОВ «ХАДО-ТЕХНОЛОГІЯ», ТОВ «ХАРКІВ-ЕКО», ТОВ «ЮПТЕР ЕКО» та ТОВ НВП «НОВІНТЕХ». Інші здійснюють лише збір небезпечних відходів та їхню передачу для подальшої утилізації. Утилізація відходів I класу безпеки на території Харківської області не здійснюється.

Всі природні ресурси потерпають внаслідок бойових дій: землі від забруднення та засмічення різного виду відходами, атмосферне повітря – від щоденних викидів внаслідок вибухів та пожеж, водні об'єкти, лісові ресурси, тваринний світ, природно-заповідний фонд – від ворожої техніки, забруднення та навмисного знищення. За даними Державної екологічної інспекції у Харківській області сума шкоди та збитків, спричинених агресією російської федерації проти України, за засмічення земельних ресурсів станом на 15.09.2023 складає майже 374 млрд грн.

Відповідно до Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р, в області розроблено проєкт Регіонального плану управління відходами в Харківській області (надалі – Регіональний план). Розроблений проєкт Регіонального плану у зв'язку з відсутністю відповідного порядку не погоджено в Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерстві розвитку громад, територій та інфраструктури України.

Одночасно, розпорядженням начальника обласної військової адміністрації «Про утворення робочої групи з питань управління відходами в Харківській області» у поточному році створено відповідну робочу групу з питань управління відходами, проведено її засідання, визначено напрями дій. Основні напрямки роботи групи – це корегування Регіонального плану управління відходами у Харківській області та розробка інвестиційного проєкту обробки і видалення твердих побутових відходів в Харківській області. Наразі в стадії завершення підготовка технічного завдання щодо розвитку системи управління відходами в Харківській області. Зазначені заходи охоплюють усі сфери поводження з відходами, у тому числі з небезпечними.

Стан справ в галузі охорони водних ресурсів

У гідрографічному відношенні територія області розміщена в межах басейнів річки Сіверський Донець (21,93 тис. км², або 69,8% території області) і річки Дніпро (9,47 тис. км², або 30,2% території області).

По території області протікає 867 річок, загальною протяжністю – 6405 км, з них довжиною більше 10 км – 172 річки загальною протяжністю 4666,6 км. З них, згідно з класифікацією річок України, одна відноситься до великих – Сіверський Донець довжиною 1053 км (в межах області – 375 км) та шість середніх річок – Оскіл, Уди, Лопань, Мерла, Оріль, Самара. Решта річок відноситься до категорії малих.

Площі земель, зайняті водними об'єктами, складають 91,3 тис. га (2,9 % території області), у тому числі під водосховищами і ставками 46,3 тис. га.

В області збудовано 57 водосховищ загальним об'ємом 15 млн м³; налічується 2538 ставків загальним об'ємом 229 млн м³.

Регіон має надзвичайно низьку забезпеченість водними ресурсами – 1,8% від загальних водних ресурсів України. Водні ресурси області формуються як за рахунок атмосферних опадів (місцевий річковий стік, ґрунтова волога, підземні води), так і за рахунок зовнішнього притоку з суміжних територій (транзитні води Росії).

Джерелом покриття потреб у водних ресурсах по області є підземні води та поверхневі води басейнів річок Сіверський Донець та Дніпро. Крім того, в маловодні регіони області (Лозівський, Харківський райони) та м. Харків здійснюється перекидання води по системі каналу Дніпро-Донбас в Краснопавлівське водосховище, що є наливним та служить джерелом для задоволення питних потреб населення області. Середньорічна забезпеченість сумарними водними ресурсами на 1 мешканця в Харківській області складає 1,3 тис.м³/рік, у тому числі річковим стоком – 0,8 тис.м³/рік.

Якість води річки Сіверський Донець залежить від надходження у річки басейну забруднень, які визначаються природними особливостями ландшафтів, водозбору, характером господарського використання заплавл та інтенсивності господарської діяльності на площі всього водозбору. З території житлової та промислової забудови до річок потрапляють фіксовані стоки – скиди підприємств та міських очисних споруд і неконтрольовані поверхневі змиви. У стоках з сільськогосподарських угідь домінують органіка, біогенні речовини та пестициди.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, враховуючи загальну ситуацію в Харківській області та м. Харків, унеможливило виконання держаного моніторингу вод в повному обсязі.

З метою з'ясування масштабу та наслідків забруднення вод Харківської області внаслідок воєнних дій, з жовтня 2022 року здійснювався дослідницький моніторинг масивів поверхневих вод на річках Сіверський Донець, Великий Бурлук, Уди, Лопань, Харків, Липець, Мож та Оскіл у 16 пунктах моніторингу в місцях, де дозволяє оперативно-воєнна ситуація.

Спостерігалось перевищення середньо багаторічних показників по групі азоту та нафтопродуктах, що може бути пов'язано з веденням бойових дій в регіоні.

У Харківській області постійно проводиться аналіз наявності та стану очисних споруд, якісних показників їхньої роботи, наявності дозвільної документації у суб'єктів господарювання, на балансі яких знаходяться очисні споруди.

Фактичний скид стічних вод до поверхневих водних об'єктів у 2022 році склав 129,1 млн м³, що на 109,8 млн м³ менше ніж у 2021 році, з них 3,3 млн м³ забруднених (неочищених – 0,5 млн м³, недостатньо очищених – 2,8 млн м³), нормативно чистих без очистки – 10,9 млн м³, нормативно очищених – 114,9 млн м³. При цьому, порівняно з 2021 роком, скид забруднених стічних вод зменшився на 2,1 млн м³.

Згідно з базою даних за формою 2ТП-водгосп (річна) за 2022 рік, скиди зворотних вод до поверхневих водних об'єктів здійснювали 68 підприємств, із них 59 – в басейні річки Сіверський Донець, 9 – у басейні річки Дніпро. ГПУ «Шебелинкагазвидобування» АТ «Укргазвидобування» здійснювало скид до басейнів 2-х річок.

Ефективну очистку забезпечують очисні споруди 26 водокористувачів, що складає 38,2% від загальної кількості водокористувачів, у тому числі за видами очистки: біологічної очистки – 19, фізико-хімічної очистки – 1, механічної очистки – 6.

Потужність очисних споруд, згідно з даними за формою 2ТП-водгосп (річна) за 2022 рік, становить – 467,6 млн м³, у тому числі перед скидом до водного об'єкта – 456,9 млн м³.

Від часів Другої світової війни в Україні не було такого масштабного осушення водосховища як те, що відбулось у квітні 2022 року на Осколі. Українські екологи визначили цю подію однією з найбільших змін у довкіллі, що сталася у війну. За оцінкою «Української природоохоронної групи», близько 355 млн м³ води стрімко вивільнилося з водойми й оголило майже 9 тис. га замуленого дна – колишніх луків заплави Осколу.

Наразі вже проведено розмінування гідротехнічної споруди від вибухонебезпечних предметів силами КП «Вода Донбасу», на балансі якого перебуває гідротехнічна споруда Оскільського водосховища, проводиться робота з розбору частини завалів. У подальшому планується проведення обстеження цілісності споруди для прийняття рішення щодо подальшого капітального ремонту.

Краснопавлівське водосховище є одним із найбільших водосховищ Харківської області, що призначено здійснювати сезонне регулювання стоку річки Сіверський Донець водою річки Дніпро, яка подається по каналу Дніпро-Донбас та призначена для господарсько-питного та технічного водозабезпечення м. Харкова та населених пунктів області. Водообмін – першочергове завдання регіону.

У 2022 році Краснопавлівське водосховище наповнювалося двічі: у квітні-травні до обсягу 160,0 млн м³ (39,0%), у період з 28.09.2022 по 07.10.2022 подано 28,5 млн м³, наповнення склало 159,3 млн м³ (38,9%).

Станом на 03.10.2023 Краснопавлівське водосховище спрацьоване до відмітки 108,82 мБС, об'єм води складає 132,502 млн м³ (32,3 %).

Друге джерело водопостачання регіону – Печенізьке водосховище, гідропорука якого пошкоджена ракетними обстрілами, внаслідок чого вдвічі збільшився неконтрольований скид води. Конструкцією гідровузла передбачено, що рівень води до критичного рівня не знизиться. На сьогодні КП «Харківводоканал» здійснює роботи з відновлення гідротехнічних споруд греблі.

Значним є вплив бойових дій на водні об'єкти області – це втоплена військова техніка, боєприпаси, забруднення пально-мастильними матеріалами. Загалом це стосується 47 % водосховищ області (18 із 57).

Підлягає встановленню фактичний стан 15 очисних споруд на деокупованих територіях, які здійснювали скид стічних вод до річок басейну річки Сіверський Донець та які, за оперативною інформацією, не забезпечують нормативну очистку стічних вод. Після обстеження очисних споруд буде розпочато роботи щодо їхнього відновлення.

Обсяг фінансування природоохоронних заходів

Комплексна Програма охорони навколишнього природного середовища Харківської області на 2021 – 2027 роки (далі – Програма) передбачає фінансування природоохоронних заходів, обсяг якого визначається та затверджується щороку на відповідний фінансовий рік. Джерела фінансування Програми: державний бюджет, обласний бюджет (обласний фонд охорони навколишнього природного середовища).

У зв'язку з воєнним станом в країні, введеним Указом Президента України від 24.02.2022 № 64 (зі змінами), внаслідок воєнної агресії російської федерації проти України відбулося значне зменшення надходжень екологічного податку до спеціальних фондів місцевих бюджетів (фондів охорони навколишнього природного середовища), що обмежило можливість реалізації природоохоронних заходів за рахунок надходжень до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Відповідно до розпорядження начальника Харківської обласної військової адміністрації від 24.02.2023 № 60 В «Про внесення змін до обласного бюджету Харківської області на 2023 рік», на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 10.01.2023 № 25 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення сприятливих умов для забезпечення ефективного споживання електричної енергії населенням», за рахунок коштів обласного фонду охорони

навколишнього природного середовища передбачено фінансування заходу Програми: «Утилізація відходів» (утилізація ламп розжарювання, отриманих АТ «УКРПОШТА» від населення Харківської області в ході заміни побутових ламп розжарювання на світлодіодні).

Обсяг фінансування зазначеного заходу на 2023 рік складає 3 216,000 тис. грн, у I півріччі 2023 року профінансовано 794,248 тис. грн.

За рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел фінансування природоохоронних заходів у рамках Програми не здійснювалося.

Розвиток природно-заповідного фонду області

Станом на 01.01.2023 природно-заповідний фонд (далі – ПЗФ) Харківської області налічує 247 заповідних об'єктів загальною площею 74,877 тис. га.

У рамках виконання Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки забезпечується створення нових або розширення існуючих територій та об'єктів ПЗФ.

Ведеться робота щодо зміни меж (розширення) території ландшафтного заказника місцевого значення «Малинівський» та національного природного парку «Слобожанський».

Однак, із загальної кількості об'єктів ПЗФ на тимчасово окупованій території знаходились 84 заповідні об'єкти на площі 35,1 тис. га (46,8 % від загальної площі) в Ізюмському, Куп'янському, Харківському, Чугуївському районах.

Більша частина (57%) деокупованих заповідних об'єктів знаходяться у межах держлісфонду, території яких не розміновані, тому наразі їхнє обстеження та проведення розрахунку розміру спричинених збитків неможливе.

Відтак, першочерговим завданням у заповідній сфері є проведення інвентаризації територій та об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі за участю фахівців провідних наукових установ регіону з метою встановлення їхньої актуальної цінності та розміру збитків. А в подальшому – встановлення меж всіх об'єктів та територій ПЗФ регіону.

Мета і завдання галузі у 2024 році:

- покращення екологічного стану водних об'єктів області;
- покращення стану атмосферного повітря;
- покращення ситуації щодо утилізації твердих побутових відходів у населених пунктах області;
- охорона та збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

1.1.7. Розвиток будівельної галузі та забезпечення населення

ЖИТЛОМ

Стислий опис ситуації в галузі:

Будівництво - одна з найважливіших галузей народного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання країни.

Будівельна галузь є індикатором загального стану економіки та однією з найбільш вразливих та чутливих до економічних потрясінь.

Внаслідок збройної агресії громадянами, суб'єкти господарювання різних форм власності, державні установи та організації України зазнали значних майнових втрат.

2023 рік став роком поступового зупинення процесу падіння будівельного виробництва, завдяки проведенню поточного та капітального ремонтів об'єктів житлового і соціального призначення та об'єктів критичної інфраструктури, постраждалих від воєнних дій.

У Харківській області станом на 19 жовтня 2023 року було пошкоджено, зруйновано щонайменше 4292 багатопверхові житлові будинки, 820 закладів освіти, 6205 об'єктів життєзабезпечення, 423 заклади культури та спорту, 285 закладів охорони здоров'я.

Загальна кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів становить 29671 одиницю, без урахування об'єктів на деокупованих територіях.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 р. № 534-р «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії» обсяг субвенції для Харківської області склав 3168614,087 тис. гривень, за рахунок цих коштів заплановано відновити 76 багатоквартирних будинків та 56 об'єктів громадського призначення.

Станом на 19 жовтня 2023 року за кошти фонду ліквідації наслідків збройної агресії відновлено 3 багатоквартирні житлові будинки та 1 громадську будівлю.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 року № 342 «Деякі питання спрямування залишків коштів спеціального фонду державного бюджету, що надійшли у 2022 році від Європейського інвестиційного банку, на нові бюджетні програми» Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України погоджено для фінансування 18 проєктів на суму 392 749,293 тис. гривень.

Розпорядженням начальника Харківської обласної військової адміністрації від 05 червня 2023 року № 243В виділено 6000,0 тис. грн, за рахунок цих коштів заплановано проведення обстеження технічного стану 258 об'єктів нерухомого майна.

Таким чином, 2024 рік повинен стати роком відбудови та відновлення у Харківській області майна, постраждалого внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

З урахуванням останніх змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» в частині принципів відбудови регіонів після війни,

планується створити ефективні плани відновлення. Крім загального Плану відновлення України, на рівні громад будуть розроблені та затверджені місцеві плани, на рівні обласної державної адміністрації – проект регіонального плану.

Залежно від наслідків руйнувань і за визначеними Кабінетом Міністрів України показниками громади та території будуть віднесені до одного з 4 функціональних типів територій: території відновлення, полюси економічного зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку. Найближчим часом громади області, які визначені як «території відновлення», почнуть оперативно опрацьовувати відповідні плани відновлення та розвитку.

Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» для забезпечення відновлення території області/громади, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України, необхідно розробити Програми комплексного відновлення області та громади. У зв'язку з цим видано розпорядженням начальника Харківської обласної військової адміністрації від 15 серпня 2023 року № 439В «Про розроблення Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року» та створено робочу групу.

Програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) надається допомога та забезпечується фінансування діяльності щодо розробки Програм комплексного відновлення по громадах (11 пілотних проектів) та Програми комплексного відновлення Харківської області.

Крім того, на регіональному рівні необхідно розгорнути та в повній мірі реалізувати заходи, передбачені всіма чинними на сьогодні державними та регіональними програмами. Але їхня реалізація повинна відбуватися шляхом акумуляції не лише планів, а й способів та заходів виконання поставленої мети.

Наукові та проєктні сили повинні бути направлені на створення повної та якісної проєктно-кошторисної документації, ефективних будівельних матеріалів та способів їхньої реалізації. Тому потрібні нові архітектурно-планувальні та технічні рішення будівель та споруд, з урахуванням економічності та енергоефективності, ресурсозберігаючих технологій будівництва.

Актуальним є вирішення питання щодо участі держави у сталому фінансуванні пошкоджених об'єктів будівництва, постійного моніторингу та контролю за цінами на будівельні матеріали.

Харківська область має потужний виробничий потенціал, так асоціація «Регіональне будівництво» об'єднує 30 основних організацій регіону. На сьогодні Асоціація зберегла свій виробничий, кадровий та професійний потенціал. У довоєнні часи Асоціація освоювала 75% обсягу будівельно-монтажних робіт в регіоні.

Основні проблеми:

велика кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів будівництва;
низький рівень завантаженості потужностей будівельних підприємств.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

підтримка підприємств будівельної галузі шляхом проведення постійної роботи з органами державної влади та місцевого самоврядування щодо зниження обов'язкових платежів різних рівнів;

сприяння залученню забудовниками інвестиційних ресурсів для будівництва житла та реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів, що мають будівельну складову;

формування фонду економічних проєктів житлових будинків та об'єктів соціальної сфери для повторного використання при забудові населених пунктів із метою скорочення строків проєктування та вартості проєктних робіт;

надання пропозицій щодо вдосконалення існуючих і розроблення нових законодавчих і нормативно-правових актів із питань розвитку будівельної галузі;

формування матеріально-технічної бази житлового будівництва на основі сучасних архітектурно-планувальних, конструктивних та технічних рішень;

сприяння реалізації діючих в області програм житлового будівництва;

виробництво будівельних матеріалів.

1.1.8. Розвиток споживчого ринку

Стислий опис ситуації в галузі:

Незважаючи на складну ситуацію в Україні внаслідок продовження протягом 2023 року воєнного стану, тимчасову міграцію населення, зниження доходів споживачів, яке в свою чергу вплинуло на попит населення на товари і послуги, споживчий ринок області протягом січня-жовтня 2023 року поступово мав тенденцію до відновлення. На сьогодні працюють майже всі мережі супермаркетів, зокрема: «Клас», «Рост», «Восторг», «Сільпо», «АТБ маркет», «Чудо-маркет», «Велмарт» та ін. Також відновили роботу мережі невеликих продовольчих магазинів: «Посад», «Кулиничі», «Салтівський м'ясокомбінат», «Хазар», «Агромол», «Кисет» тощо, ринки і торговельні майданчики, підприємства ресторанного господарства та сфери побутового обслуговування. Крім того, відкриваються нові крамниці продовольчих, побутових, будівельних товарів тощо.

Оборот роздрібної торгівлі, який включає дані щодо роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, за 2022 рік становив майже 60 млрд грн, по Україні – 1396,3 млрд грн. Індекс фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі області, у порівняльних цінах, у 2022 році до 2021 року знизився майже вдвічі (по Україні – на 21,4%).

Оборот роздрібної торгівлі у січні – червні 2023 року по Харківській області орієнтовно склав понад 42 млрд грн, по Україні – 820,9 млрд грн. Індекс фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі області, у порівняльних цінах, у січні-червні 2023 року до січня-червня 2022 року збільшився майже на 20% (по Україні – на 7,3%).

Роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, за 2022 рік склав орієнтовно 40,0 млрд грн, по Україні – 971,1 млрд грн. Індекс фізичного обсягу

роздрібного товарообороту у 2022 році до 2021 року, у порівняльних цінах, зменшився майже на 50% (по Україні – на 24,5%).

Роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб) у січні – червні 2023 року по Харківській області склав понад 25 млрд грн, по Україні – 553,6 млрд грн. Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту по області за січень - червень 2023 року до січня - червня 2022 року, у порівняльних цінах, збільшився орієнтовно на 10% (по Україні – на 4,9%).

Пріоритетні завдання щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2024 рік:

відновлення та забезпечення сталого розвитку споживчого ринку, у тому числі за рахунок розвитку мережі сучасних об'єктів торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування населення;

проведення роботи з удосконалення функціонування роздрібних ринків із продажу продовольчих та непродовольчих товарів;

сприяння забезпеченню захисту прав споживачів;

сприяння роботі зі створення конкурентного цінового середовища та вільного доступу до продукції місцевих виробників, у тому числі виробників сільгосппродукції;

забезпечення, у разі безпекової ситуації, проведення в районах і містах регіону ярмаркових заходів у вихідні та святкові дні, із залученням місцевих товаровиробників.

1.2. Забезпечення умов для стійкого економічного розвитку

1.2.1. Іноземні інвестиції та зовнішньоекономічна діяльність

Стислий опис ситуації в галузі:

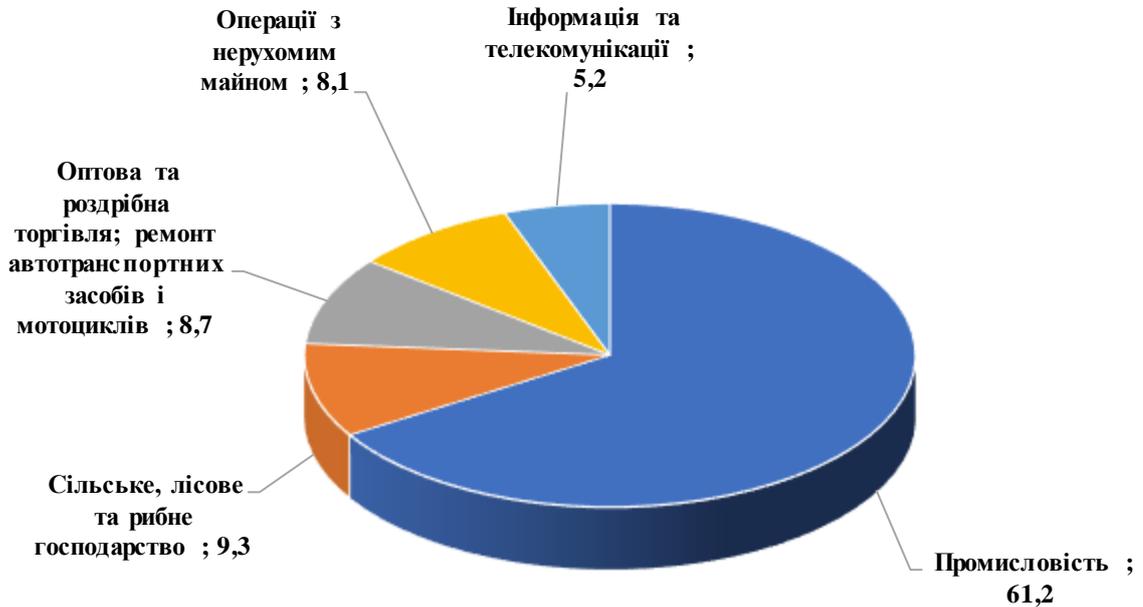
Іноземні інвестиції

Станом на 31 грудня 2022 року**, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), залучених в область, склав 634,6 млн дол. США.

З країн ЄС підприємствами Харківської області отримано прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на суму 289,7 млн дол. США (45,7% від загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 344,8 млн дол. США (54,3%).

Галузева структура іноземного капіталу Харківської області станом на 31 грудня 2022 року

(дані вказано у відсотках від загального обсягу іноземного капіталу області)

**Складання статистики прямих інвестицій за 2022 рік здійснено Національним банком України на підставі наявної інформації підприємств, які мали змогу подавати звіти, та відповідні дані будуть уточнені після отримання повної інформації після припинення/скасування воєнного стану в Україні.*

***Дані станом на 31.12.2022 розраховані на основі даних статистичної та фінансової звітності підприємств, які надали звітність, та будуть уточнені після отримання повної інформації.*

Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації (далі – Департамент) забезпечує здійснення поточного моніторингу, аналіз стану залучення міжнародної технічної допомоги, співробітництва з міжнародними організаціями, програмами зовнішньої допомоги Європейського Союзу, участі організацій та підприємств області у програмах та проєктах Європейського Союзу.

З метою забезпечення моніторингу міжнародної технічної допомоги на території Харківської області відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 27.06.2013 № 231 «Про ефективність залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги на території Харківської області» Департаментом спільно зі структурними підрозділами Харківської обласної державної (військової) адміністрації, територіальними громадами Харківської області було здійснено моніторинг щодо результатів впровадження проєктів (програм) міжнародної технічної допомоги (далі – МТД) на території Харківської області протягом I півріччя 2023 року.

Також визначено відповідальних осіб структурних підрозділів Харківської обласної державної (військової) адміністрації та органів місцевого самоврядування, які забезпечують взаємодію з Департаментом з питань проведення моніторингу проєктів (програм) МТД, збору проєктних пропозицій, підготовки висновків та належних заходів щодо подальшого залучення зазначеної допомоги.

Налагоджено дієву співпрацю з програмами і фондами у сфері використання відповідної міжнародної технічної допомоги:

Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України», Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) (виконавець Глобал Комьюнітіз (Global Communities), Програма USAID з аграрного і сільського розвитку – АГРО;

Фонд «Норвезько-Українська ініціатива енергоефективності» (Фонд NУЕЕ) (виконавець НЕФКО);

«Зміцнення ресурсів для сталого розвитку приймаючих громад на сході України» (виконавець GIZ);

Підтримка реформи децентралізації в Україні/Програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку (UDU/U-LEAD з Європою: фаза II (виконавець GIZ);

Проєкт «U-LEAD з Європою: програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку» – Компонент 2 «Створення центрів надання адміністративних послуг та підвищення поінформованості населення про місцеве самоврядування» (виконавець Sida);

«Інтегрований розвиток міст в Україні II» (Уряд Німеччини, Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO);

«Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (Уряд Німеччини, Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO);

Програма сприяння розвитку соціальної інфраструктури – УФСІ VII (Уряд Федеративної Республіки Німеччина через Банк розвитку KfW, виконавець - Український фонд соціальних інвестицій);

Програма Угода мерів – Схід (Європейський Союз, Європейська комісія);

Ініціатива Європейського Союзу «Мери за економічне зростання» (M4EG) в Україні (Європейський Союз (Європейська комісія);

Проєкт програми європейського партнерства Матра (Уряд Нідерландів);

«Надзвичайна кредитна програма для відновлення України» (ЄІВ).

Забезпечення сталого післявоєнного соціально-економічного розвитку Харківської області та відновлення об'єктів (критичної та соціальної інфраструктури, житлового та громадського призначення), які зазнали руйнувань чи пошкоджені внаслідок неспровокованої повномасштабної збройної агресії РФ проти України, потребує мобілізації всіх існуючих ресурсів, у тому числі залучення іноземних інвестицій в економіку регіону.

Профільними структурними підрозділами Харківської обласної державної (військової) адміністрації здійснюється координаційна робота з проведення

комісійного обстеження об'єктів, які зазнали руйнувань чи пошкоджені внаслідок бойових дій.

З метою залучення міжнародної технічної допомоги Департаментом спільно з районними державними (військовими) адміністраціями та територіальними громадами Харківської області у 2023 році здійснюються заходи щодо підготовки обґрунтованих проектних пропозицій міжнародним донорам, організаціям, фондам щодо відновлення (реконструкції) об'єктів житлового та громадського призначення, критичної інфраструктури Харківської області.

Найбільш значущі проекти відновлення, які реалізуються за підтримки міжнародних партнерів на території Харківської області:

1. Проект «EU4Recovery - Розширення можливостей громад в Україні» - масштабний проект, головною метою якого є підтримка, зміцнення стійкості та швидкого відновлення постраждалих від війни громад у вибраних цільових регіонах України, який реалізується Європейським Союзом через Програму розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН).

Бюджет проекту складає 35,0 млн євро, зокрема бенефіціарами проекту є: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; Міністерство у справах ветеранів України; Міністерство юстиції України; Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство соціальної політики України; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; Національна поліція України; Державна судова адміністрація України, Харківська обласна державна (військова) адміністрація та 9 обласних державних (військових) адміністрацій.

Головна мета проекту – зміцнення стійкості та раннього відновлення постраждалих унаслідок воєнної агресії РФ громад у визначених цільових регіонах України шляхом: розширення доступу в цільових громадах до якісних публічних послуг, які відповідають потребам всіх груп населення, з особливим акцентом на найбільш уразливі категорії; підвищення рівня безпеки громад, збереження соціальної структури у цільових громадах.

Реципієнтами проекту в Харківській області є: Солоницівська селищна територіальна громада, Лозівська міська територіальна громада, Зміївська міська територіальна громада, Нововодолазька селищна територіальна громада, виконавчий комітет Первомайської міської ради Харківської області, Пісочинська селищна територіальна громада, Краснокутська селищна територіальна громада.

Територіальними громадами Харківської області спільно з фахівцями ПРООН розробляються пріоритетні напрями можливої співпраці, у першу чергу, це підтримка відновлення та розвитку територіальних громад регіону.

Видано розпорядження начальником Харківської обласної військової адміністрації «Про організацію роботи з нагляду за реалізацією в Харківській області проекту «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні» від 25.08.2023 № 535В, яке сприятиме забезпеченню поточного моніторингу реалізації проекту «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні».

2. Проєкт «Відновлення шкіл в Україні», головною метою проєкту є: вирішення нагальних потреб у забезпеченні безпечного навчального середовища для дітей та доступу до безпечних класів початкової та середньої школи для дітей Київської, Сумської, Харківської та Чернігівської областей.

Партнер з розвитку: Європейський Союз, виконавець - Управління ООН з обслуговування проєктів ЮНОПС.

Бюджет проєкту: 20,0 млн євро, зокрема бенефіціарами проєкту є: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; Харківська обласна державна (військова) адміністрація та 3 обласні державні (військові) адміністрації.

Реципієнтами проєкту в Харківській області є: заклади освіти, які будуть визначені в ході реалізації проєкту, та Харківська міська рада.

Завдяки реалізації проєкту понад 20 тисяч дітей отримають можливість почати новий рік у гідних умовах. Усі ремонтні роботи проводитимуться з урахуванням стандартів доступності, екологічності та енергоефективності. Заплановано до відновлення 22 об'єкти в Харківській області.

В рамках реалізації проєкту:

ремонтні роботи завершено у 1 закладі освіти (комунальний заклад «Чугуївський ліцей № 7» Чугуївської міської ради Харківської області);

у 5 закладах освіти ведуться ремонтні роботи (комунальний заклад Барвінківський ліцей № 2 Барвінківської міської ради Ізюмського району, комунальний заклад «Лозівський ліцей № 4» Лозівської міської ради Харківської області, комунальний заклад «Безруківський ліцей» Дергачівської міської ради Харківської області, комунальний заклад «Лозівський ліцей № 3» Лозівської міської ради Харківської області, комунальний заклад «Пісочинська початкова школа «Надія» Пісочинської селищної ради» Харківської області);

у 16 закладах освіти під контролем представників ЮНОПС наразі триває виготовлення проєктно-кошторисної документації, проводяться тендерні процедури.

3. Продовжується робота з реалізації в Харківській області проєкту «Надзвичайна грантова допомога для підтримки підготовки до зими та забезпечення житла для вразливих людей в Україні» (далі – проєкт), партнером з розвитку якого є Уряд Японії, виконавцем – Управління ООН з обслуговування проєктів (ЮНОПС), бенефіціаром – Харківська обласна державна (військова) адміністрація.

Реципієнтами проєкту є теплогенеруючі підприємства, підприємства теплоенергетики та водопровідно-каналізаційного господарства комунальної та державної форми власності, житлово-комунальні підприємства, заклади охорони здоров'я, заклади освіти м. Харкова та Харківської області.

Кошторисна вартість проєкту 10 648 833 доларів США.

Мета проєкту: стабілізація електропостачання і забезпечення вразливих сімей у м. Харкові та Харківській області достойним, теплим та сухим житловим простором.

Станом на 20.09.2023 підприємствами тепло-, водопостачання та водовідведення області в рамках реалізації проєкту отримано 246 од. генераторів.

За опалювальний період 2022-2023 років мешканці міста Харкова та певної кількості населених пунктів Харківської області пережили 8 повних «блекаутів» та майже 1000 аварійних відключень електричної енергії.

Завдяки генераторам, під час відключень електричної енергії, були забезпечені послугами тепlopостачання більше 48 тис. мешканців міста Харкова та Харківської області та 91 об'єкт соціальної сфери. Крім того, це дозволило забезпечити надійне та безперебійне водопостачання та водовідведення для 250 тис. мешканців міста Харкова та Харківської області та 251 об'єкта соціальної сфери.

Також, Департаментом спільно з районними державними (військовими) адміністраціями та територіальними громадами Харківської області підготовлено інформацію щодо фінансової підтримки від міжнародних партнерів на потреби та пріоритетні проєкти у 2023 році (сектори: соціальна сфера, житлово-комунальне господарство (об'єкти критичної інфраструктури), освіта і наука, охорона навколишнього середовища, культура, цивільний захист, адміністративні послуги, охорона здоров'я, благоустрій, транспорт), яку було направлено до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

У I півріччі 2023 року Департаментом було підготовлено і направлено до:

Секретаріату Кабінету Міністрів України:

лист підтримки щодо зацікавленості Харківської обласної військової адміністрації у результатах проєкту «EU4Recovery - Розширення можливостей громад в Україні» (партнер з розвитку - Програма розвитку ООН в Україні (ПРООН));

лист підтримки щодо зацікавленості Харківської обласної державної (військової) адміністрації у результатах проєкту міжнародної технічної допомоги «UHARP – Програма гуманітарної допомоги Україні» (партнер з розвитку - «Family health international 360 – Україна»).

Міністерства економіки України:

інформацію щодо виконання пункту 2 Плану заходів з реалізації домовленостей, досягнутих під час Восьмого засідання Українсько-Польської міждержавної комісії з питань економічного співробітництва, а саме: перелік проєктних пропозицій щодо відновлення об'єктів житлового та громадського призначення, критичної інфраструктури, які зазнали руйнувань чи пошкодження внаслідок збройної агресії РФ на території Харківської області (22 вересня 2022 р., м. Жешув, Республіка Польща) (за I – III квартали 2023 року);

інформацію щодо проблемних питань діяльності іноземних інвесторів на території України та пошук можливих шляхів їхнього вирішення.

Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України:

інформацію щодо переліку потреб територіальних громад Харківської області на 2023 рік стосовно залучення фінансової допомоги від міжнародних партнерів для забезпечення гуманітарних потреб, у тому числі проведення ремонтів інфраструктури, відповідно до доручення Кабінету Міністрів України від 13.01.2023 № 1185/0/1-23 (станом на 10.07.2023);

інформацію щодо виконання окремих пунктів Плану заходів Робочої групи зі співробітництва між Україною та Республікою Хорватія на 2023 рік (за I – III квартали 2023 року).

Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України:

інформацію щодо формування бази інвестиційних проєктів для їхньої презентації потенційним вітчизняним та іноземним інвесторам, а також партнерам з розвитку для залучення міжнародної технічної допомоги (у тому числі у вигляді пільгових кредитів).

Міністерства фінансів України:

інформацію щодо отриманої та запланованої зовнішньої фінансової підтримки, відповідно до листа Кабінету Міністрів України від 13.01.2023 № 1185/0/1-23 за результатами наради, проведеної під головуванням Прем'єр-міністра України 09 січня 2023 року, та листа Міністерства фінансів України від 19.01.2023 № 32020-03-5/1772 (станом на 10.07.2023).

Міністерства закордонних справ України:

інформацію щодо започаткування співпраці на напрямі інновацій та відновлення в рамках проєкту Nazovni.Tech.

Посольству України в Республіці Корея:

інформацію щодо потреб територіальних громад Харківської області для забезпечення належних умов проживання ВПО, а саме земельні ділянки, запропоновані для встановлення модульних містечок та/або будівництва житла для ВПО, відповідно до пропозиції компанії POSCO International Corporation (Республіка Корея).

Посольству Чеської Республіки в Україні:

інформацію щодо потреб навчальних закладів та лікарень Харківської області у когенераційних установках відповідно до листа Посольства Чехії в Україні від 03.10.2023.

Крім зазначеного, проводиться робота з якнайшвидшого відновлення працездатності бізнесу. Окреслено пріоритетні напрями та першочергові кроки влади для стрімкого відновлення бізнес-середовища в Харківській області, а саме:

відновлення енергетичної галузі, у тому числі забезпечення використання енергії з відновлювальних джерел енергії;

проведення профільними структурними підрозділами Харківської обласної державної (військової) адміністрації аналізу щодо збитків, які були завдані виробничій інфраструктурі регіону внаслідок збройної агресії РФ на території Харківської області, з метою залучення іноземних інвестицій, коштів міжнародних організацій до виробничої сфери, що забезпечить її відновлення, створення нових робочих місць та виробництво конкурентоспроможної продукції;

сприяння суб'єктам господарювання агропромислового комплексу регіону, які виробляють продукцію на експорт та зацікавлені у налагодженні двостороннього співробітництва з іноземними партнерами;

сприяння відновленню IT-індустрії в Харківській області;

з метою стабілізації умов ведення бізнесу: сприяння відновленню та збереженню інфраструктури;

сприяння запровадженню грантових програм підтримки бізнесу;

поглиблення економічної інтеграції з країнами ЄС, що сприятиме виконанню вимог щодо підготовки України до набуття членства в Європейському Союзі.

У Харківській області було створено одну з найпотужніших в Україні ринкових інфраструктур, яка створює сприятливі умови для розвитку підприємництва та повністю орієнтована на потреби місцевих суб'єктів господарювання.

Заходами Програми розвитку інвестиційної діяльності у Харківській області на 2021-2024 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 11 березня 2021 року № 52-VIII (зі змінами), передбачено сприяння розвитку підприємництва, розширення інфраструктури підтримки підприємництва в громадах області шляхом створення бізнес-центрів, консультаційних та інформаційних установ у районах і містах області, у тому числі для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), з метою заснування та розвитку власного бізнесу.

Програма є одним із основних засобів реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки.

З метою підготовки Екологічного паспорта Харківської області за 2022 рік Департаментом було підготовлено і направлено інформацію Департаменту захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної (військової) адміністрації для розділу XVI «Міжнародне співробітництво», а саме: «Перелік проектів міжнародної технічної допомоги» та «Перелік інвестиційних проектів».

Також з метою розповсюдження серед зацікавлених підприємств та організацій області направлено бізнес-асоціаціям Харківської області інформацію:

щодо грантового конкурсу у межах проекту «Power Up!» відповідно до лист Фонду Східна Європа від 06.09.2023 № 405;

щодо програми Interreg «Дунайська регіональна програма 2021-2027»;

щодо пропозиції німецької компанії WEISS CHEMIE+TECHNIK CO.KG, яка у рамках діяльності з відбудови України має наміри реалізувати на території нашої держави інвестиційний проект зі створення виробництва будівельних матеріалів.

Направлено районним державним (військовим) адміністраціям з метою розповсюдження серед органів місцевого самоврядування Харківської області інформацію щодо участі в онлайн-заході «Залучення інвестицій в регіони за підтримки ДУ «Юкрейнінвест», який відбувся 16.08.2023.

З метою залучення міжнародної технічної допомоги Департаментом спільно з районними державними (військовими) адміністраціями та територіальними громадами Харківської області продовжувалась робота

щодо підготовки обґрунтованих проєктних пропозицій міжнародним донорам, організаціям, фондам щодо відновлення (реконструкції) об'єктів житлового та громадського призначення, критичної інфраструктури Харківської області.

У рамках програм міжнародної технічної допомоги донорам, з якими вже налагоджено тісну співпрацю, буде запропоновано долучитись до реалізації проєктів в Харківській області.

У першу чергу, Харківська область сподівається на поглиблення співробітництва з представниками Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні (ПРООН), Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), Шведського агентства міжнародного розвитку (Sida); Кредитної установи для відбудови (KfW), Північної екологічної фінансової корпорації «НЕФКО», Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) тощо.

Так, 25 травня 2023 року було підписано Меморандум про співпрацю та взаємодію між Харківською обласною військовою адміністрацією, Харківською обласною радою та організацією Глобал Комьюнітіз, яка забезпечує реалізацію проєкту міжнародної технічної допомоги «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE).

Відповідно до Меморандуму 12 громад Харківщини стали учасницями Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE): Балаклійська, Великобурлуцька, Вільхівська, Дергачівська, Куп'янська, Липецька, Малинівська, Мереш'янська, Оскільська, Роганська, Старосалтівська і Чугуївська громади. Вищезазначені громади протягом 2023-2025 років отримають різнопланову допомогу від Програми, яка включатиме як фінансування конкретних проєктів розвитку, так і широкі можливості для навчання, розробки стратегічних документів, розвитку молоді, покращення фінансового менеджменту та якості послуг, місцевого економічного розвитку тощо.

Також, 09 жовтня 2023 року було підписано меморандум між Проєктом USAID «ГОВЕРЛА» та Харківською обласною військовою адміністрацією.

Проєктом USAID «ГОВЕРЛА» було відібрано 11 територіальних громад Харківської області з метою участі у проєкті міжнародної технічної допомоги «Підвищення ефективності роботи та підзвітності органів місцевого самоврядування (ГОВЕРЛА)».

Кожна громада-партнерка: Лозівська, Ізюмська, Зміївська, Красноградська, Люботинська, Височанська, Слобожанська, Краснокутська, Донецька, Нововодолазька, Барвінківська отримає комплексну підтримку для посилення інституційної спроможності місцевого самоврядування, вдосконалення управлінських практик, надання послуг та місцевого економічного розвитку. Підтримка USAID для цих прифронтових громад буде зосереджена на відбудові та відновленні.

На основі оцінки спроможності громад та IT-аудиту USAID «ГОВЕРЛА» розробить індивідуальний план підтримки для кожної громади. Під час реалізації цих планів Проєкт надаватиме консультативно-методичну підтримку обраним громадам за допомогою різних інструментів, включаючи тренінги,

вебінари, обмін досвідом та кращими практиками, а також підтримку впровадження ініціатив місцевих громад.

Також важливим інструментом відновлення є патронат іноземних держав над окремими регіонами й містами України.

Так, іноземні партнери беруть шефство над різними регіонами країни, фінансують і беруть безпосередню участь у підготовці й реалізації проектів відбудови. Зокрема, Польща висловила готовність допомогти у відновленні Харківської області.

Важливими питаннями для України є міжнародна підтримка у відбудові України, яка має базуватися на приватних інвестиціях із залученням новітніх технологій, розширення торговельно-економічного співробітництва, посилення євроінтеграційних процесів та реалізація нових проектів в Україні, зокрема пов'язаних із виробництвом.

На виконання протокольного рішення за результатами селекторної наради в Офісі Президента України від 21 квітня 2023 року розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 18 травня 2023 року № 210В створено Регіональний офіс міжнародного співробітництва Харківської області (далі – Офіс) у форматі консультативно-дорадчого органу Харківської обласної державної (військової) адміністрації, затверджено посадовий склад Офісу, а також положення, що регламентує його діяльність.

До участі в Офісі залучено за їхнім бажанням переважну більшість міських, селищних, сільських голів Харківської області, начальників міських, селищних, сільських військових адміністрацій.

Проведено роботу щодо залучення міжнародної технічної допомоги в рамках проекту Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні (ПРООН), яка буде забезпечувати роботу Офісу телекомунікаційним обладнанням, меблями, офісною технікою тощо.

Визначено іноземних партнерів, які будуть залучені до співпраці з Офісом з метою відновлення та розвитку транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, енергетичної інфраструктури, зв'язку, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини, підтримки вразливих верств населення та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, внутрішньо переміщених осіб, а також структурної модернізації та перезапуску економіки на території Харківської області.

Харківська область розраховує на підтримку центральних органів законодавчої та виконавчої влади, представників бізнесу, інвесторів, міжнародних фінансових організацій, керівників дипломатичних установ іноземних держав в Україні у напрацюванні спільних заходів щодо реалізації проектів, направлених на відновлення сталого економічного розвитку регіону.

Зовнішньоекономічна діяльність

Унаслідок неспровокованого та невиправданого воєнного вторгнення рф економіка України зазнала безпрецедентних руйнувань.

Значні виклики постали, зокрема, у сфері міжнародних торговельних відносин.

За 2022 рік зовнішньоторговельний обіг товарів Харківської області становив 2 млрд 132,6 млн дол. США (по Україні – 99,4 млрд дол. США) та зменшився порівняно з 2021 роком вдвічі (по Україні зменшився на третину).

Експортні поставки товарів зменшилися на 51,2% і склали 879,7 млн дол. США (по Україні – 44,1 млрд дол. США, зменшення на 35,2%).

Імпортні надходження товарів зменшилися на 47,8% і становили 1 млрд 252,9 млн дол. США (по Україні – 55,3 млрд дол. США, зменшення на 24,1%).

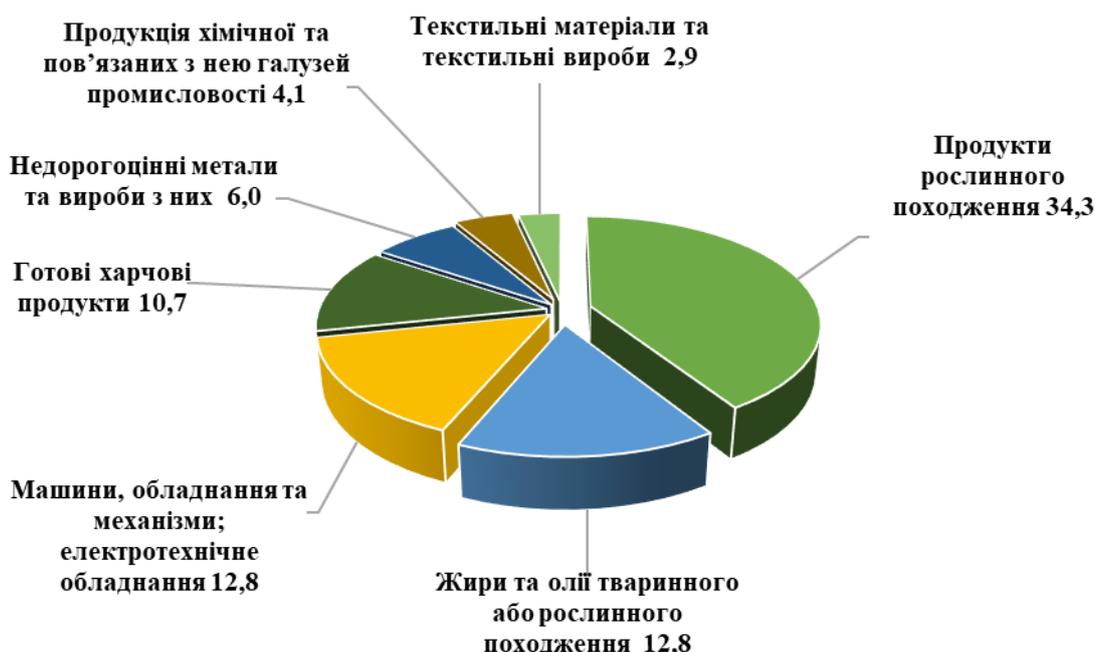
Експортні поставки

За 2022 рік експортні поставки товарів із Харківської області склали 2,0% від загального обсягу експорту України.

Протягом 2022 року експорт товарів, вироблених підприємствами Харківської області, значно зменшився. Так, найбільшого зменшення зазнали такі товарні групи: готові харчові продукти зменшились на 72,2 % порівняно з 2021 роком; машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – на 62,1%; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – на 59,5%; недорогоцінні метали та вироби з них – на 55,3%; продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – на 51,1%.

Товарна структура експорту підприємств Харківської області за 2022 рік

(дані вказано у відсотках від загального обсягу експорту області)

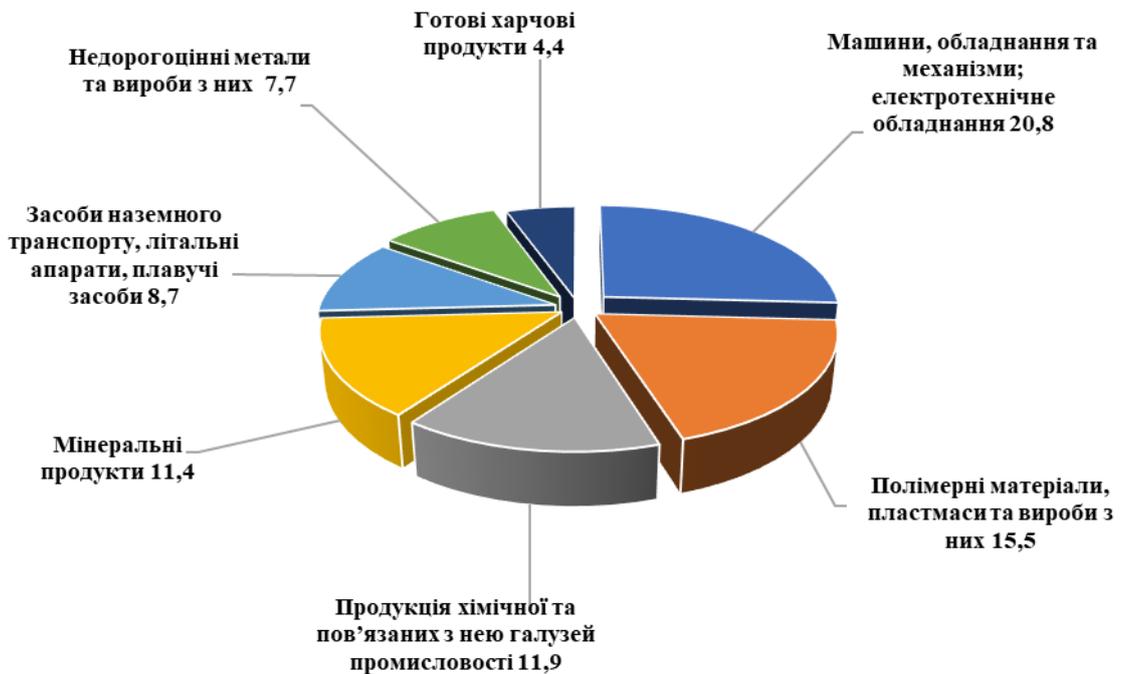
Надходження імпорту

За 2022 рік надходження імпортованих товарів до Харківської області склали 2,3 % від загального обсягу імпорту України.

Найбільше зменшення імпорту товарів протягом 2022 року відбулось за такими товарними групами: готові харчові продукти зменшились на 64,5% порівняно з 2021 роком; недорогоцінні метали та вироби з них – на 52,2%; продукти рослинного походження – на 49,1%; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – на 49,9%; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – на 47,1%; машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – на 44,0%.

Товарна структура імпорту підприємств Харківської області за 2022 рік

(дані вказано у відсотках від загального обсягу імпорту області)

Зовнішньоекономічна діяльність протягом січня – серпня 2023 року

За січень – серпень 2023 року зовнішньоторговельний оборот товарами Харківської області склав 1475,3 млн дол. США та збільшився порівняно з аналогічним періодом 2022 року на 9,3%.

Експортні поставки зменшились на 12,2% і склали 511,2 млн дол. США. Імпортні надходження збільшились на 25,6% і склали 964,1 млн дол. США.

Негативне сальдо склало 452,9 млн дол. США (у січні – серпні 2022 року також негативне – 185,4 млн дол. США).

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 138 країн світу.

В умовах війни для України вкрай важливо забезпечувати безперервність міжнародної торгівлі, що дозволяє отримувати валютні надходження та стабілізувати макрофінансові показники. Тож, розширення торговельної співпраці з міжнародними партнерами має велике значення.

Україна отримала значну допомогу від країн-партнерів та міжнародних організацій щодо відновлення роботи аграрних потужностей, лібералізації торгівлі, організації логістики, адже експорт аграрної продукції є основною статтею наповнення українського бюджету.

Підприємства харчової та переробної галузі Харківської області зазнали руйнівного впливу війни, що призвело до пошкодження або знищення обладнання, складських приміщень, виробничих ліній, комунікаційних мереж, транспортних засобів та інше. На цей час деякими підприємствами, які зазнали незначних пошкоджень, проведено відновлювальні роботи та розпочато виробничий процес.

Крім того, внаслідок бойових дій втрат зазнала інфраструктура для зберігання виробленої сільськогосподарської продукції.

Війна поставила перед власниками елеваторів низку викликів. Перш за все, це прийняття рішення щодо доцільності інвестування у ремонт елеваторів, у деяких випадках відбудови повністю зруйнованих.

Отже, підприємства, які зазнали руйнації та пошкоджень, мають потребу у виробничому обладнанні та фінансовій підтримці для відновлення діяльності.

Крім того, головною проблемою агропромислового комплексу є експорт вітчизняної сільгосппродукції, а саме блокування портів. Ця проблема розірвала традиційні логістичні маршрути експортних поставок сільськогосподарської продукції. Український агропромисловий комплекс виробляє продукції в рази більше ніж її внутрішнє споживання.

Таким чином, для вирішення проблеми експорту необхідним є налагодження менш затратних нових шляхів реалізації сільгосппродукції та продуктів її переробки.

Європейський Союз є одним із головних торговельних партнерів Харківської області.

Протягом 2022 року зовнішньоторговельний оборот товарами Харківської області з ЄС склав 160 060 тис. дол. США (з 24.02.2022 по 01.09.2022 *Харківська митниця знаходилась у простой через воєнну агресію РФ*).

Протягом 2023 року (з 01.01.2023 по 31.08.2023) зовнішньоторговельний оборот товарами Харківської області з ЄС склав 142 089 тис. дол. США (за даними Харківської митниці).

За 2023 рік експортні поставки харківських підприємств до ЄС склали 82 916 тис. дол. США. Імпортні поставки із ЄС склали 59 173 тис. дол. США.

Перелік найбільших товарних груп, які поставляли підприємства Харківської області на експорт у ЄС в 2023 році:

жири та олії;

електричні машини;

реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої;

залишки і відходи харчової промисловості; готові корми для тварин;

готові продукти із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняні кондитерські вироби;
 меблі; постільні речі, матраци, матрацні основи, диванні подушки;
 деревина і вироби з деревини; деревне вугілля;
 різноманітна хімічна продукція;
 насіння і плоди олійних рослин;
 вироби з чорних металів.

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку та вирішення проблемних питань на 2024 рік:

сприяння відбудові та поглибленню зовнішньоекономічних зв'язків з країнами – торговельними партнерами Харківської області з метою економічного відновлення регіону;

вжиття заходів щодо налагодження прямої співпраці суб'єктів господарювання Харківської області з країнами ЄС, що сприятиме євроінтеграції України у внутрішній ринок ЄС;

сприяння залученню прямих іноземних інвестицій в експортоорієнтований сектор промислового виробництва й агропромисловий комплекс регіону з метою відновлення його виробничого потенціалу, а також зростанню в структурі експорту продукції з високою часткою доданої вартості;

сприяння налагодженню нових шляхів реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;

сприяння інформування ділових кіл Харківської області щодо інструментів стимулювання і нарощування українського експорту, таких як:

- Експортно-кредитне агентство (мета діяльності українського експортно-кредитного агентства (ЕКА) – стимулювання розвитку експорту товарів робіт та послуг українського походження на світові ринки) – як страховик ризиків експортерів під час війни в рамках державної політики підтримки експорту;

- цифрова платформа NAZOVNI – Міністерство закордонних справ України перезапустило оновлену цифрову платформу NAZOVNI. Спеціалісти сервісу проводять аналіз потенційних ринків, надають рекомендації та план дій для початку експорту;

сприяння відновленню обсягів експорту послуг, у першу чергу, інформаційно-комунікаційних та інжинірингових;

інформування ділових кіл Харківської області щодо міжнародних економічних форумів, конференцій, виставково-ярмаркових заходів, які проводимуться в Україні та за кордоном у 2024 році.

1.2.2. Розвиток малого та середнього бізнесу

Стислий опис ситуації в галузі:

За даними Головного управління статистики у Харківській області, станом на 01.01.2022 в області здійснювали діяльність 1 252 середніх підприємства та 24 537 малих підприємств.

За кількістю підприємств Харківська область посідає 4 місце після м. Києва, Дніпропетровської та Одеської областей.

Станом на 01.01.2022 обсяг реалізованої продукції середніми підприємствами області становив 287 564,7 млн грн, а обсяг реалізованої продукції малими підприємствами області становив 183 390,0 млн грн.

Станом на 01.01.2022 у сфері малого підприємства працювало 125 704 особи, а у сфері середнього підприємництва – 236 578 осіб (кількість зайнятих працівників за даними Головного управління статистики у Харківській області).

За даними Головного управління ДПС у Харківській області, станом на 01.10.2023:

кількість суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб Харківської області склала 162 697 осіб та за вересень зросла на 212 осіб;

надходження податкових платежів до місцевого бюджету від діяльності юридичних осіб склали 14 846 414,6 тис. грн, фізичних осіб – підприємців – 2 889 593,3 тис. грн;

кількість новостворених фізичних осіб – підприємців склала 16 193 особи, а юридичних осіб – 1 364.

Перевагою вважається повноцінне функціонування інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва, яка створює сприятливі умови для його розвитку та повністю орієнтована на потреби місцевих суб'єктів підприємництва.

З метою активізації співпраці підприємницьких кіл з органами виконавчої влади регіону продовжує роботу Регіональна рада підприємців у Харківській області, діяльність якої спрямована на забезпечення захисту інтересів суб'єктів господарювання.

Регіональна рада підприємців є консультативно-дорадчим органом обласної державної (військової) адміністрації, діяльність якої спрямована на забезпечення захисту інтересів суб'єктів господарювання.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 13 грудня 2021 року № 641 «Про внесення змін до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 22 вересня 2011 року № 523» визнано попередні розпорядження такими, що втратили чинність, окрім базового, де оновлено та розширено персональний склад Регіональної ради підприємців із загальною кількістю членів – 41 особа.

Представники Департаменту на постійній основі беруть участь у засіданнях Регіональної ради підприємців, а також здійснюють організаційно-інформаційне забезпечення її роботи.

Також, для напрацювання пропозицій щодо вирішення проблемних питань діяльності представників малого та мікробізнесу розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 21 грудня 2020 року № 804 (зі змінами) на регіональному рівні створено Робочу групу, до складу якої ввійшли представники громадських об'єднань підприємців, які представляють інтереси суб'єктів малого підприємництва, у тому числі суб'єктів мікропідприємництва.

На постійній основі з метою здійснення інформаційної підтримки суб'єктів господарювання забезпечується висвітлення актуальної інформації щодо проведення заходів через доступні канали комунікації Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Департаментом спільно з Харківським регіональним фондом підтримки підприємництва (далі – ХРФПП), Громадською організацією «Асоціація приватних роботодавців» на постійній основі надається методична допомога, інформаційна підтримка розвитку бізнесу вразливим верствам населення, у тому числі ВПО.

Департаментом спільно з ХРФПП та Громадською організацією «ФОП РАЗОМ UA» для підприємців на постійній основі проводяться семінари та тренінги, в яких беруть участь представники Харківського обласного центру зайнятості, банківських установ, Держпродспоживслужби, Державної податкової служби України, Пенсійного фонду України, Державного ринкового нагляду та Харківської митниці Державної митної служби України, які надають роз'яснення з актуальних питань щодо ведення бізнесу.

З початку воєнної агресії рф в області склались несприятливі умови для підприємницької діяльності. Упродовж дії воєнного стану ХРФПП надаються консультації щодо підтримки підприємців Харківщини для відновлення економіки України. Було запропоновано долучитись до вебінарів щодо підприємницької діяльності, нововведень під час воєнного стану, окремих питань оподаткування бізнесу.

Департаментом спільно з ГО «Асоціація приватних роботодавців» створено платформу «Гаряча лінія», яка активно працює для надання консультацій підприємцям. Надаються консультації щодо умов ведення підприємницької діяльності та збереження власного бізнесу, а також з питань релокації бізнесу, переходу на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, запуску грантових програм для започаткування бізнесу, навчання тощо. Окрім цього, підприємці звертаються з питань мобілізації та бронювання працівників під час воєнного стану, трудових відносин під час воєнного стану в Україні, порядку отримання компенсації за працевлаштування ВПО та допомоги на випадок безробіття.

Також, з метою підтримки бізнесу області у регіоні реалізуються заходи щодо сприяння вирішенню нагальних питань, у тому числі ВПО, під час дії воєнного стану. Протягом звітного періоду було проведено відповідні заходи за участю активних представників бізнес-спільнот регіону (Kharkiv IT Cluster, Коаліція галузевих та бізнес-спільнот Харкова та області, громадська спілка «Міжрегіональний Союз птахівників та кормовиробників України», Концерн «Safari», ILF Krona, де партнерами виступили Центр міжнародного приватного підприємництва (CIPE), Українська Рада Бізнесу, Національна бізнес-коаліція).

Також, проведено робочі наради з активними представниками бізнес-спільнот Харківщини щодо розпочатих процесів з активізації підприємницької діяльності в регіоні, досягнуто домовленість щодо створення консультативно-дорадчого органу: Координаційної ради з питань розвитку підприємництва при Харківській обласній державній (військовій) адміністрації, завданнями якої

буде участь у формуванні та реалізації політики, програм і проєктів відновлення та розвитку підприємництва.

Підприємці Харківського регіону мають можливість брати участь у державних кредитних та грантових програмах.

У липні 2022 року Урядом розпочата дія Програми для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання у рамках Програми «Робота».

У Харківській області, яка є прифронтовою, ця Програма стартувала лише у квітні 2023 року. Завдяки внесеним змінам, які ініціювала Харківська обласна державна (військова) адміністрація, до постанови Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», жителі усіх територіальних громад Харківської області отримали можливість подавати заяви на отримання мікрогрантів.

Станом на 01.11.2023, у межах урядової Програми «Робота», у Харківській області подано на розгляд Державної служби зайнятості 583 бізнес-планів на отримання мікрогрантів для розвитку власної справи. ДСЗ розглянуто 559 заяв, отримано 152 позитивних рішення, профінансовано понад 19,5 млн грн 80 заявникам. За місяць, порівняно із попередніми даними, спостерігається сприятлива динаміка росту позитивно прийнятих рішень відносно розглянутих заяв (збільшення майже на 26 %).

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2022 № 1016 внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 у частині розширення механізмів підтримки бізнесу за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%», для бізнесу на територіях зони високого воєнного ризику, а саме:

компенсацію відсотків за програмою до рівня 1% на перші два роки, 5% – з наступного року на інвестиційні цілі та 3% – на фінансування оборотного капіталу;

збільшення терміну кредитування до 10 років на інвестиційні цілі;

збільшення ліміту Програми до 150 млн грн (для підприємств, що зазнали руйнувань і здійснюють діяльність на деокупованих територіях).

Одночасно для всіх інших випадків встановлюється ставка 13% річних на фінансування оборотних коштів, відтак, залишається ставка на рівні 5-7-9% на інвестиційні цілі.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2023 № 780 внесено зміни до Порядку надання грантів на створення або розвиток переробних підприємств, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 № 739 «Деякі питання надання грантів для переробних підприємств» (набула чинності з 15.08.2023).

Зміни дозволять отримувати гранти суб'єктам господарювання, які зареєстровані та провадять/планують провадити підприємницьку діяльність на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих рф, для яких визначена дата завершення бойових дій або тимчасової окупації.

Для таких підприємств встановлено спеціальні умови співфінансування: до 80 відсотків вартості проєкту – за рахунок грантів, не менше 20 відсотків – за рахунок коштів отримувача (власних або кредитних) (для інших територій –

50/50). Розмір гранту, який надається одному отримувачу, не перевищує 8 млн гривень.

Також зміни дозволять місцевій владі долучитися до співфінансування проєкту переробного підприємства, яке розташоване на території громади.

Органами місцевого самоврядування (територіальними громадами) або іншою зацікавленою стороною може здійснюватися часткова компенсація внеску власних коштів отримувача. Часткова компенсація для отримувача, що здійснюють діяльність на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих рф, становить не більше 75 відсотків, для інших суб'єктів господарювання територій – не більше 50 відсотків суми власного внеску.

Надання грантів здійснюється через Акціонерне товариство «Державний ощадний банк України».

Департаментом спільно з фахівцями АТ «Ощадбанк» проводиться консультативно-роз'яснювальна діяльність з представниками бізнесу Харківської області шляхом проведення семінарів та розміщення інформаційно-презентаційних матеріалів на офіційному вебсайті Харківської обласної державної (військової) адміністрації у стрічці новин.

За ініціативою, у тому числі Харківської обласної державної (військової) адміністрації, було внесено зміни до законодавства, зокрема Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно», який набув чинності 06.05.2023, та наказом Мінреінтеграції України від 22.12.2022 № 309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» врегульовано механізм отримання податкових пільг для визнання земельних ділянок забрудненими вибухонебезпечними предметами. Із зазначеного питання в громадах області проводиться активна робота щодо прийняття відповідних рішень.

Для того, щоб територіальні громади, які перебували під окупацією у 2022 році, та Харківська міська громада мали можливість скористатись податковими пільгами, передбаченими Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно», за 2022 рік, за поданням Харківської обласної державної (військової) адміністрації, було внесено відповідні зміни 11.07.2023 до наказу Мінреінтеграції України від 22.12.2022 № 309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією», а саме, ці громади було віднесено до територій активних бойових дій.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

організація комплексної консультативної допомоги, створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва;

організація систематичного інформування і консультацій для підприємців з актуальних питань їхньої діяльності;

кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва банками-партнерами Харківської області за державною Програмою «Доступні кредити 5-7-9%»;

забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва регіону з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їхньої конкурентоспроможності;

сприяння доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва регіону до сучасних знань та найкращих практик.

1.2.3. Реформування системи надання адміністративних послуг

Стислий опис ситуації:

Функціонування центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) у територіальних громадах (далі – ТГ) здійснюється на засадах відкритості та прозорості роботи, доступності та зручності для мешканців громади, а також якості та оперативності надання адміністративних послуг.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» станом на III квартал 2023 року в Харківській області функціонують 97 точок доступу до адміністративних послуг, з них:

38 ЦНАП;

13 ТП (11 територіальних підрозділів ЦНАП м. Харків та 2 територіальні підрозділи ЦНАП Солоницівської селищної ради);

44 ВРМ (віддалені робочі місця ЦНАП);

2 мобільні ЦНАП (Лозівської міської ТГ та Балаклійської міської ТГ).

Кількість активних точок доступу до адміністративних послуг у розрізі районів Харківської області:

Богодухівський район – 5 ЦНАП;

Ізюмський район – 5 ЦНАП, 14 ВРМ та 1 мобільний ЦНАП;

Красноградський район – 6 ЦНАП та 6 ВРМ;

Куп'янський район – 5 ЦНАП;

Лозівський район – 5 ЦНАП, 13 ВРМ та 1 мобільний ЦНАП;

Харківський район – 6 ЦНАП, 13 ТП та 3 ВРМ;

Чугуївський район – 6 ЦНАП та 8 ВРМ.

За період 2022–2023 років ТГ області було відновлено роботу ЦНАП в ТГ на деокупованих територіях та забезпечено надання першочергових адміністративних послуг. За відповідний період відкрито 4 нових ЦНАП, 2 ТП і 20 ВРМ в області та збільшено загальну кількість точок доступу до адміністративних послуг для мешканців ТГ порівняно з відповідним періодом до повномасштабної агресії рф. Так, станом на 24.02.2022 послуги надавалися у 74 точках доступу, з них: 36 ЦНАП; 11 ТП; 26 ВРМ та 1 мобільний ЦНАП (Лозівської міської ТГ), включаючи частково тимчасово окуповані ТГ Харківської області.

Загальна кількість працівників ЦНАП налічує 490 осіб, з них: 413 адміністраторів та 77 інших співробітників. Для забезпечення надання

послуг у приміщенні ЦНАП також розміщено 86 представників суб'єктів надання адміністративних послуг, з них: 37 державних реєстраторів, 28 працівників соціального захисту та 21 спеціаліст з питань пенсійного забезпечення.

За результатами 9 місяців 2023 року через ЦНАП надано 514835 адміністративних послуг, що порівняно з відповідним періодом 2022 року (223269 адміністративних послуг) становить 131 %.

Найбільш мешканці ТГ у період 9 місяців 2023 року зверталися за адміністративною послугою: видача довідки про взяття на облік ВПО (52958 звернень).

З 01.03.2021 всі ЦНАП Харківській області підключено до ПК «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада».

У 11 ЦНАП та 9 ТП області встановлено робочі станції для оформлення та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон з електронним носієм та паспорта громадянина України у формі ID-картки, для реєстрації/зняття з реєстрації місць проживання/перебування осіб (внесення змін до ID-карток) з комплектом обладнання для взяття біометричних даних (параметрів), встановлено спеціалізоване програмне забезпечення та надаються паспортні послуги.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 691 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення сприятливих умов для реалізації прав дитини» у 28 ЦНАП Харківської області доступна комплексна послуга «ЄМалятко» для батьків новонароджених.

Продовжується робота з підключення ЦНАП до Єдиного державного вебпорталу електронних послуг для надання послуги з фіксації пошкодження/руйнування майна для внесення відповідних даних. Наразі цією послугою можна скористатися у 62 точках доступу до адміністративних послуг Харківської області (24 ЦНАП, 23 ВРМ, 13 ТП та 2 мобільних ЦНАП).

Інформаційні системи ЦНАП

Наявні інформаційні системи допомагають підвищити доступність та якість послуг, що надаються ЦНАП, шляхом автоматизації робочих процесів та дозволяє підключитися через додаткові модулі до реєстрів центральних органів виконавчої влади.

Станом на III квартал 2023 року ЦНАП, які фактично працюють, підключені до наступних електронних інформаційних систем:

«Вулик» (29 ЦНАП)

«Бінго-Офіс» (6 ЦНАП);

«e-ЦНАП Cloud» (1 ЦНАП)

«Прозорий офіс» (ЦНАП м. Харків);

вебпортал адміністративних послуг Мерэф'янської міської ради.

16 % ЦНАП не використовують жодної інформаційної системи та для оптимізації своєї роботи потребують залучення цифрових інструментів, що дозволить об'єднати мережу надання адміністративних послуг у єдину регіональну систему.

Доступність та безбар'єрність

У 6 ЦНАП та 11 ТП упроваджено автоматизовану систему керування чергою. Електрона черга – це програмно-апаратний комплекс, що дозволяє формалізувати та оптимізувати управління потоком відвідувачів у ЦНАП. Здійснюється попередній запис на прийом шляхом електронної реєстрації на вебсайті у 5 ЦНАП та 11 ТП Харківській області.

Незважаючи на складні умови в регіоні, для громадян з обмеженими можливостями забезпечено безбар'єрний доступ до приміщення ЦНАП: 53 точки доступу до адміністративних послуг облаштовано пандусами, 58 – сходами з поручнями, у 32 є туалетна кімната для осіб з обмеженими фізичними можливостями, у 21 наявні рішення для обслуговування осіб з порушенням зору, у 36 запроваджено технічні рішення для обслуговування осіб з порушенням слуху, у 63 ЦНАП є місце для тимчасового розміщення людей з обмеженими можливостями та дитячих візків.

У ЦНАП м. Харкова запроваджено новий додатковий сервіс для осіб з вадами слуху за допомогою спеціального програмного забезпечення «ConnectPRO», що встановлюється на електронні планшети. Сервіс передбачає, що при зверненні адміністратор ЦНАП запускає додаток та встановлює зв'язок зі спеціалізованим Кол-центром, сертифіковані перекладачі якого в режимі реального часу здійснюють сурдопереклад консультації щодо отримання певної адміністративної послуги.

Мобільні «кейси» у ЦНАП

«Кейс «Мобільний Офіс» – комплект сучасної портативної техніки, який дозволяє у форматі віддаленого робочого місця здійснювати повноцінний прийом документів для отримання адміністративних, соціальних та інших публічних послуг за місцем перебування громадян.

Надання послуг за допомогою «Кейсу «Мобільний Офіс»» впроваджується для представників ТГ, що мають обмежені можливості для пересування, хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні, та людей похилого віку від 80 років.

У Харківській області такі кейси є у наявності в 10 ЦНАП області, 1 ТП ЦНАП м. Харкова та у 2 мобільних ЦНАП.

В умовах воєнного стану цей комплекс може наблизити мешканців ТГ Харківської області, які постраждали від воєнної агресії російської федерації, до якісних адміністративних послуг.

Розвиток мережі ЦНАП

Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією спільно з ТГ визначається необхідність розгалуження мережі ЦНАП відповідно до Методичних рекомендацій щодо критеріїв територіальної доступності ЦНАП, включаючи його територіальні підрозділи та віддалені (у тому числі пересувні) робочі місця адміністраторів. Проводиться робота з розширення переліку адміністративних послуг, які надаються через центри надання адміністративних послуг, та забезпечення надання обов'язкових послуг мешканцям на виконання вимог розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 № 523-р «Деякі питання надання адміністративних послуг через центри надання адміністративних послуг».

В області проводиться робота з координації створення ЦНАП у ТГ, в яких він наразі відсутній, та приведення технічного стану приміщень уже працюючих ЦНАП у відповідність із вимогам.

Для надання підтримки у створенні, модернізації та розвитку мережі ЦНАП області активно залучаються міжнародні донорські організації, проекти та програми міжнародної технічної допомоги. Серед партнерів, які надають як консультативно-технічну підтримку, так і підтримку в розширенні матеріально-технічної бази ЦНАП, слід відзначити зусилля міжнародного проекту «PROSTO», Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) та ПРООН.

Сфера надання адміністративних послуг була та залишається однією з найважливіших складових розбудови системи доступних, прозорих та не корупційних сервісів суб'єктів владних повноважень, а також створення сприятливих умов для ведення бізнесу, розвитку ТГ та забезпечення прав громадян України в отриманні публічних послуг.

Мета розвитку сфери надання адміністративних послуг на 2024 рік:

забезпечення доступності, прозорості та зручності отримання громадянами і суб'єктами господарювання адміністративних послуг, у тому числі в електронному вигляді.

Завдання з розвитку сфери надання адміністративних послуг на 2024 рік:

створення ЦНАП в усіх ТГ області; оптимізація та розширення мережі ЦНАП; підвищення якості надання адміністративних послуг; трансформація ЦНАП у «Центр Дія».

Заходи з розвитку сфери надання адміністративних послуг на 2024 рік:

створення нових ЦНАП при органах місцевого самоврядування та ВРМ для надання послуг у віддалених населених пунктах;

проведення інформаційних та практичних онлайн заходів для керівників та адміністраторів ЦНАП, у тому числі спільно з суб'єктами надання адміністративних послуг;

координація та сприяння в залученні донорської допомоги для підвищення якості надання адміністративних послуг у ТГ області;

надання підтримки у розширенні переліку адміністративних і публічних послуг, що надаються в ЦНАП;

проведення моніторингу роботи ЦНАП, налагодження комунікації із суб'єктами звернення та надання інформаційної і консультативної підтримки;

координація роботи щодо приведення технічного стану приміщень усіх ЦНАП регіону у відповідність із вимогами законодавства (технічні вимоги до приміщень, безбар'єрності та інклюзивності тощо).

Очікувані результати:

підвищення рівня компетентності та професійної підготовки адміністраторів ЦНАП;

оптимізація роботи ЦНАП та забезпечення дотримання чинного законодавства;

трансформація ЦНАП у «Центри Дія».

1.2.4. Податково-бюджетна діяльність

Стислий опис ситуації в галузі:

У 2023 році до місцевих бюджетів області планується отримати 26893,5 млн грн, із яких: 25514,0 млн грн – доходи загального фонду та 1379,5 млн грн – доходи спеціального фонду. На надходження до бюджетів територіальних громад Харківської області негативно впливають активні воєнні дії на території Харківської області, податкові пільги, запроваджені в Україні на час війни, суттєве зниження економічної активності місцевих підприємств усіх форм власності та перереєстрація підприємств в інші регіони країни, де більш безпечна ситуація. Також, на наповнення місцевих бюджетів вплинули зміни до Бюджетного кодексу України, прийняті Верховною Радою України 08 листопада поточного року, щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України в частині зарахування з 01.10.2023 податку на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів військовослужбовців в повному обсязі до державного бюджету. Зазначена норма зарахування податку на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів військовослужбовців буде чинна й у 2024 році.

У структурі надходжень загального фонду місцевих бюджетів Харківської області (без урахування трансфертів) у 2023 році найбільшу питому вагу складають: податок на доходи фізичних осіб – 66%, єдиний податок – 14% та плата за землю – 6%. Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб очікується на рівні 16832,4 млн грн, єдиного податку очікується отримати у 2023 році 3680,5 млн грн, надходження плати за землю – 1541,3 млн грн.

Обсяг податкового боргу до місцевих бюджетів станом на 01.10.2023 зменшився на 683,6 млн грн з початку року та склав 1899,9 млн грн. порівняно з початком 2022 року податковий борг збільшився майже в 2 рази.

Пріоритетним напрямом роботи є відновлення пошкодженої інфраструктури, забезпечення безперебійної роботи систем життєзабезпечення області та ліквідація інших наслідків ведення бойових дій на території області. Актуальним залишається необхідність забезпечення повноти та своєчасності збору платежів до державного і місцевого бюджетів, а також виконання запланованих у місцевих бюджетах видаткових призначень у повному обсязі.

Проблемні питання:

податковий борг за грошовими зобов'язаннями платників податків по платежах до місцевих бюджетів усіх рівнів;

заборгованість із виплати заробітної плати на підприємствах, організаціях та установах області усіх форм власності;

через збройну агресію проти України зміна місця реєстрації великої кількості платників податків – юридичних осіб, які з 01 січня 2023 року переведені як платники податків до інших регіонів України;

зниження податкової активності підприємств, які розташовані на деокупованих територіях та на територіях можливих бойових дій;

зруйновані підприємства, які припинили свою діяльність внаслідок воєнних дій на території області;

забезпечення фінансовим ресурсом витрат місцевих бюджетів на ліквідацію наслідків бойових дій, зміцнення систем цивільного захисту та функціонування об'єктів критичної інфраструктури, систем життєзабезпечення області.

1.3. Підвищення стандартів життя

1.3.1. Стан справ щодо соціально-правового захисту дітей

Стислий опис ситуації в галузі:

В області забезпечені умови для соціально-правового захисту кожної дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування.

Органами державної влади та органами місцевого самоврядування усіх рівнів вживається заходів щодо захисту прав дітей, насамперед, щодо реалізації права кожної дитини на сімейне виховання, удосконалення роботи органів опіки і піклування із забезпечення прав та інтересів дітей.

У регіоні проживає 426 390 дітей віком до 17 років. Питома вага дитячого населення віком до 17 років у Харківській області складає 16,3% від загальної чисельності населення.

На обліку служб у справах дітей територіальних громад станом на 01.10.2023 перебуває 4300 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що складає 1,0 % від загальної кількості дитячого населення регіону. Цей показник, порівняно з даними 2022 року, збільшився на 57 осіб (01.01.2022 – 4243).

Із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на обліку служб у справах дітей територіальних громад, 2985 дітей виховуються в сім'ях опікунів/піклувальників (69,4%), 1181 дитина – в дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях (27,46%), 134 дитини залишаються поза сімейними формами (3,11 %).

Усього сімейними формами охоплено 4166 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (96,9%). Питання реалізації права дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, – на постійному контролі органів опіки та піклування за місцем походження.

У регіоні продовжують розвиватися такі форми сімейного виховання, як прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу. Станом на 01.10.2023 в Харківській області укладено договори зі 134 дитячими будинками сімейного типу та 217 прийомними сім'ями, в яких виховується 1296 дітей або осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

83 дитячі будинки сімейного типу (далі – ДБСТ) та 153 прийомні сім'ї (далі – ПС), в яких виховується 837 дітей та осіб, залишаються функціонувати на території області, в евакуації перебуває 51 ДБСТ (38,1%) та 64 ПС (27,2%), в яких виховується 538 дітей-сиріт та дітей, позбавлених піклування, та осіб з їх числа. Крім того, за наявною інформацією, 5 ДБСТ (40 дітей та осіб) та 4 ПС (13 дітей) перебувають на території російської федерації, 1 ПС (1 дитина) перебуває на території АР Крим.

Питання розвитку мережі ДБСТ та ПС перебуває на постійному контролі служби у справах дітей Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

З початку 2023 року на території області утворено 5 дитячих будинків сімейного типу та 9 прийомних сімей.

У прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу створено оптимальні умови для інтелектуального та фізичного розвитку дітей, здійснюється їхнє соціальне супроводження.

Станом на 01.10.2023 на території Харківської області проживає 2193 сім'ї опікунів, піклувальників, в яких виховується 2985 дітей, з них 1677 сімей (2271 дітей) залишилось на території області. Забезпечено евакуацію/переміщення 721 сім'ї опікунів, піклувальників (677 дітей). 27 сімей (37 дітей) перебувають на території рф.

З початку року за рішеннями місцевих судів усиновлено 17 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, громадянами України, 75 дітей усиновлено одним із подружжя (вітчимом/мачухою).

У Харківській області на обліку служб у справах дітей районних військових адміністрацій, міських рад перебуває 65 кандидатів в усиновлювачі, з них: 50 сімей – подружні пари, 15 кандидатів в усиновлювачі є самотні громадянами.

Службами у справах дітей обласної та районних державних (військових) адміністрацій, міських рад проводиться консультивання громадян, які звертаються на особистий прийом, за допомогою порталу «Дія» (з 01.06.2022 звернулось 73 громадянина, які отримали консультиційну допомогу з питань усиновлення), роз'яснюється механізм усиновлення, права та обов'язки кандидатів в усиновлювачі тощо.

З початку року органами опіки та піклування надано статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, 454 дітям. До сімейних форм виховання за рішеннями органів опіки та піклування, місцевих судів влаштовано 363 дитини (80%), з них: 9 дітей усиновлено громадянами України, 87 дітей влаштовано до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, 283 дитини влаштовано під опіку, піклування фізичних осіб.

З метою розвитку сімейних форм виховання протягом 2023 року Харківським обласним центром соціальних служб спільно з представниками служби у справах дітей Харківської обласної державної (військової) адміністрації проведено 11 курсів навчання кандидатів в опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, усиновлювачі, патронатні вихователі. Навчання пройшли 28 кандидатів у ПС, ДБСТ: 77 – в опікуни, піклувальники, 71 особа – в усиновлювачі, 9 – патронатних вихователів.

З метою підвищення виховного потенціалу прийомних батьків, батьків-вихователів службою у справах дітей Харківської обласної державної (військової) адміністрації (далі – Служба) спільно з Харківським обласним центром соціальних служб організовано і проведено 7 курсів навчання у форматі онлайн для 238 батьків-вихователів, прийомних батьків.

Також проведено 1 курс для 15 фахівців соціальної роботи, які працюють із сімейними формами виховання.

Службою проводиться методична робота з місцевими службами у справах дітей, керівниками органів місцевого самоврядування щодо організації роботи у сфері захисту прав дітей. Протягом серпня-вересня проведено цикл семінарів як для працівників служб у справах дітей районних державних (військових) адміністрацій, територіальних громад, фахівців соціальної роботи, так і для керівників/заступників керівників органів місцевого самоврядування щодо забезпечення взаємодії між суб'єктами соціальної роботи, виконання функцій

органу опіки та піклування, взяття дітей на облік, організації роботи щодо надання дітям відповідного статусу, у тому числі й статусу дитини, яка постраждала від воєнних дій та збройних конфліктів.

Спільно з Харківським обласним центром соціальних служб у вересні 2023 року проведено додатково 2 вебінари для представників служб у справах дітей територіальних громад з питання надання статусу дитини, яка постраждала від воєнних дій та збройних конфліктів.

З метою захисту прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих у ПС, ДБСТ на деокупованих територіях області, надання їм допомоги за потреби Службою у рамках організованої взаємодії з відділом ювенальної превенції управління превентивної діяльності ГУНП в Харківській області проводиться робота щодо обміну інформацією, у тому числі щодо місця перебування дітей, що влаштовані до сімейних форм виховання.

Для профілактики соціального сирітства приділяється значна увага роботі з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. На обліку служб у справах дітей міських, селищних, сільських територіальних громад перебуває 1028 дітей зазначеної категорії з 553 родин.

З метою соціально-правового захисту дітей зазначеної категорії надається комплексна соціально-психологічна допомога дітям та сім'ям, в яких вони виховуються, з метою збереження для кожної дитини сімейного оточення.

В області активно розвивається послуга патронату над дитиною. Станом на 01.10.2023 органами опіки та піклування укладено договори з 34 сім'ями патронатних вихователів про надання послуг з патронату над дитиною, в яких отримують послуги 83 дитини, з них 30 сімей (74 дитини) залишаються на території Харківської області. В евакуації залишаються 4 сім'ї патронатних вихователів (поза межами України), в яких виховується 9 дітей.

Протягом 2023 року послугу з патронату над дитиною отримали 141 дитина, з них вибули 58 дітей, а саме 20 дітей, або 34,5%, реінтегровано у біологічну сім'ю, 24 дитини влаштовано до ПС, ДБСТ, 14 дітей – під опіку, піклування.

Службою проводиться методична робота з місцевими службами у справах дітей, керівниками органів місцевого самоврядування щодо організації роботи у сфері захисту прав дітей. Протягом серпня-вересня проведено цикл семінарів як для працівників ССД, фахівців соціальної роботи, так і для керівників/заступників керівників ОМС щодо забезпечення взаємодії між суб'єктами соціальної роботи, виконання функцій органу опіки та піклування, взяття дітей на облік, організації роботи щодо надання дітям відповідного статусу, в тому числі й статусу дитини, яка постраждала від воєнних дій та збройних конфліктів. Спільно з Харківським обласним центром соціальних служб у вересні 2023 проведено додатково 2 вебінари для представників служб у справах дітей ТГ з питання надання статусу дитини, яка постраждала від воєнних дій та збройних конфліктів.

Станом на 01.10.2023 за рішеннями органів опіки та піклування 595 дітей отримали статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій, з них 7

дітей – у зв'язку з отриманими пораненнями.

З метою сприяння в реалізації державної політики з питань захисту прав дітей в умовах воєнного стану Службою здійснюється координація та методологічне забезпечення служб у справах дітей районних державних (військових) адміністрацій, територіальних громад. Станом на 01.10.2023 в територіальних громадах області функціонують 54 служби у справах дітей, яким надано статус юридичної особи та які безпосередньо ведуть справи щодо захисту прав дітей у громадах.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

забезпечення першочергового права кожної дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання в сім'ї;

проведення постійної роботи щодо забезпечення сталої кількості функціонуючих прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу на території міст та районів (у разі припинення функціонування);

підвищення якості соціального супроводження прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу; сімей опікунів/піклувальників; налагодження тісної взаємодії з суб'єктами, які здійснюють роботу з прийомними сім'ями, дитячими будинками сімейного типу, з метою обміну інформацією про попередження проблемних питань, які виникають у родинах; посилення контролю за дотриманням прав дітей, які перебувають у сімейних формах виховання;

забезпечення умов для влаштування до родин дітей старшого шкільного віку, великих родинних груп дітей та дітей з інвалідністю, що потребує подальшого розвитку альтернативних форм сімейного виховання, у тому числі утворення малих групових будинків в області;

проведення інформаційних кампаній з метою формування позитивного ставлення суспільства до реформування системи інституційного догляду, запровадження послуги патронату над дитиною та розвитку альтернативних форм сімейного виховання;

розвиток соціальних послуг для сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, у громадах, у тому числі розвитку патронату над дитиною;

організація методичних заходів для працівників служб у справах дітей територіальних громад тощо.

1.3.2. Зайнятість населення та ринок праці

Стислий опис ситуації в галузі:

За останніми статистичними даними у 2021 році зайняте населення області віком 15 – 70 років становило 1181,1 тис. осіб, рівень зайнятості – 59,3% (по Україні – 55,7%), безробітне населення зазначеного віку становило 85,0 тис. осіб, рівень безробіття – 6,7% (по Україні – 9,9%). У січні 2022 року середньооблікова чисельність штатних працівників області становила 534,9 тис. осіб, розмір середньої заробітної плати працівників – 12510 грн.

У 2022–2023 роках інші статистичні дані на офіційних сайтах Держстату не оприлюднювались.

Після початку збройної агресії РФ проти України було втрачено більше 12 тис. робочих місць.

За даними Харківського обласного центру зайнятості Харківської області, потреба підприємств у працівниках на кінець вересня 2023 року становить 1704 одиниці (на кінець аналогічного періоду у 2022 році – 1111 одиниць).

За оперативною інформацією Харківського обласного центру зайнятості, рівень зареєстрованого безробіття в області на кінець вересня 2023 року склав 0,45 %, чисельність зареєстрованих безробітних з початку 2023 року – 15 144 особи.

У Харківській області проводиться інформаційна кампанія для роботодавців/фізичних осіб – підприємців щодо можливості отримання фінансової допомоги по частковому безробіттю у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг).

Протягом 9 місяців 2023 року допомогу по частковому безробіттю отримали 65 роботодавців та фізичних осіб – підприємців на суму 7,9 млн грн. для 1188 осіб.

Харківський обласний центр зайнятості продовжує виплати по взятих зобов'язаннях відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15.04.2013 № 347. Так, протягом січня-вересня 2023 року 67 роботодавців отримали компенсацію витрат на сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за 105 безробітних, які працевлаштовані у минулому році на нові робочі місця на суму 478 тис. грн.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 року № 338 затверджено Порядок компенсації суб'єктам малого підприємництва фактичних витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за працевлаштування зареєстрованих безробітних на нові робочі місця. Станом на 01.10.2023 по 26 роботодавцях прийнято 34 рішення щодо цього виду компенсації на суму 9,9 тис. грн.

За період з січня по вересень 2023 року по Харківській області відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 696 21 роботодавець отримав компенсацію витрат на оплату праці за 28 працевлаштованих громадян із числа ВПО (у тому числі 2 особи – з інших областей) на суму 247,3 тис. грн.

В умовах воєнного стану Урядом запроваджено Програму у вигляді компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) у розмірі 6700 грн на місяць впродовж перших двох місяців з дня працевлаштування (постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331 «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні»).

По Харківській області протягом січня–вересня 2023 року положеннями цього Порядку скористалися 275 роботодавців на загальну суму майже 7,5 млн грн за працевлаштування 622 внутрішньо переміщених осіб.

З 01.07.2022 відповідно до Порядку надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 21.06.2022 року № 738, діючі суб'єкти мікропідприємництва, а також особи, які мають намір розпочати підприємницьку діяльність, можуть отримати мікрогрант на розвиток власного бізнесу. Протягом 9 місяців 2023 року було розглянуто 437 заяв і бізнес-планів та прийнято 102 позитивні рішення про надання мікрогранту.

З метою підвищення якості професійної підготовки робочої сили, підвищення кваліфікації безробітних громадян, з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці, за 9 місяців 2023 року професійне навчання проходило понад 1,7 тис. осіб з числа безробітних, у тому числі 61 особа з інвалідністю, 5 безробітних з числа учасників бойових дій, 232 безробітні з числа внутрішньо переміщених осіб. У поточному році закінчили навчання 1,4 тис. осіб, працевлаштовано після закінчення навчання 77,4%.

Протягом січня – вересня 2023 року Харківською обласною службою зайнятості працевлаштовано всього (у т.ч. за договорами цивільно-правового характеру та самостійно) 10,4 тис. осіб, з них 6,5 тис. – безробітні особи.

Незважаючи на складну ситуацію в країні через воєнну російську агресію, активно проводилась робота з органами місцевої влади щодо питання організації громадських робіт та забезпечення тимчасовою зайнятістю громадян, у т.ч. окремих цільових груп.

До громадських та інших робіт тимчасового характеру було залучено понад 4 тис. осіб, з яких більше 3,9 тис. осіб – зареєстровані безробітні.

На організацію та проведення громадських робіт у січні–вересні 2023 року спрямовано 27 689,4 тис. грн, у тому числі: 5 228,1 тис. грн – з місцевих бюджетів області, 22 461,3 тис. грн – з коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

В умовах воєнного стану було розширено перелік громадських робіт. Були додані до переліку такі види робіт:

надання допомоги населенню, насамперед, особам з інвалідністю, дітям, громадянам похилого віку, хворим та іншим особам, які не мають можливості самостійно протидіяти несприятливим факторам техногенного, природного та воєнного характеру;

організація забезпечення життєдіяльності громадян, що постраждали внаслідок бойових дій; забезпечення роботи пунктів незламності;

розвантаження, фасування та роздача гуманітарної допомоги;

ремонтно-відновлювальні роботи, насамперед, роботи, що виконуються на об'єктах забезпечення життєдіяльності;

роботи з підтримання у готовності захисних споруд цивільного захисту до використання за призначенням та їхньої експлуатації, пристосування існуючих наземних або підземних приміщень під найпростіші укриття;

розбір завалів, розчищення залізничних колій та автомобільних доріг;

заготівля дров для опалювального сезону.

Протягом січня–вересня 2023 року Рішення про організацію таких робіт прийнято державними (військовими) адміністраціями в усіх 7 районах Харківської області. Роботи проводились у 52 територіальних громадах.

Завдяки співпраці з територіальними громадами протягом звітного періоду до таких робіт залучено 10212 безробітних осіб, на заробітну плату яких спрямовано понад 80,8 млн грн коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Переважно це роботи з ліквідації наслідків воєнної агресії та забезпечення життєдіяльності громад.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

підвищення результативності реалізації активних програм сприяння зайнятості (працевлаштування, професійне навчання, із застосуванням всіх елементів та видів навчання, громадські роботи та інші роботи тимчасового характеру, програми підтримки розвитку підприємництва, підтримка роботодавців та суб'єктів малого підприємництва у створенні нових робочих місць шляхом реалізації державних компенсаторних механізмів);

індивідуальний підхід в оперативному вирішенні кадрових проблем працедавців та сервісній підтримці сприяння зайнятості та розвитку професійної кар'єри безробітних та шукачів роботи;

удосконалення основ соціального партнерства, методів співпраці з підприємствами, які залучені до інфраструктурних проєктів та цільових програм, з метою працевлаштування безробітних.

1.3.3. Соціальний захист населення

Стислий опис ситуації в галузі:

Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією забезпечено реалізацію державної соціальної політики та державних програм, які профінансовано з початку 2023 року на суму 2,5 млрд грн.

З початку року державні соціальні допомоги нараховано 104,0 тис. осіб на загальну суму 2,3 млрд грн.

«Пакунок малюка» отримали 1550 осіб, компенсацію вартості «пакунку малюка» призначено 4476 особам.

Соціальні стипендії за рахунок коштів державного бюджету у вересні 2023 року нараховано 5037 студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти. Загальний обсяг фінансування з початку року становив 82,6 млн грн, з них у вересні – 8,7 млн грн.

Для надання реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю на 2023 рік Міністерством соціальної політики України доведено кошторис на суму 9,849 млн грн, що дозволить охопити реабілітаційними заходами майже 540 дітей. Станом на 01.09.2023 місцевими управліннями соціального захисту населення укладено 428 договорів на проходження реабілітації на загальну суму 7,6 млн грн, отримали реабілітаційні послуги 294 дитини на загальну суму 5,5 млн грн.

Скоординовано роботу 22 управлінь та структурних підрозділів з питань соціального захисту населення 56 виконавчих органів місцевого самоврядування, якими забезпечено облік 521,9 тис. ВПО, у т.ч. 472,4 тис. осіб, які звернулися за отриманням довідки ВПО після 24.02.2022.

З початку повномасштабного вторгнення рф органами соціального захисту населення опрацьовано 407,9 тис. заяв внутрішньо переміщених осіб (сімей) про отримання допомоги на проживання (з них 106,9 тис. заяв, поданих через портал «Дія»). У 2023 році ВПО призначено та виплачено допомогу на проживання 312 тис. ВПО на загальну суму 7,9 млрд грн.

Проведено роботу щодо забезпечення житлом ветеранів війни та членів сімей загиблих. За рахунок субвенції з державного бюджету компенсацію для придбання житла отримують 104 особи на загальну суму 240,4 млн грн. Станом на 04.10.2023 кошти субвенції перераховано на рахунки зі спеціальним режимом використання 77 отримувачам.

За рахунок коштів обласного бюджету з початку 2023 року:

37,6 млн грн направлено на компенсацію вартості продуктів харчування для понад 9,5 тис. осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

564,2 тис грн використано на санаторно-курортне лікування чорнобильців, яке пройшли 59 осіб;

5,2 млн грн спрямовано на санаторно-курортне лікування осіб з інвалідністю, оздоровилися 580 осіб;

12,5 млн грн виплачено членам сімей загиблих (померлих) осіб, які брали участь в антитерористичній операції та заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, виплату одноразової допомоги отримали 1250 осіб з розрахунку 10,0 тис. грн на одну особу;

35,8 млн грн спрямовано для надання адресної грошової допомоги мешканцям Харківської області, які опинилися в складній життєвій ситуації, допомогу призначено 2196 особам.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» в області проводиться робота щодо належної організації в громадах області надання в умовах воєнного стану соціальних послуг громадянам, які опинилися в складних життєвих ситуаціях.

Станом на 01.10.2023 соціальним обслуговуванням охоплено майже 106,0 тис. осіб похилого віку, з інвалідністю та осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. У 53 громадах області територіальними центрами, центрами надання соціальних послуг, центрами соціальних служб надаються соціальні послуги: догляд вдома, натуральна допомога, соціальна адаптація, екстрене втручання (кризове), консультування, соціальний супровід, представництво інтересів, посередництво (медіація), соціальна профілактика, інформування та інші.

На деокупованих територіях функціонує 29 надавачів соціальних послуг, 3 – відновлюють свою роботу у Куп'янському районі (Дворічанський територіальний центр соціального обслуговування, Дворічанський центр соціальних служб, Курилівський центр надання соціальних послуг). 2 громади (Старосалтівська селищна, Малоданилівська селищна), де відсутні надавачі соціальних послуг, уклали договори з іншими громадами про співробітництво для забезпечення необхідними соціальними послугами мешканців цих громад.

Для більш ефективного задоволення потреб населення у соціальних послугах у 2023 році у 3 громадах утворено комунальні установи: Центр надання соціальних послуг Пісочинської селищної ради, Центр соціальних служб Наталинської сільської ради, Зміївський центр соціальної підтримки дітей та сімей «Сузір'я».

Особлива увага приділяється розвитку системи надання соціальних послуг у громадах Харківської області. У цьому напрямі активно допомагають міжнародні партнери. Наразі за фінансової підтримки ЮНІСЕФ в області запроваджується пілотний проект з удосконалення надання соціальних послуг, організації соціальної підтримки сімей з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах. У проекті беруть участь 6 територіальних громад (Балаклійська міська, Валківська міська, Кегичівська селищна, Красноградська міська, Пісочинська селищна, Чугуївська міська).

У пілотних громадах шляхом розширення професійних компетентностей надавачів соціальних послуг передбачається запровадження усіх 18 базових соціальних послуг, передбачених Законом України «Про соціальні послуги». Для впровадження на рівні громади системи підтримки сімей з дітьми буде посилено кадровий потенціал надавача соціальних послуг, додатково вводиться посади фахівців із соціальної роботи, психологів, юристів (4 посади). На їхню оплату праці громада виділятиме 25%, 75% (надасть донор).

У рамках проекту у громадах буде впроваджено соціальну послугу денного догляду для дітей з інвалідністю та підвищено якість надання послуг екстрено-кризового втручання, медіації, соціального супроводу тощо.

Для забезпечення розвитку надання соціальних послуг в області досвід пілотних громад буде запроваджено у подальшому в усіх громадах.

Крім того, з метою доступності інформації щодо надання соціальних послуг закладами соціального обслуговування створено інтерактивну карту, де користувачі можуть отримати корисну інформацію про надавача соціальних послуг, місце його розташування, контактні телефони та види послуг, що надаються.

У системі соціального захисту населення області станом на 01.10.2023 продовжує функціонувати 12 будинків-інтернатів (підопічних 6 установ, які перебували на деокупованих територіях, у зоні активних бойових дій або зазнали значних пошкоджень і були евакуйовані у 2022 році).

Забезпечено створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі:

продовжують роботу: комунальна установа Харківської обласної ради «Кризовий соціальний центр для жінок» (Лозівський район), відповідні центри з кризовими кімнатами в м. Харкові та м. Мерепі;

проведено необхідну роботу для використання в повному обсязі державної субвенції в розмірі 8,6 млн грн для створення Кризового центру для жінок у м. Краснограді;

налагоджена співпраця з Сабкластером з питань гендерно зумовленого насильства та Фондом ООН у галузі народонаселення в Україні (UNFPA),

за сприянням якого відкрито Центр допомоги врятованим, планується відкриття Кризового центру для жінок в м. Балаклії.

З метою надання психологічних послуг та психосоціальної підтримки населенню у березні поточного року на базі Харківського обласного центру соціальних служб утворено Харківську регіональну психологічну службу (далі – служба), як складову соціальних сервісів.

Фахівцями служби з березня 2023 року здійснено:

114 виїздів у 27 населених пунктів громад області;

1359 осіб звернулось до фахівців із запитом про психологічну допомогу або психосоціальну підтримку;

проведено 714 індивідуальних та 100 групових сесій;

196 дітей та підлітків отримали психологічну допомогу в індивідуальній формі.

Отримувачами послуг стали: люди, які перебували в окупації, зоні активних воєнних дій; родичі полонених, зниклих безвісти чи загиблих; родини, які опинились у складних сімейних обставинах, патронатні сім'ї, ВПО.

Створена система психологічної допомоги розвиватиметься через заснування районних центрів психологічної допомоги (спеціалізована психологічна допомога) та консультаційних пунктів у кожній громаді (базові соціальні та психологічні послуги).

Забезпечено проведення Харківським обласним центром соціальних служб навчальних заходів як для надавачів соціальних послуг, так і для кандидатів сімейних форм виховання. За 9 місяців поточного року в цілому проведено 113 навчальних заходів, у яких брали участь 1729 осіб.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

забезпечення адресності надання державних соціальних допомог;

реалізація заходів щодо надання соціальної підтримки окремим категоріям громадян;

розвиток системи надання соціальних послуг, впровадження на рівні громад нових соціальних послуг;

проведення відновлюваних та ремонтних робіт пошкоджених будинків-інтернатів;

підготовка (навчання, підвищення кваліфікації) надавачів соціальних послуг.

1.3.4. Охорона праці

Стислий опис ситуації:

З метою створення належних, безпечних умов праці на підприємствах, в установах та організаціях, удосконалення системи управління охороною праці в області продовжено реалізацію заходів щодо поліпшення стану безпеки гігієни праці та виробничого середовища у рамках комплексної Програми соціального захисту населення Харківської області на 2021–2025 роки, затвердженої рішенням Харківської обласної ради від 15 жовтня 2020 року

№ 1338-VII (зі змінами), які з початку 2022 року реалізувались на підприємствах області, з урахуванням безпекової ситуації.

Станом на кінець жовтня 2023 року рівень професійної захворюваності порівняно з аналогічним періодом минулого року знизився на 14,3% та становить 6 випадків проти 7 у 2022 році.

1.3.5. Охорона здоров'я

Стислий опис ситуації в галузі

Наслідки повномасштабного вторгнення РФ призвели до численних викликів у системі охорони здоров'я.

Тривале перебування на окупованих територіях понад 20 медичних закладів, релокація з регіону частини галузевих установ, руйнація та пошкодження об'єктів, кадрові та ресурсні диспропорції, велика кількість внутрішньо переміщених осіб, постійні обстріли території стали об'єктивною реальністю, в якій доводиться працювати місцевим органам влади разом із медичним загалом.

На сьогодні згідно з мережею зареєстровано 192 комунальні заклади/некомерційні підприємства охорони здоров'я, що розташовані на підконтрольній території: 55 закладів обласного підпорядкування (7 з них – тимчасово переміщено в інші райони області, регіони України); 27 центральних районних лікарень; 42 амбулаторно-поліклінічні заклади в районах області; 68 закладів – у м. Харкові.

Продовжується робота з оптимізації мережі шляхом об'єднання комунальних підприємств охорони здоров'я, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, відповідно до рішень Харківської обласної ради. У стадії реорганізації – 11 закладів охорони здоров'я обласного підпорядкування.

За даними офіційного сайту Національної служби здоров'я України (далі – НСЗУ) 142 комунальні некомерційні підприємства охорони здоров'я Харківської області уклали 353 договори на медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій на 2023 рік.

Відповідно до третього інфраструктурного етапу модернізації національної системи охорони здоров'я проєкт спроможної мережі закладів госпітального округу Харківської області зі складу 2 надкластерних лікарень, 5 центрів (онкології, психічного здоров'я, інфекційних захворювань, кардіологічний, перинатальний), 15 кластерних лікарень; 21 загальної лікарні та КНП ХОР «Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» погоджено у червні поточного року членами робочої групи з представників Міністерства охорони здоров'я України, Національної служби здоров'я України, ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф МОЗ України», народними депутатами та міжнародними партнерами.

Роботу закладів, за даними піврічної галузевої звітності, забезпечують понад 37,0 тис. працівників, у т.ч.: 7,9 тис. лікарів, 13,9 тис. молодших

працівників з медичною освітою, 7,0 тис. молодших працівників, 65 фармацевтів, 27 асистентів фармацевтів та 7,8 тис. іншого персоналу.

На сьогодні для надання стаціонарної медичної допомоги на підконтрольній території функціонує майже 6,0 тис. ліжок у закладах, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст Харківської області, 4,1 тис. ліжок – у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст районів області та 6,6 тис. – у спільній власності Харківської міської територіальної громади. За профілями переважають терапевтичні, хірургічні, неврологічні ліжка.

Рішенням Харківської обласної ради від 24 грудня 2022 року № 464-VIII затверджено комплексну обласну програму «Здоров'я Слобожанщини» на 2023–2025 роки та План регіонального замовлення на підготовку та перепідготовку кадрів у обласних закладах фахової передвищої медичної освіти Харківської області на 2023 рік, із загальним обсягом фінансування 5,7 млрд грн.

У березні поточного року роботу регіональної медичної сфери проінспектував у ході робочої поїздки до Харківської області міністр охорони здоров'я України Віктор ЛЯШКО. Обговорено питання виплати заробітної плати медичним працівникам, забезпечення закладів необхідними лікарськими засобами та медичним обладнанням.

Посилюється підтримка галузі з боку міжнародних партнерів.

Акумулюються кошти на відновлення КНП Ізюмської міської ради «Центральна міська лікарня Піщанської Богоматері», що зазнала значних пошкоджень під час воєнної агресії. Уряд Катару надав згоду на фінансування проєкту відновлення лікарні, а Уряд Франції – на постачання сучасного медичного обладнання для закладу.

Відбудовою закладу опікується благодійна Фундація Олени ЗЕЛЕНСЬКОЇ, якою виділено на ремонт та оснащення чотирьох операційних 600,0 тис. дол.

Проєкт планується реалізовувати в три черги (відновлення головного, пологового, інфекційного корпусів, операційної). Кошторис відбудови становить 1,2 млрд грн. Наразі на об'єкті проводяться демонтажні роботи.

Медичні заклади м. Харкова та 8 з територіальних громад районів області отримали 52 портативні УЗД-пристрої від ГО «МЕHAD (ex-UOSSM France)» в Україні. Використання обладнання важливо під час надання екстреної допомоги пацієнтам. Пройшли навчання майже 300 лікарів Харківської області.

Коштом уряду Чеської Республіки та міжнародних донорів в області передбачено встановлення 100 модульних медичних кабінетів для первинної ланки. Проєкт планується реалізувати впродовж трьох років, починаючи з листопада 2023 року.

Відповідно до Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я України», плану заходів з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р, в області вживається заходів з упровадження засад фізичної та психічної медичної реабілітації на доказовій основі.

На виконання Протокольного рішення засідання Ради безбар'єрності від 26 липня 2023 р. профільним структурним підрозділом обласної державної (військової) адміністрації розроблено регіональний проєкт з розбудови сучасної системи надання реабілітаційних послуг на засадах доказової медицини.

Реабілітаційні послуги у закладах охорони здоров'я впроваджуються відповідно до укладених з Національною службою здоров'я України договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій. На 2023 рік по Харківській області укладено договори за 6 пакетами медичних послуг на загальну суму 180,23 млн грн.

У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я з надання послуг з охорони психічного здоров'я пройшли навчання та отримали сертифікати лікарі первинної ланки, що дозволило 38 закладам охорони здоров'я комунальної форми власності укласти договір з НСЗУ за пакетом послуг «Супровід та лікування дорослих та дітей із психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги».

Також, на офіційному сайті НСЗУ презентовано онлайн-мапу закладів у розрізі територіальних громад районів області, які надають психологічну та спеціалізовану допомогу з ментального здоров'я. По Харківській області визначено 80 надавачів різних форм власності з надання профільної допомоги за видами: амбулаторна, стаціонарна, мобільна, первинна. До роботи залучено 627 профільних лікарів.

За оперативними моніторинговими даними, в області пошкоджено 344 об'єкти охорони здоров'я (заклади або окремі структурні підрозділи закладів різних форм власності та підпорядкування).

У 2023 році відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.06.2023 № 534-р «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії» заплановано проведення аварійно-відновлювальних робіт на 7 об'єктах охорони здоров'я на загальну суму 127,0 млн грн. З них 1 обласна лікарня (КНП ХОР «Обласна дитяча клінічна лікарня № 1») та 6 опорних амбулаторій (4 у Харківському районі та по 1 у Богодухівському та Чугуївському районах). Роботи з відновлення розпочато на всіх об'єктах. Повністю реалізувати у 2023 році передбачено 5 проєктів.

У 2023 році продовжуються аварійно-відновлювальні роботи (капітальний ремонт) КНП ХОР «Обласна клінічна травматологічна лікарня» на суму 28,1 млн грн за кошти обласного бюджету.

У рамках реалізації проєктів з відновлення закладів охорони здоров'я передбачено впровадження сучасних норм в сфері медицини, енергоефективності, інклюзії тощо.

На сьогодні завдяки активній підтримці з боку влади та партнерів у закладах охорони здоров'я вже наявні понад 800 генераторів, що забезпечуватимуть необхідний рівень альтернативного живлення у критичних ситуаціях.

Мета розвитку галузі: формування спроможної мережі закладів у межах госпітального округу Харківської області для забезпечення надання якісної, доступної, комплексної, безперервної, своєчасної, орієнтованої на пацієнта

безоплатної медичної допомоги; впровадження сучасних галузевих практик та інноваційних технологій; відновлення медичної інфраструктури та ресурсного забезпечення.

Завдання з розвитку сфери охорони здоров'я на 2024 рік:

реалізація державної політики у частині формування спроможної мережі госпітального округу Харківської області відповідно до нормативно-законодавчих актів центральних та місцевих органів влади, у тому числі вимог Програми державних гарантій медичного обслуговування населення на 2024 рік;

моніторинг закладів, що зазнали пошкоджень, поступове відновлення медичної інфраструктури;

забезпечення населення необхідними лікарськими засобами та виробами медичного призначення (у першу чергу, які необхідні за життєвими показами) у межах державних програм та централізованих заходів, а також гуманітарної допомоги, що надходить до області;

розбудова медичної інфраструктури з надання реабілітаційних послуг на засадах доказової медицини;

вирішення питання кадрових диспропорцій;

продовження заходів з імунопрофілактики з метою протидії поширенню коронавірусної хвороби та інших керованих інфекцій у регіоні;

опрацювання питань щодо забезпечення закладів альтернативними джерелами живлення та водопостачання;

впровадження інформаційних технологій та телемедичних послуг;

проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення з актуальних питань розвитку сфери охорони здоров'я.

1.3.6. Фізична культура і спорт

Стислий опис ситуації в галузі:

Спорт і фізична культура є невід'ємною частиною виховного процесу дітей, підлітків, молоді та повноцінного життя дорослого населення нашої держави. Основне призначення сфери – зміцнення здоров'я, підвищення фізичних і функціональних можливостей людського організму, забезпечення збільшення обсягу рухової активності, відродження трудового потенціалу.

З метою створення необхідних умов для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортивного резерву на території Харківської області працює 57 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, з них: 20 підпорядковані структурним підрозділам ФК і спорту; 6 – ХОО ФСТ «Україна», 2 – ХОО ФСТ «Колос», 1 – ХОО ФСТ «Динамо» України, 1 – ХОО ФСТ «Спартак», 27 підпорядковані закладам освіти, в яких займаються 14293 діти та молодь. Загалом усіма видами фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у Харківській області охоплено майже 321 тис. осіб.

Відтак, із 71 дитячо-юнацької спортивної школи усіх типів та форм власності функціонували лише 57, що склало 80,3%. Тимчасово припинили свою діяльність 14 шкіл.

У зв'язку з цим 388 штатних тренерів-викладачів і більше 27 тисяч вихованців залишились без можливості проводити навчально-тренувальну роботу.

Аналіз роботи штатних тренерів-викладачів свідчить, що 290 тренерів проводять заняття за місцем розташування закладу у штатному режимі, 388 – у простої, 109 тренерів-викладачів виїхали за межі України і проводять заняття за змішаною формою: у штатному режимі шляхом проведення навчально-тренувальних зборів як за бюджетні, так і за позабюджетні кошти або кошти батьків.

За місцем розташування дитячо-юнацьких спортивних шкіл заняттями охоплено 11 994 вихованці, що складає 83,9%, за межами України займаються 375 вихованців (2,6%), за межами Харківської області 1 924 (13,5%).

У м. Харкові майже 27 тисяч вихованців не мають можливості відвідувати навчально-тренувальні заняття через те, що спортивні споруди не облаштовані бомбосховищами та укриттями.

Для подальшого розвитку фізичних здібностей та досягнення максимального результату з обраного виду спорту у Харківській області функціонують:

- 3 навчальні заклади спортивного профілю;
- 2 школи вищої спортивної майстерності;
- центр олімпійської підготовки зимових видів спорту;
- комунальна установа «Харківський регіональний центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» Харківської обласної ради;
- роботу з населенням усіх вікових груп проводять 13 центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

Підготовка провідних спортсменів області відбувається на 6 спортивних базах олімпійської і паралімпійської підготовки, створених відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2006 року № 30 (зі змінами):

- фізкультурно-спортивний комплекс «Локомотив» ім. Героя України Г. Кірпи регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця»;
- комунальний заклад «Міська спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа Олімпійського резерву»;
- колективне підприємство «Олімпійський учбово-спортивний центр «Акварена»;
- спортивний комплекс ХОО ФСТ «Динамо» України;
- споруда спортивно-оздоровчого призначення (поле для гри в гольф) ТОВ «ФОРС-С»;

- комунальне підприємство «Обласний спортивний комплекс «Металіст».

Рішенням обласної ради від 06 грудня 2018 року № 819-VII затверджено соціальну Програму розвитку фізичної культури і спорту, молодіжних ініціатив та формування здорового способу життя у Харківській області на 2019–2023 роки. Фінансування заходів Програми погоджено

з Антимонопольним комітетом України згідно з Законом України «Про державну допомогу».

У зв'язку з напруженою ситуацією, що склалася у Харківській області, пов'язаною з воєнною агресією російської федерації, реконструкція, ремонт та будівництво об'єктів спортивної інфраструктури на території Харківської області у 2023 році не проводилось.

Під час проведення бойових дій протягом 2022–2023 років в Харківській області зруйновано або пошкоджено 30 спортивних споруд, з них:

олімпійський учбово-спортивний центр «Акварена»;

КЗ «Школа вищої спортивної майстерності»;

КЗ «МСДЮСШОР» водних видів спорту Яни Ключкової;

спортивний клуб «Уніфехт»;

Харківський республіканський ліцей-інтернат спортивного профілю;

комунальний заклад «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа «ХТЗ» Харківської обласної ради;

спортивний комплекс «Локомотив»;

спортивний комплекс НТУ «ХП»;

спортивний комплекс «Динамо»;

спортивна база «Харків-Арена».

Водночас, 01 червня цього року у Харкові відкрили відновлений 50-метровий басейн у фактично знищеному ракетними атаками навчально-спортивному комплексі НТУ ХП «Політех».

Серед значимих спортивних досягнень можна виділити участь спортсменів Харківської області у складі збірної команди України у Всесвітній зимовій універсіаді–2023, яка проходила з 12 по 22 січня у Лейк-Плейсиді (США). Так, харків'янин Степан Кінаш разом з представницею Львівської області Юлією Городнею вибороли бронзову медаль в одиночній змішаній естафеті з біатлону.

З 13 по 19 березня у столиці Румунії Бухаресті пройшов чемпіонат Європи з греко-римської, вільної та жіночої боротьби серед дорослих, на якому харківський спортсмен Михайло Вишнівецький, у складі національної збірної України, виборов золоту медаль та став чемпіоном Європи з греко-римської боротьби до 23-х років.

16 березня 2023 року спортсменка Харківської області Марта Федіна виборола золото I етапу Кубка світу–2023 з артистичного плавання, що пройшов у канадському Маркемі. Срібні медалі I етапу Кубка світу з артистичного плавання вибороли спортсменки Харківської області, сестри Владислава та Марина Алексіїви.

З 15 по 23 квітня у м. Єреван (Вірменія) на чемпіонаті Європи з важкої атлетики три медалі збірній України виборола 19-річна харків'янка Світлана Самуляк у категорії до 55 кілограмів. «Бронзу» – у ривку та «срібло» – у двоборстві завоювала харків'янка Марія Гангур.

Ірина Деха вчетверте у кар'єрі стала абсолютною чемпіонкою Європи з важкої атлетики.

З 21 по 23 квітня у хорватському місті Загребі на чемпіонаті Європи з греко-римської боротьби харківський борець Ярослав Фільчаков у ваговій категорії до 82 кг став срібним призером чемпіонату.

У Данії на чемпіонаті Європи з пауерліфтингу серед жінок харківська спортсменка Тетяна Біла у ваговій категорії до 47 кг з результатом 435 кг посіла у сумі триборства 1 місце.

З 05 по 07 травня у м. Монпельє (Франція) на етапі Кубка світу з артистичного плавання збірна команда України (всі спортсменки представниці Харківської області) виборола два комплекти винагород, зокрема Влада та Марина Алексіїви стали чемпіонками у довільному дуеті, а Марта Федіна стала срібною призеркою з технічного соло.

З 05 по 08 травня у Сан-Марино на чемпіонаті Європи з козацького двобою харківські спортсмени у складі збірної України завоювали 22 золоті, 22 срібні та 23 бронзові медалі.

З 21 червня по 02 липня на III Європейських іграх харківські спортсмени вибороли 2 срібла у артистичному плаванні (артистичній групі, в артистичному плаванні у довільній програмі дуетів), 4 золоті, 3 срібні та 2 бронзові медалі у сумо та срібло з тайландського боксу «Муей тай».

З 17 по 18 червня у словенському Подчетртеку на етапі Кубка Європи з дзюдо перемогу здобув харків'янин Назар Вісков.

З 08 по 09 липня в естонському Таллінні на Кубку Європи з дзюдо серед дорослих срібну медаль здобув харківський дзюдоїст Сергій Кривчач.

З 13 по 14 липня в Угорщині на рейтинговому турнірі з вільної боротьби бронзову медаль виборов харків'янин Каміль Керімов.

З 21 по 27 серпня в угорському місті Дьор відбувся чемпіонат світу з карате-до С.К.І.Ф., на якому спортсмени Харківської області здобули 1 золоту та 3 срібні медалі.

Загалом, спортсмени Харківської області протягом 2023 року на міжнародних змаганнях, чемпіонатах, кубках світу та Європи вибороли 186 медалей, з яких 49 – в олімпійських видах спорту, 106 – в неолімпійських видах та 31 – серед спортсменів з інвалідністю.

Також, з метою підвищення їхнього соціального захисту, заохочення до успішних виступів на всеукраїнських та міжнародних змаганнях спортсменам області, досягнення яких сприяють утвердженню авторитету регіону на міжнародній арені, за кошти обласного бюджету виплачуються грошові винагороди відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 09.02.2006 № 67 «Про встановлення винагород спортсменам області – чемпіонам та призерам зимових і літніх Олімпійських ігор, зимових і літніх Паралімпійських ігор, зимових і літніх Дефлімпійських ігор, чемпіонатів світу та Європи та їх тренерам» (зі змінами).

Протягом 2023 року спортсменам та тренерам Харківської області присвоєно почесні спортивні звання: «Майстер спорту України» – 97; «Майстер спорту України міжнародного класу» – 29; «Заслужений майстер спорту України» – 7; «Заслужений тренер України» – 10.

Пріоритетні завдання на 2024 рік:

збереження мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, підготовка спортивного резерву області, збільшення кількості дітей, залучених до занять фізичною культурою та спортом, залучення молодих спеціалістів до роботи у сфері фізичної культури та спорту;

пропагування серед населення області здорового способу життя, створення умов для якісної діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»;

підтримка та подальший розвиток спорту вищих досягнень;

збереження та розвиток матеріально-технічної бази сфери;

збільшення обсягів фінансування галузі за рахунок залучення коштів з усіх джерел, не заборонених законодавством.

1.3.7. Освіта

Стислий опис ситуації в галузі:

Станом на 01.01.2023 в області налічувалося 730 закладів дошкільної освіти всіх типів та форм власності (далі – ЗДО), з них 204 дошкільні підрозділи у складі закладів загальної середньої освіти. Із 730 закладів дошкільної освіти всіх типів та форм власності у містах і селищах налічувалось 432, у селах – 298. У комунальній формі власності було 699 ЗДО (57192 дитини), у державній формі власності – 2 ЗДО (119 дітей), у приватній формі власності – 29 ЗДО (323 дитини), з них 28 закладів – у м. Харкові; один заклад – на території Малоданилівської територіальної громади.

На початок 2023 року списочний склад вихованців становив 57634 дитини від 1 до 6 (7) років, у тому числі у міській місцевості – 51275 дітей, у сільській місцевості – 6359 дітей. 143 дитини, із загального числа вихованців, зараховано на соціально-педагогічний патронат.

На кінець 2022/2023 навчального року із загального числа закладів призупинили діяльність з різних причин 442 заклади, 5 – знаходились на тимчасово окупованих територіях, 283 – здійснювали освітню діяльність у дистанційній формі (охоплено навчанням було 13966 дітей дошкільного віку).

За оперативною інформацією місцевих органів управління у сфері освіти, у 2023/2024 навчальному році станом на 06.09.2023 мережа закладів дошкільної освіти всіх типів та форм власності складає 709 закладів. Списочний склад дітей у закладах дошкільної освіти – 50781 дитина.

Передбачається скорочення мережі на 21 заклад у 12 територіальних громадах (Золочівська (3), Борівська (1), Барвінківська (1), Ізюмська (3), Оскільська (1), Савинська (1), Лозівська (2), Кегичівська (1), Вільхуватська (1), Курилівська (2), Шевченківська (1), Харківська (4)) у зв'язку з відсутністю потреби, зменшенням кількості дітей дошкільного віку, реорганізацією закладів та руйнуваннями.

Із 709 закладів дошкільної освіти зруйновано – 19, пошкоджено – 260, що становить 39,4 % від загальної кількості.

З 01 вересня 2023 року організація освітнього процесу здійснюється за дистанційною формою навчання у 338 закладах дошкільної освіти області, що становить 47,7% від їхньої загальної кількості (15376 дітей, з них 1115 дітей із числа внутрішньо переміщених осіб).

Організація освітнього процесу не здійснюється у закладах дошкільної освіти 8 територіальних громад (Ізюмська, Вільхуватська, Дворічанська, Куп'янська, Петропавлівська, Липецька, Нововодолазька, Чкаловська).

Використовуються для захисту внутрішньо переміщених осіб 15 ЗДО (Валківська – 3, Зачепилівська – 5, Первомайська – 3, Зміївська – 1, Харківська – 1, заклади загальної середньої освіти обласного підпорядкування – 2).

В області, за оперативними даними, станом на 01.09.2023 дистанційно функціонує 621 заклад загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), де навчаються 223653 діти. Мережа ЗЗСО на початок 2023/2024 навчального року становить 697 закладів. Призупинено діяльність у 76 ЗЗСО.

Налічуються 63 опорні заклади, з них 61 функціонує дистанційно, пошкоджено – 25, зруйновано – 1. Із 60 філій дистанційно працюють 50, пошкоджено – 12, зруйновано – 1.

Із загального числа закладів загальної середньої освіти зруйновано 46 ЗЗСО, пошкоджено – 290.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, в області створено умови для інклюзивного навчання й виховання. Так, станом на 01.01.2023, в закладах дошкільної освіти функціонувала 241 інклюзивна група, де навчались 414 дітей з особливими освітніми потребами; в 322 ЗЗСО організовано інклюзивне навчання для 1450 учнів із різними рівнями підтримки в освітньому середовищі у 1165 класах.

На початок 2023/2024 навчального року, за оперативними даними місцевих органів управління у сфері освіти, інклюзивним навчанням в 305 ЗЗСО охоплено 1407 учнів у 1052 класах. Крім того, в 72 ЗДО організовано роботу 110 інклюзивних груп, в яких виховується 180 дітей з особливими освітніми потребами.

Станом на 01.09.2023 мережа інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ) налічує 38 установ по районах Харківської області: Богодухівський район – 5 ІРЦ; Ізюмський район – 4 ІРЦ; Красноградський район – 3 ІРЦ; Куп'янський район – 5 ІРЦ; Лозівський район – 4 ІРЦ; Харківський район – 11 ІРЦ; Чугуївський район – 6 ІРЦ. У II кварталі 2023 року створено ІРЦ в Люботинській громаді (рішення Люботинської міської ради від 27.04.2023 № 365).

З початком збройної агресії російської федерації в зоні бойових дій та на тимчасово окупованих територіях знаходилось 11 ІРЦ Балаклійської, Борівської, Великобурлуцької, Вовчанської, Дворічанської, Ізюмської, Кіндрашівської, Куп'янської, Старосалтівської, Шевченківської та Печенізької громад. Відновили свою діяльність 7 ІРЦ на деокупованих територіях Балаклійської, Борівської, Вовчанської, Ізюмської, Кіндрашівської, Куп'янської та Шевченківської громад, не відновили ІРЦ Великобурлуцької, Дворічанської, Печенізької та Старосалтівської громад.

Зазнали пошкоджень ІРЦ Ізюмської, Кіндрашівської, Куп'янської, Вовчанської та Старосалтівської громад. Зруйновано ІРЦ Дергачівської громади.

Функціонує ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти на базі комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти».

Виконання завдання щодо забезпечення якісної підготовки учнів до Всеукраїнських інтелектуальних змагань підтверджується результатами виступу у Всеукраїнських учнівських турнірах, Всеукраїнських учнівських олімпіадах з навчальних предметів, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України.

У січні 2023 року відбулися фінальні етапи Всеукраїнських учнівських турнірів юних винахідників і раціоналізаторів, юних інформатиків, юних хіміків, юних фізиків.

У фінальних змаганнях брали участь 64 учні, які увійшли до складу команд закладів загальної середньої освіти м. Харкова і Харківської області, збірних команд м. Харкова. З них стали переможцями та призерами турнірів 12 команд (60 школярів).

За результатами проведення IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році нагороджено дипломами I-III ступенів 65 (69,8%, всього учасників – 93) учнів м. Харкова і Харківської області (з них I ступеня – 8, II ступеня – 22, III ступеня – 35).

Співвідношення дипломів учасників та переможців до загальної кількості учасників IV етапу олімпіад: I місце – 8,6%; II місце – 23,7%; III місце – 37,6%; учасники – 30,1%.

На III (фінальному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України команду Харківської області представили 62 учасники в 63 секціях. За результатами участі, 9 учасників нагороджено золотими медалями, 13 – срібними, 19 – бронзовими. На урочистій церемонії закриття конкурсу-захисту Президент Малої академії наук України Станіслав Довгий особисто відзначив оригінальність та актуальність деяких досліджень, серед яких було дослідження представника команди Харківської області Ігоря Рибалка, учня 11 класу комунального закладу «Коломацький ліцей Коломацької селищної ради Богодухівського району Харківської області» з проєктом «Український героїзм в муралах світу».

Станом на 01.01.2023 функціонує 101 заклад позашкільної освіти, з них: 99 комунальної форми власності, 1 – державної, 1 – приватної, де у 3516 гуртках (секціях) навчаються 55949 вихованців. Також, у закладах загальної середньої освіти організовано роботу гуртків (секцій), у яких позашкільною освітою охоплено 54567 дітей. У цілому різними формами позашкільної освіти охоплено 110516 (47,0%) дітей регіону, які спроможні

за станом здоров'я й фізичними можливостями відвідувати гуртки (секції) в закладах.

У 18 закладах позашкільної освіти комунальної форми власності (із них: 7 дитячо-юнацьких спортивних шкіл) освітній процес призупинено.

Внаслідок воєнної агресії російської федерації на території Харківської області зруйновано 4 заклади позашкільної освіти комунальної форми власності, пошкоджено 29 закладів позашкільної освіти комунальної форми власності та один заклад позашкільної освіти державної форми власності.

До занять у закладах позашкільної освіти залучено 197 дітей з особливими освітніми потребами, 469 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 1388 дітей із незабезпечених сімей, 1697 дітей внутрішньо переміщених осіб та 38 дітей, батьки яких загинули під час виконання службових обов'язків.

У закладах освіти функціонують 279 паспортизованих музеїв, із них: 106 музеїв широкого історичного профілю, 55 – воєнно-історичного, 46 – етнографічного, 7 – літературного, 8 – краєзнавчого, 5 – мистецького, 5 – природничого, 1 – археологічного, 1 – художнього, 37 – історії закладу освіти, 5 – музеїв хліба та голодомору, 3 – галузеві. 30 музеїв носять почесне звання «Зразковий музей». У музеях широкого історичного та воєнно-історичного профілів існують розділи, присвячені різним сторінкам антитерористичної операції на Сході України, російсько-української війни. Музеї зберігають безцінну історико-культурну та етнографічну спадщину українського народу, яка має колосальний потенціал для освітньої діяльності. Засобами музейної педагогіки у дітей виховується активна громадянська позиція, відповідальність за свою державу,

за світле майбутнє, шанобливе ставлення до ветеранів та вшанування пам'яті загиблих (померлих) захисників і захисниць України.

88 творчих колективів закладів освіти мають Почесні звання «Зразковий художній колектив» (61) і «Народний художній колектив» (27).

Мережа діючих державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) у Харківській області – це 30 закладів, у тому числі: професійний коледж – 1, центри професійно-технічної освіти – 14; вищі професійні училища – 4; професійні ліцеї – 5; навчальні центри при кримінально-виконавчих установах закритого типу – 6.

ЗП(ПТ)О Харківського регіону здійснюють освітню діяльність з 97 професій відповідно до отриманих ліцензій.

Протягом 2022/2023 навчального року отримали ліцензії та/або розширили повноваження 4 заклади освіти, організації (установи), підприємства різних форм власності Харківської області на здійснення освітньої діяльності з підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кваліфікованих робітників із 4 професій.

З метою впровадження державних освітніх стандартів нового покоління в області на початок 2023/2024 навчального року ЗП(ПТ)О було розроблено 215 робочих навчальних планів із 18 професій, у тому числі 107 робочих навчальних планів для навчання дорослого/незайнятого населення на базі навчально-практичних центрів та інших ЗП(ПТ)О державної чи недержавної форми власності та один для дуальної форми здобуття освіти, 32 робочі навчальні плани для впровадження нових державних освітніх стандартів з 5 професій, а саме: кухар, машиніст тепловоза, оператор з обробки інформації та програмного забезпечення, електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж, монтажник санітарно-технічних систем і устаткування.

Загальний контингент учнів та слухачів ЗП(ПТ)О у 2022/2023 навчальному році складав 12843 особи. Випуск кваліфікованих робітників у 2022/2023 навчальному році – 5111 осіб.

Обсяги регіонального замовлення на 2023/2024 навчальний рік на підготовку робітничих кадрів у ЗП(ПТ)О за рахунок коштів бюджету міста Харкова та області складає 4361 осіб. Державне замовлення на прийом здобувачів освіти до навчальних центрів при установах виконання покарань закритого типу та до ЗП(ПТ)О за професіями загальнодержавного значення складає 1009 осіб.

Триває робота з оптимізації мережі ЗП(ПТ)О, з урахуванням демографічної ситуації в регіоні, використання потужностей будівель та споруд, стану навчально-матеріальної бази, використання кадрового потенціалу. На базі 8 ЗП(ПТ)О Харківської області створено 16 навчально-практичних центрів за 7 галузевими спрямуваннями, з яких 10 створено за кошти державного бюджету, 5 – за кошти соціальних партнерів, 1 – за власним фінансуванням закладу.

З метою підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників, сприяння успішному професійному розвитку здобувачів освіти та забезпеченню тісного взаємозв'язку професійної освіти і виробництва та популяризації робітничих професій у 2022/2023 навчальному році у 6 ЗП(ПТ)О за 11 професіями впроваджувалися елементи дуальної форми навчання.

У 2022/2023 навчальному році 230 дітей з особливими освітніми потребами здобували освіту у чотирьох ЗП(ПТ)О.

У 2022/2023 навчальному році продовжилася співпраця з громадською організацією «Міжнародна фундація розвитку», Міністерством освіти і науки України, Державним

агентством з енергоефективності та енергозбереження України (SAEE), ГО «Школа енергоефективності».

Внаслідок вторгнення російської федерації на територію України з 24 ЗП(ПТ)О зруйновано 2 ЗП(ПТ)О (10 об'єктів навчально-матеріальної бази), пошкоджено 20 ЗП(ПТ)О (177 об'єктів навчально-матеріальної бази).

Незважаючи на це, Харківська область залишає за собою позиції потужного освітньо-наукового центру України, що об'єднує 73 заклади вищої та фахової передвищої освіти державної, комунальної та приватної форм власності, де здобуває освіту 141,8 тис. осіб. Випуск фахівців у 2022/2023 навчальному році – 38 386 осіб.

На території регіону функціонують 14 установ Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України; 5 національних наукових центрів; 26 наукових об'єктів, що мають статус національного надбання, мережа регіональної інноваційної структур налічує понад 200 об'єктів.

У закладах вищої освіти та наукових установах діють понад 1000 угод щодо міжнародної співпраці, працює понад 40 освітньо-культурних центрів країн усіх континентів. У 2022/2023 навчальному році у 26-ти закладах вищої та фахової передвищої освіти навчалися 12,6 тис. іноземних громадян зі 102-х країн світу. Науковці провідних закладів вищої освіти брали участь у реалізації 27-ми проєктів у рамках міжнародної технічної допомоги. Педагогічні працівники та студенти активно брали участь у реалізації проєктів соціально спрямування за підтримки міжнародних і громадських організацій.

Відповідно до ст. 90 Бюджетного кодексу України та Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» з 01 січня 2018 року з обласного бюджету фінансується 16 закладів фахової передвищої освіти державної форми власності, що мають статус окремих юридичних осіб.

Обсяг регіонального замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів на 2023/2024 навчальний рік за рахунок коштів обласного бюджету для закладів фахової передвищої освіти склало 1703 особи.

Унаслідок збройної агресії російської федерації проти України пошкоджено матеріально-технічну базу 22-х закладів вищої освіти та 35-ти закладів фахової передвищої освіти, 1 заклад фахової передвищої освіти зруйновано.

У 2023/2024 навчальному році на території області підвезення здобувачів освіти до закладів загальної середньої освіти області та зворотному напрямку не здійснюється через проведення освітнього процесу у дистанційному форматі відповідно до Протоколу засідання Ради оборони Харківської області від 07.07.2023 № 7.

З метою поновлення навчання учнів у закладах загальної середньої освіти за українськими стандартами та забезпечення гарантованого Конституцією України права на освіту Департаментом науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації постійно здійснюється моніторинг щодо потреб територіальних громад області в придбанні шкільних автобусів, необхідних для цих цілей. Станом на 01.10.2023 необхідно придбати 177 шкільних автобусів, з них: спеціальних шкільних автобусів для перевезення дітей на кріслах колісних – 49 одиниць. На сьогодні 6-ма управліннями (відділами) у сфері освіти придбано 8 шкільних автобусів, у тому числі один автобус з одним місцем для школярів з обмеженою здатністю пересування.

До кінця поточного року планується збільшити парк шкільних автобусів ще на 23 одиниці: 12 автобусів – у рамках реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 № 418 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів», 11 автобусів – за проєктом міжнародної

технічної допомоги «Реагування на зимування в Україні – закупівлі, оцінка інфраструктури та технічно-економічне обґрунтування для міста Миколаєва та Миколаївської області», який фінансується Міністерством закордонних справ Данії.

Значна увага приділяється питанням забезпечення закладів загальної середньої освіти області комп'ютерною технікою, мультимедійним та інтерактивним обладнанням.

У 2022/2023 навчальному році за Програмою та за сприянням Міністерства освіти і науки України Харківська область отримала 7792 ноутбуки: 583 від ООН (ЮНІСЕФ), 5895 хромбуків від Google та 1314 – від Фондації дружини Президента Олени Зеленської.

Від Корейського агентства міжнародного співробітництва (KOICA) Харківська обласна державна (військова) адміністрація отримала та передала 1367 планшетів для задоволення потреб учнів закладів загальної середньої освіти, які мають проблеми з доступом до освітнього процесу через відсутність необхідного технічного обладнання та знаходяться на деокупованих територіях.

Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) передала Харківській області 1030 девайсів (515 планшетів для учнів 1-4 класів, 515 хромбуків для учнів 5-11(12) класів).

Харківська область отримала 4999 девайсів для навчання, що надійшли від Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) спільно з віце-прем'єр-міністром – міністром з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Іриною Верещук.

Від Республіки Вірменія заклади професійної (професійно-технічної) освіти отримали для здобувачів освіти 148 гаджетів.

За оперативними даними місцевих органів управління у сфері освіти, для організації дистанційної форми навчання необхідно для вчителів придбати 12000 ноутбуків, планшетів або хромбуків; для забезпечення потреб учнів – 46000 аналогічних девайсів (у тому числі для дітей ВПО).

Мета і завдання розвитку галузі у 2024 році:

відновлення потужностей закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти комунальної форми власності, закладів фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, що постраждали під час вторгнення російської федерації на територію України;

оптимізація мережі закладів фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти;

формування обсягів і структури регіонального та державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у закладах освіти області відповідно до потреб ринку праці та розвитку економіки області;

впровадження інклюзивної освіти у закладах освіти області;

підтримка учнівської, студентської обдарованої молоді, молодих і видатних вчених регіону;

відновлення матеріально-технічної бази закладів освіти, що постраждали внаслідок російської агресії.

Регіональне замовлення на підготовку педагогічних кадрів, підготовку фахівців освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра і робітничих кадрів закладами освіти комунальної та державної форм власності по галузі «Освіта» на 2024/2025 навчальний рік

№ з/п	Назва закладу освіти	План прийому студентів (учнів), за рахунок коштів обласного бюджету на 2024/2025 навчальний рік, осіб
1.	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (всього), у тому числі: - на перший курс; - для продовження навчання	735 505 230
2.	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ КОЛЕДЖ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	30
3.	Вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб (заклади фахової передвищої освіти) всього	1805
4.	Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (всього), що фінансуються з обласного бюджету: всього	2115
Разом:		4685

Регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів державними закладами професійної (професійно-технічної) освіти по галузі «Освіта» на 2024/2025 навчальний рік, територіально розташованими у місті Харкові

№ з/п	Назва закладу освіти	План прийому учнів за рахунок коштів бюджету міста Харкова на 2024/2025 навчальний рік, осіб
1.	Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (всього), що фінансуються з бюджету м. Харкова: всього:	3098
Разом:		3098

Регіональне замовлення на підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти Харківської області на 2024 рік

№ з/п	Назва закладу освіти	Кількість педагогічних (науково-педагогічних) працівників, що підвищують кваліфікацію у 2024 році, осіб
1.	Заклади дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти	17294
Разом:		17294

Регіональне замовлення на підготовку фахівців за освітнім ступенем магістра за освітньою програмою 0.16 «Спеціальна освіта» та 053 «Психологія» по галузі «Освіта» на 2024/2025 навчальний рік

№ з/п	Найменування закладу освіти	План прийому за рахунок коштів обласного бюджету на 2024/2025 навчальний рік, осіб
1.	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	140

Регіональне замовлення на підвищення кваліфікації працівників інклюзивно – ресурсних центрів та педагогічних працівників, які мають спеціальну освіту, по галузі «Освіта» на 2024/2025 навчальний рік

№ з/п	Найменування закладу освіти	План прийому за рахунок коштів обласного бюджету на 2024/2025 навчальний рік, осіб
1.	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	140

1.3.8. Культура і туризм

Стислий опис ситуації в галузі:

Мережа установ, що створюють умови для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури та задоволення культурних потреб жителів Харківської області, включає 1470 закладів культури, а саме:

- 760 бібліотек;
- 581 клубний заклад;
- 4 заклади фахової передвищої мистецької освіти;
- 78 мистецьких шкіл;
- 32 музеї;
- 5 організаційно-методичних центрів;
- 6 театрів;
- 2 концертні установи;
- КП «ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ФІЛАРМОНІЯ»;
- КП «ХАРКІВСЬКА КІНОКОМІСІЯ» ХОР.

У Харківській області внаслідок бойових дій зруйновано або пошкоджено 197 будівель закладів культури, з них:

- повне руйнування – 31 будівля;
 - частково зруйновані або пошкоджені – 166 будівель.
- Зі 197 зруйнованих або пошкоджених об'єктів закладів культури:
- центри народної творчості та клуби – 99 (18 – зруйновані);
 - заклади фахової передвищої освіти – 2;
 - бібліотеки – 67 (10 – зруйновані);
 - мистецькі школи – 15 (1 – зруйнована);
 - музеї – 8 (2 – зруйновані);

театрально-концертні установи – 5.

Кіномережа Харківської області складається зі 46 стаціонарних кіноустановок, 6 мобільних відеокomплексів та 20 кінотеатрів.

На території м. Харкова та Харківської області розташовано 10193 пам'ятки культурної спадщини, з них: історії – 2447, археології – 6896, монументального мистецтва – 77, архітектури – 762.

На території Харківської області та м. Харкова зазнали пошкодження або зруйновано 209 пам'яток культурної спадщини.

Творчі колективи театрально-концертних установ протягом 2023 року брали участь в обласних та міських культурно-мистецьких заходах, здійснювали показ вистав та концертів на сценічних майданчиках міста та громад області, та на запрошення у військових частинах та шпиталях.

З квітня 2023 року на підставі рішень Ради оборони Харківської області творча діяльність підприємств та закладів проводилась у приміщенні КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ТЕАТРАЛЬНО-КОНЦЕРТНИЙ ЦЕНТР», починаючи з серпня 2023 року культурно-масові заходи не проводились.

Обласні бібліотеки частково розпочали здійснювати свою статутну діяльність та обслуговувати читачів у режимі попереднього замовлення.

Забезпечувалася безперервна робота сайтів та інтернет-ресурсів бібліотек їхній контент наповнювався інформаційно-методичними матеріалами з медіаграмотності та популяризації читання, продовжувалася культурно-просвітницька робота.

Здійснювалася актуалізація бібліотечних фондів обласних бібліотек, їхній переоблік і комплектування.

Крім того, працівники бібліотек брали участь у волонтерських проєктах «Бібліотечна країна – Жива сучасна «Lib: продовження», GND-Explorer Національної бібліотеки Німеччини (створення україномовних авторитетних файлів бази даних), «Дія –цифрова освіта».

У серпні 2023 року в режимі онлайн відбувся Обласний тур VI Всеукраїнського конкурсу «Лідер читання - 2023». Визначено переможця, який представлятиме Харківщину на національному рівні та увійде до складу Національного дитячого журі Міжнародної премії ІВВУ.

З метою подальшої підтримки та розвитку жанрів народної творчості області, професійного мистецтва, з урахуванням введення в Україні воєнного стану, в онлайн форматі КОМУНАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ «ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА» забезпечувалась безперервна робота сайту та інтернет-ресурсів із наповнення матеріалами етнографічного та фольклористичного напрямку, статтями про творчість художників і майстрів декоративно-прикладного мистецтва, інформацією про творчі колективи і солістів Харківщини для постійних рубрик «Майстри Харківщини», «Митці Харківщини», «Мистецька ВАРТА», «Таланти Харківщини», «День традиційної культури» тощо.

У Харківській області мережа комунальних закладів фахової передвищої освіти, які перебувають в управлінні Департаменту культури і туризму Харківської обласної військової адміністрації, складає 4 коледжі, які здійснюють освітню діяльність по галузі 02 «Культура і мистецтво» з підготовки фахових молодших бакалаврів за 6 напрямками підготовки відповідно до отриманих ліцензій у сфері фахової передвищої освіти: 022 «Дизайн», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво», 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». У 2023 році коледжі отримали ліцензії на право провадження освітньої діяльності у сфері повної загальної середньої освіти.

Протягом 2023 року в коледжах велася робота щодо оновлення 6 освітніх професійних програм з метою впровадження державних освітніх стандартів, затверджених відповідними наказами Міністерства культури та інформаційної політики України у 2021 році. Продовжується робота щодо формування змісту освіти для підготовки здобувачів. Освіта здобувачів з фізичними чи ментальними порушеннями (особливими освітніми потребами) інтегрована в освітньо-професійні програми.

У 2023 році 327 здобувачів мистецької освіти отримали дипломи. Загальний контингент здобувачів мистецької освіти станом на 01.10.2023 – 1111 осіб.

За підсумками 2023-2024 навчального року мистецькі коледжі закінчать 296 осіб.

Обсяг регіонального замовлення на 2024-2025 навчальний рік на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної форми власності по галузі «Культура і мистецтво» складатиме 325 осіб, прогнозований обсяг регіонального замовлення на 2025-2026 навчальний рік – 325 осіб.

Освітній процес на підставі рішення Ради оборони Харківської області від 15.08.2022 (протокол № 10) здійснюється в дистанційній формі з використанням електронних засобів комунікацій та технологій, з урахуванням планових та аварійних відключень електроенергії у синхронному та асинхронному режимах. Освітній процес в коледжах забезпечують 338 викладачів.

ОБЛАСНИМ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ЦЕНТРОМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ КУЛЬТОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ в онлайн режимі на платформі ZOOM на постійній основі проводились навчально-тематичні семінари з підвищення кваліфікації педагогічних, бібліотечних та клубних працівників області.

Усього в закладах з підвищення кваліфікації брали участь більше 2 тисяч працівників культури області.

Працівники обласних музеїв вживали заходів щодо збереження музейних фондів, продовжувався системний збір предметів музейного значення для майбутніх експозиції, присвячених подіям агресії РФ, працювали над створенням хроніки російсько-української війни, проводився науковий опис музейних предметів (археологія, філателія, філокартія) зі складанням уніфікованих паспортів, забезпечувалась робота інформаційних ресурсів музеїв з поширення актуальної історичної тематики, працювали над написанням наукових статей.

Проведена виставка «Сковорода і Шевченко – два крила України» та банерна виставка «Дух свободи нас в нас родить» і арт-виставці «Слово вічне, а дух незнищений» у м. Ізюм.

Обласний комунальний заклад «Харківський художній музей» брав участь у заходах «Я – Маріуполь», онлайн-семінарі «Культурна та історична спадщина: збережемо для нащадків», онлайн-тренінгу «Самоорганізація ефективної роботи громади в напрямку збереження культурного спадку».

КОМУНАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ «ХАРКІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ ІМ. М.Ф. СУМЦОВА» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ проведено фотовиставку «Країна Героїв. Місто – Герой Харків».

В області проводиться робота, спрямована на охорону культурної спадщини: доукомплектовано в електронному вигляді 634 од. облікової документації; підготовлено для Харківського тому багатотомного енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України» 69 статей.

Триває робота з підготовки видань «Звід пам'яток історії та культури. Харківська область. Чугуївський район. Вовчанська, Старосалтівська територіальні громади», «Звід пам'яток історії та культури України: Харківська область. Ізюмський район. Балаклійська, Борівська, Донецька, Савинська територіальні громади», «Звід пам'яток історії та культури. Харківська область: Харківський район».

Проведено заочно XXVII наукову конференцію «Слобожанські читання», присвячену пам'яті Валерія Романовського (1976-1923), харківського пам'яткознавця, члена Харківського історико-філологічного товариства.

Здійснюється моніторинг та збір інформації про пошкодження об'єктів культурної спадщини, які зазнали руйнувань або пошкоджень унаслідок воєнних дій.

У сфері туризму з початку 2023 року проведена робота з популяризації туристичного і мистецького потенціалу регіону.

Участь у проведенні туристичних і галузевих заходів в онлайн- і офлайн-форматах, що покликані популяризувати туристичний потенціал Харківщини, з урахуванням реалій воєнного стану в Україні, а також упроваджено низку напрямів роботи, серед яких основними є організаційно-методичний та інформаційний.

Відновлено роботу Харківського обласного туристсько-інформаційного центру для відвідувачів і потенційних туристів на новій локації.

Започатковано туристичну ініціативу «Книгомандри від «Харківщини туристичної».

У межах співпраці з Державним агентством розвитку туризму України підготовлено тематичні матеріали про туристичний потенціал Харківщини до участі в промо-проекті «Надихнись Україною», мета якого заохотити українців подорожувати відносно безпечними територіями для того, щоб допомогти економіці регіонів працювати.

В області налічується 868 релігійних організацій, що зареєстрували статути у ХОВА, в тому числі 823 релігійні громади.

З моменту вторгнення російських військ на території міста Харкова та області постраждало 35 культових споруд.

Мета і завдання розвитку галузі у 2024 році:

відновлення пошкодженої матеріально-технічної бази закладів культури області на обласному, районному та місцевому рівнях, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ;

формування обсягів і структури регіонального замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної форми власності по галузі «Культура і мистецтво» на 2024 рік.

Регіональне замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної форми власності по галузі «Культура і мистецтво», які перебувають в управлінні Департаменту культури і туризму Харківської обласної військової адміністрації на 2024/2025 навчальний рік

№ з/п	Шифр та назва галузі знань	Назва закладу освіти, код та назва напрямку підготовки	План випуску студентів у 2023/2024 навчальному році, осіб	План прийому студентів на 2024/2025 навчальний рік, осіб
1.	02 «Культура і мистецтво»	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ. Б.М. ЛЯТОШИНСЬКОГО» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	66	85
		025 «Культура і мистецтво»	66	85
2.	02 «Культура і мистецтво»	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ КОЛЕДЖ МИСТЕЦТВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	109	100

№ з/п	Шифр та назва галузі знань	Назва закладу освіти, код та назва напрямку підготовки	План випуску студентів у 2023/2024 навчальному році, осіб	План прийому студентів на 2024/2025 навчальний рік, осіб
		024 «Хореографія»	30	28
		025 «Музичне мистецтво»	41	31
		026 «Сценічне мистецтво»	20	26
		029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»	18	15
3.	02 «Культура і мистецтво»	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ ХУДОЖНИЙ КОЛЕДЖ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	58	70
		022 «Дизайн»	14	23
		023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	32	35
		026 Сценічне мистецтво	12	12
4.	02 «Культура і мистецтво»	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЛОЗІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ КОЛЕДЖ МИСТЕЦТВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	65	70
		023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	30	30
		024 «Хореографія»	10	15
		025 «Культура і мистецтво»	25	25
	Разом		298	325